

Ἀπλῆ Κατήχησις μέσα ἀπὸ τὴν πείρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ἱεροσόλυμα καὶ Ἅγιον Φῶς:
Μῦθος, Ἀπάτη,
ἢ Γεγονὸς Ἱστορικό;

27

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΑ
Πρὸς Οἰκοδομὴν καὶ Παραμνθίαν
Μάρτιος 2026

Ἱεροσόλυμα καὶ Ἅγιον Φῶς: **Μῦθος, Ἀπάτη, ἢ Γεγονὸς Ἱστορικό;**

Περιεχόμενα

α. Εἰσαγωγή.	4
β. Σκοπὸς τῆς συγγραφῆς.	6
γ. Τὸ φαινόμενο τοῦ Ἁγίου Φωτός.	9

Μέρος Πρῶτο

Ἡ Ἅγία Γῆ τῶν Ἱεροσολύμων

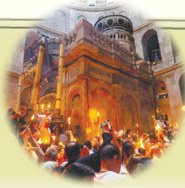
1. Γολγοθᾶς καὶ Τάφος τοῦ Χριστοῦ. Προϊστορία τοῦ Τόπου.	9
2. Χρονολογικὴ τοποθέτηση τοῦ Θείου Δράματος.	12
3. Ποιὸς εἶναι ὁ χρόνος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ;	12
4. Ποιὸς ἦταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποὺ εἶδε τὸν Ἀναστάντα Χριστό;	15
5. Τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. (Θεολογικὴ Ἑρμηνεία).	17
6. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων. Οἱ καταστροφές τῆς Πόλης καὶ ὁ Πανάγιος Τάφος.	18
7. Ἡ Πρώτη καταστροφή τῶν Ἱεροσολύμων: Ἔτος 70 μ.Χ., ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.	19
8. Ἡ Δεύτερη καταστροφή τῶν Ἱεροσολύμων: Ἔτος 136 μ.Χ., πάλι ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.	24
9. Τρίτη καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ: Ἔτος 614 μ.Χ., ἀπὸ τοὺς Πέρσες.	27
10. Τέταρτη καταστροφή: Ἔτος 637 μ.Χ., ἀπὸ τοὺς Ἄραβες.	27
11. Πέμπτη καταστροφή: Ἔτος 1099, ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους.	28
12. Ἑκτη καταστροφή τοῦ Ναοῦ: Ἔτος 1808, ἀπὸ πυρκαγιά.	28
13. Σύγχρονη ἀνασκαφὴ τοῦ Παναγίου Τάφου.	29

Μέρος Δεύτερο

Διαχρονικές Έμφανίσεις του Άγιου Φωτός

1. **Ο** Γολγοθᾶς: Μορφή και Ἱστορία του. 30
2. **Ο** Πανάγιος Τάφος. 35
3. **Μαρτυρίες** γιὰ τὸ Ἅγιο Φῶς. 36
 - α. **Η** πρώτη παρουσία τοῦ Ἁγίου Φωτός. 36
 - β. **Ο** Ὕμνος «Φῶς ἰλαρόν». 37
 - γ. **Τὸ** κτίσιμο τοῦ Ναοῦ κατὰ τὸν 4ο μ.Χ. αἰῶνα καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος τῆς Ἀρμενίας. 40
 - δ. **Τὸ** Ἅγιο Φῶς ἐμφανίζεται μετὰ τὴν καταστροφή ἀπὸ τοὺς Πέρσες (7ος αἰ.). 41
 - ε. **Τὸ** περιστατικὸ μὲ τὸν Ἅγιο Θεόδωρο Σαββαΐτη (836 μ.Χ.). ... 43
 - ς. **Η** μαρτυρία τοῦ Ἀραβὰ Ἰμπν Ἀλ-Κὰς (940 μ.Χ.). 43
 - ζ. **Ο** Πέρσης γιατρὸς Ἀλ-Μασίχι (990 μ.Χ.). 44
 - η. **Τὸ** ἱστορικὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἀπὸ τὸν Χαλίφη τῆς Αἰγύπτου Ἀλ-Χακίμ (1009 μ.Χ.). 45
 - θ. **Τὸ** Ἅγιο Φῶς ἐμφανίζεται μετὰ τὴν καταστροφή τοῦ 1009. 48
 - ι. **Οἱ** Σταυροφορίες καὶ τὸ Ἅγιο Φῶς. 49
 - ια. **Τὸ** Ἅγιο Φῶς ἀναβλύζει μέσα ἀπὸ τὸν κίονα (1579 μ.Χ.). 52
 - ιβ. **Οἱ** ἐπιστημονικὲς μετρήσεις τοῦ Ρώσου Φυσικοῦ Ἀντρέϊ Βολκόβ, τὸ Μ. Σάββατο, τὸ ἔτος 2008. 54
 - ιγ. **Μαρτυρία** τοῦ γράφοντος (1977) ἀπὸ τὸν Μοναχὸ Μητροφάνη καὶ πῶς εἶδε ἐκεῖνος τὸ Ἅγιο Φῶς (1926). 58

■ «Δεῦτε λάβετε Φῶς ἐκ τοῦ Ἀνεσπέρου Φωτός...»

Ἱεροσόλυμα καὶ Ἅγιον Φῶς: Μῦθος, Ἀπάτη, ἢ Γεγονὸς Ἱστορικό;*

α. Εἰσαγωγή

«**Αὐτός** θὰ εἶναι σημεῖο ἀντιλεγόμενο», προφήτησε στὴν Ἱερουσαλὴμ φωτισμένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὁ δίκαιος καὶ εὐλαβὴς **Συμεὼν ὁ Θεοδόχος**, κρατώντας στὴν ἀγκαλιά του τὸ «**παιδίον Ἰησοῦν**», ὅπως ἐξιστορεῖ τὸ γεγονός τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ὁ Ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Τὰ θεόπνευστα αὐτὰ λόγια ἐπαληθεύονται στὸ διάβα τῶν αἰώνων, καθότι τὸ **Πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ** «**κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν**», σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια Προφητεία...

Πράγματι! Ἄλλοι Τὸν δέχονται καὶ ἀγαποῦν, ἄλλοι πάλιν Τὸν ἀμφισβητοῦν καὶ πολεμοῦν, μέχρι καὶ στίς μέρες μας...

Ποιός, ἄραγε, νὰ εἶναι ὁ **Ἰησοῦς** ἀπὸ τὴν **Ναζαρέτ**; **Ἐνας** ἀπλὰ «**καλὸς ἄνθρωπος**»; **Ἐνας** φιλόσοφος; **Ἐνας** ἀρχηγὸς μιᾶς θρησκείας, σὰν τόσους ἄλλους, πὺν κίνησε ὅμως τὸν φθόνον τῶν ἐχθρῶν Του, οἱ ὅποιοι τελικὰ πέτυχαν νὰ Τὸν ἐξοντώσουν, μὲ τὸν πιὸ φρικτὸ μάλιστα καὶ ἐπώδυνον σταυρικὸ θάνατο;

Ὅχι! Ἡ παγκόσμια Ἱστορία (ἢ ὅποια σημειωτέον διαιρέθηκε σὲ πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν), κυρίως ὅμως ἡ ζωὴ καὶ ἡ Λειτουργικὴ ἐμπειρία τῆς **Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας**, μαρτυροῦν πὺς εἶναι ὁ

Ἐνανθρωπήσας Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ Ἰδιος ὁ Θεὸς πού κατέβηκε στὴν γῆ καὶ ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ μᾶς...

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι **Πρόσωπο ἱστορικό**, ἔζησε καὶ ἔδρασε σὲ συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο. **Υ**πάρχουν ἱστορικές μαρτυρίες γι' αὐτὸ (ὅπως εἶναι π.χ. τοῦ Ἰουδαίου ἱστορικοῦ Φλάβιου Ἰώσηπου, τῶν Ρωμαίων Τάκιτου, Τίτου Λίβιου καὶ ἄλλων). **Ὁ**ρισμένοι ἀναφέρονται μάλιστα καὶ στὸν **Σταυρικό Του θάνατο**.

Τὰ Ἱερὰ Κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὁμως κάνουν ἓνα βῆμα μπροστά: **Μ**ᾶς ὀμιλοῦν καὶ γιὰ τὴν **Ἐνδοξή Του Ἀνάσταση!**

Σταυρὸς καὶ Ἀνάσταση τοῦ **Χριστοῦ**, ἀποτελοῦν τοὺς δύο πόλους τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως. **Ὁ Σταυρὸς** εἶναι ὁ **Ἄθλος**. **Ἡ Ἀνάσταση** τὸ **Ἐπαθλον**. **Τ**ὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θὰ μπορούσαμε νὰ τὴν χαρακτηρίσουμε εὐστοχα, ὡς τὴν κατεξοχὴν **Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως...**

«Ἄν ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε πραγματικά ἀναστηθεῖ...», γράφει ὁ **Ἀπόστολος Πέτρος** στὴν Καθολικὴ Ἐπιστολή του, *«τότε θὰ ἦταν ματαία ἡ πίστις καὶ τὸ κήρυγμά μας».*

Εἶναι δηλαδὴ σὰν νὰ μᾶς λέει ὁ Σίμων - Πέτρος:

«Γιὰ ποιοῦ πράγμα νὰ σᾶς μιλήσουμε ἐμεῖς οἱ Ἀπόστολοι Του; Νὰ ποῦμε ὅτι Τὸν ζήσαμε, Τὸν ἀκούσαμε, Τὸν εἶδαμε νὰ πεθαίνει πάνω στὸν Σταυρὸ καί... πάει τελείωσε; Ὁχι! Δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματός μας. Ὁμολογοῦμε, ὅτι Τὸν εἶδαμε [μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του] ζωντανὸ ἀνάμεσά μας, ἐκεῖ στὴ Γαλιλαία! Ἐφαγε μάλιστα ψάρι μαζί μας καὶ “ἀπὸ μελισσίου κηρίου”... Καὶ μᾶς ἔστειλε νὰ κηρύξουμε αὐτὴ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἀναστάσεως “εἰς πάντα τὰ Ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ”! Δὲν βγήκαμε στὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ μόνοι μας... Ἀπλά, ὑπακοῦμε σὲ Ἐκεῖνον πού μᾶς ἔστειλε, εἴμαστε ἀπεσταλμένοι Του!» («Ἀπόστολοι»).

Μὲ βαθιὰ συντριβὴ μάλιστα ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, πὼς κάποτε Τὸν εἶχε ἀρνηθεῖ... **Ὁ**ρικοζόταν πὼς δὲν Τὸν ἤξερε, μπροστὰ μάλιστα σὲ μιὰ δούλη, σὲ κάποιους ἄλλους πού κάθονταν ἔξω στὴν αὐλή, τὴν ὥρα πού μέσα στὸ Πραιτώριο δικαζόταν ὁ Μεγάλος Ἀθῶς! **Ὁ** ἐνθουσιώδης ἐκεῖνος Μαθητῆς, ὁ ὁποῖος στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο, ἔλεγε πὼς δὲν θὰ Τὸν πρόδιδε ποτέ! **Τ**ρεῖς φορές ὁμως Τὸν εἶχε ἀρνηθεῖ, ἐκείνη τὴν δραματικὴ νυχτερινὴ ὥρα, μέχρι πού λάλησε ὁ πετεινός... **Κ**αὶ τότε θυμήθηκε τὰ λόγια Του! **Κ**αὶ *«ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς...».*

Ἀπὸ τὴν στιγμή ἐκείνη γεννιέται ὁ Νέος ἄνθρωπος, ὁ *«ἐν Χριστῷ».*

Αὐτὸς πὺν «ἔπαθε καὶ ἔμαθε» νὰ μὴ στηρίζεται πιά στὸ «ἐγώ» του, ἀλλὰ νὰ ἐξαρτᾶ τὰ πάντα στὴν ζωὴ του ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου του...

Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὁ Ἄναστὰς μὲ τὴν τριπλῆ ἐρώτηση «**Σίμων Πέτρε, ἀγαπᾷς με;**» καὶ μὲ τὴν ἐξίσου τριπλῆ ὁμολογία τοῦ Μαθητῆ: «**Σὺ Κύριε, ξέρεις ἂν Σε ἀγαπῶ**», θὰ δεχθεῖ τὴν μετάνοιά του, θὰ ἐξαιλέψει μὲ τὴν Φιλανθρωπία Του τὴν ἄρνηση καὶ θὰ τὸν ἀποκαταστήσει στὸ Ἀποστολικὸ ἀξίωμα. **Ἔ**να ἀξίωμα ὄχι δόξας καὶ τιμῶν τοῦ πρόσκαιρου τούτου κόσμου, ἀλλὰ θυσίας καὶ ἀδοξίας, μὲ κατάληξη τὴν μετοχὴ καὶ στὸν τρόπο τοῦ δικοῦ Του Σταυρικοῦ θανάτου: «**Δὲν ἀξίζω νὰ πεθάνω ἐγὼ ὅπως ὁ Σωτήρας μου... Σταυρῶστέ με, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω...**» εἶπε ταπεινά, τότε πὺν τὸν συνέλαβαν στὴν Ρώμη στὸν διωγμὸ τοῦ Νέρωνος. **Γ**ιὰ νὰ ἀνέλθει ἔτσι θριαμβευτικὰ μέσῳ τοῦ μαρτυρίου ὁ Πρωτοκορυφαῖος στὸν Οὐρανό, καὶ νὰ Τοῦ δώσει ἐκεῖ ὁ Ἄναστὰς «**τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας**». **Μ**ὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πέρασε ἀπὸ τὸν **Σταυρὸ** στὴν **Ἀνάσταση** (ὅπως ἐξάλλου συνέβη καὶ μὲ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, πλὴν τοῦ «**Ἠγαπημένου Μαθητοῦ**» καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου).

Τὸ βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, οἱ «**Πράξεις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων**», καταγράφει αὐτὴ τὴν Σταυροαναστάσιμη πορεία τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ τὴν ἴδρυση τῆς Ἐκκλησίας.

Σταυρὸς καὶ **Ἀνάσταση**, συνεπῶς, εἶναι μεταξύ τους στενὰ συνδεδεμένα. **Δ**ὲν ὑπάρχει Ἀνάσταση χωρὶς Σταυρό... **Αὐτὸς** φαίνεται πὼς εἶναι ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο **Γολγοθᾶς** καὶ **Πανάγιος Τάφος**, ὡς κτίσματα στεγάζονται ἀπὸ τὸν 4ο μ.Χ. αἰ. στὸν ἴδιο χῶρο, στὸν **Πανίερο Ναὸ** τῆς **Ἀναστάσεως**, τὸ λαμπρὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα στὰ Ἱεροσόλυμα τῶν εὐσεβῶν Αὐτοκρατόρων καὶ Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης!

* * *

β. Σκοπὸς τῆς συγγραφῆς

«**Σημεῖο ἀντιλεγόμενον**» ἀποτελεῖ ὁμως στὶς μέρες μας καὶ τὸ **Ἅγιο Φῶς**.

Ακούγονται καὶ γράφονται τώρα τελευταῖα πολλὰ, πὺν προκαλοῦν σύγχυση, ἀκόμη καὶ σκανδαλισμὸ στὸς πνευματικὰ ἀστήρικτους...

Ἐδῶ καὶ πάνω ἀπὸ τέσσερις δεκαετίες, ὁ γράφων ἔχει τὴν εὐλογία καὶ κάθε χρόνο

παραλαμβάνει τὸ Ἅγιο Φῶς, τὸ Ὅποιο καταφθάνει τιμητικὰ μὲ σκάφος τοῦ Λιμενικοῦ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ στὴν Αἴγινα. **Καὶ** ὡς Ἱερεὺς, ἀνάβει μὲ Αὐτὸ τὴν κανδήλα τοῦ Ἱεροῦ, προκειμένου νὰ μεταδοθεῖ μὲ τὸ «*Δεῦτε λάβετε Φῶς*» στοὺς πιστοὺς τὸ βράδυ τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου**, λίγο πρὶν τὴν τελετὴ τῆς λαμπροφόρου **Ἀναστάσεως** στὸ προαύλιο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, τὸν τόπο τῆς ἐφημεριακῆς διακονίας του.

Αἰσθάνομαι λοιπὸν τώρα τὴν ὑποχρέωση – καὶ ἐκ τῆς ἱερατικῆς μου συνειδήσεως – νὰ κάνω αὐτὴ τὴν δημοσίευση ἀναφορικὰ μὲ τὸ Ἅγιο Φῶς, γιὰ νὰ μὴν εὐρεθῶ ἀναπολόγητος ἐναντι τῶν πολλῶν Εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ στὴν εὐτέλειά μου κατὰ τὴν Ἡμέρα τῆς Κρίσεως. **Καὶ** τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ Φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ μὲ ἔχει ἀξιώσει στὸ παρελθὸν νὰ προσκυνήσω γιὰ ὀκτῶ φορὲς στοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ νὰ βιώσω ἐκεῖ πολὺ δυνατὲς πνευματικὲς ἐμπειρίες, συνδεόμενος μὲ Ἁγίους ἀνθρώπους καὶ συμμετέχοντας σὲ Θεῖες Λειτουργίες στὰ **Πανάγια Προσκυνήματα**.

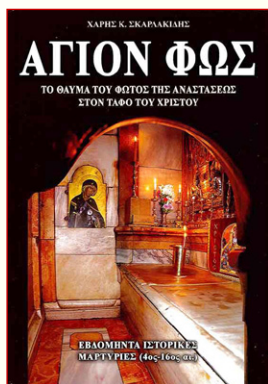
Βέβαια, τὰ λειτουργικὰ καθήκοντα δὲν ἐπιτρέπουν στὸν γράφοντα τὴν αὐτοπρόσωπη παρουσία του στὰ **Ἱεροσόλυμα**, κατὰ τὸ **Μεγάλο Σάββατο... Ἄλλοι**, ὅμως, οἱ ὁποῖοι μεταβαίνουν κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ **Πάσχα** στὴν **Ἁγία Πόλη**, ἐπιστρέφουν συγκλονισμένοι ἀπὸ τὸ ἐκεῖ ἐπιτελούμενο **Θαῦμα** τῆς **ἀφῆς** τοῦ **Ἁγίου Φωτός**.

* * *

Τὸ ὡς ἄνω θέμα θὰ διερευνηθεῖ στὴν συνέχεια σὲ ἐπίπεδο ἱστορικό, θεολογικὸ καὶ ἐπιστημονικό. **Θα** ἐξετασθεῖ καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἂν ὑπάρχει κάτι τὸ «ὑποπτό», ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ **Ἁγίου Φωτός**, ὅπως σκόπιμα ἀφήνουν νὰ ὑπονοηθεῖ διάφοροι καλεσμένοι τηλεοπτικῶν καναλιῶν, κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ Πάσχα (γιατὶ μόνο τότε, ἄραγε;).

Τίθεται λοιπὸν ἐδῶ τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: **Τί** εἶναι τὸ Ἅγιο Φῶς; **Εἶναι** μῦθος ἢ πραγματικότητα; **Μήπως** πρόκειται γιὰ τέχνασμα ὀρισμένων προσώπων; **Ἦ** εἶναι ὄντως ἓνα θαυμαστὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο συμβαίνει κάθε χρόνο ἐδῶ καὶ πάνω ἀπὸ δύο χιλιετίες, κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου** στὰ **Ἱεροσόλυμα** καὶ στὸν **Πανάγιο Τάφο**;

Ἔμεῖς δὲν θὰ κάνουμε τίποτε ἄλλο, ἀπὸ τὸ νὰ παραθέσουμε μερικὰ στοιχεῖα. **Δὲν** ἐπιζητοῦμε νὰ πείσουμε μὲ τὸ *ζῶρι* κανέναν... **Ἐξάλλου**, ὁ κάθε ἄνθρωπος διαθέτει καὶ σκέψη καὶ κρίση. **Εἶναι** ἐλεύθερος νὰ πιστέψει σὲ κάτι ἢ ὄχι, ἀφοῦ ὁ Καλὸς Θεὸς μᾶς ἔπλασε ἐλεύθερους, χαρίζοντάς μας τὸ πολύτιμο δῶρο τοῦ Αὐτεξουσίου! **Κάθε** ἀντίθετη

άποψη είναι βεβαίως σεβαστή, αρκεί να είναι πλήρως αιτιολογημένη και να μην ύποκρύπτει ιδιοτελείς σκοπούς...

Εύκολο και ανέξοδο είναι, τὸ νὰ κάθεται κάποιος ἀναπαυτικά στὴν πολυθρόνα του, καὶ νὰ ἀναρτᾶ στὸ διαδίκτυο, δογματίζοντας ἀβασάνιστα, ἐπιπόλαια καὶ ἀναπόδεικτα πάνω σὲ ἓνα γεγονός, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος δὲν ἔχει προσωπικὰ ἰδίαν ἀντίληψη! **Κάτι**, πού **βιώνουν** ὅμως **κάθε χρόνο χιλιάδες ἄνθρωποι**, οἱ ὁποῖοι στοιβάζονται κυριολεκτικὰ στὸν μεγάλο **Ναὸ** τῆς

Ἀναστάσεως στὰ **Ἱεροσόλυμα**, γιὰ νὰ ζήσουν αὐτὴ τὴν μοναδικὴ ἐμπειρία στὴν ζωὴ τους...

Τὸ δύσκολο πάντως εἶναι, μὲ πολλοὺς κόπους καὶ ἐξοδα, νὰ ταξιδέψει κάποιος σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, νὰ μιλήσει μὲ κορυφαίους ἐπιστήμονες, νὰ εἰσέλθει στὰ ἄδυτα πολλῶν βιβλιοθηκῶν, νὰ μελετήσει μὲ τὴν βοήθεια ἐδικῶν ἀρχαῖα χειρόγραφα (σὲ φωτοτυπία 22 Μεσαιωνικά, παραθέτοντας αὐτούσια ἀποσπάσματα στὴν Ἀραβικὴ, Περσικὴ, Ἀρμενικὴ, Λατινικὴ καὶ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα), καὶ μάλιστα ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ ἐκθέσει σὲ ἓνα βιβλίο!

• **Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔχει κάνει ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης ὁρμώμενος καὶ ὡς Ἀρχιτέκτων ἐργαζόμενος στὴν Ἀθήνα κ. Χαράλαμπος Σκαρλακίδης**, ἀσχολούμενος παράλληλα μὲ τὴν ἱστορικὴ, τὴν ἀρχαιολογικὴ καὶ τὴν θεολογικὴ ἔρευνα.

Σὲ πρόσφατη τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία πού εἶχαμε, μᾶς ἐπέτρεψε εὐγενῶς νὰ χρησιμοποιήσουμε ὑλικὸ ἀπὸ ἓνα βιβλίο του, στὸ ὁποῖο καταγράφονται **70 μαρτυρίες ἐμφανίσεων τοῦ Ἁγίου Φωτός**, ἀπὸ τὸν 4ο μ.Χ. αἰῶνα μέχρι σχεδὸν τὶς μέρες μας (μάλιστα, ὅπως μᾶς εἶπε, οἱ μαρτυρίες αὐτὲς ἔχουν ἤδη ἀνέλθει σὲ **85!**).

Στὸ βιβλίο αὐτό, κάθε ἐνδιαφερόμενος μπορεῖ νὰ ἀνατρέξει σὲ πρωτότυπες πηγές καὶ στὴν σχετικὴ βιβλιογραφία. **Ἐκεῖ ἀναλύονται μὲ σαφήνεια διάφορα ζητήματα ἀναφερόμενα στὸν Πανῆερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἐιδικότερα στὸν Πανάγιο Τάφο καὶ στὸ Ἅγιο Φῶς. Τὸν εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν πολύτιμη αὐτὴ συμβολή του στὴν Πίστη καὶ στὴν Ἔρευνα.**

Στὸ τέλος τοῦ παρόντος παραθέτουμε κι' ἐμεῖς μιὰ δική μας προσωπικὴ ἐμπειρία.

* * *

γ. Τὸ φαινόμενο τοῦ Ἁγίου Φωτὸς

Συμβαίνει αἰῶνες τώρα καὶ ὑπάρχουν μαρτυρίες, ὅτι κάθε χρόνο τὸ μεσημέρι τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου**, ἢ **Ροτόντα** τῆς Στέγης καὶ τὸ **Κουβούκλιο** τοῦ **Παναγίου Τάφου** καταναγάζονται ξαφνικὰ ἀπὸ ἕνα γαλαζόλευκο **Φῶς**, τὸ ὁποῖο στὴν ἀρχὴ δὲν **καίει**, δὲν **παρεμποδίζεται** ἀπὸ τὰ διάφορα ἀντικείμενα (ὅπως εἶναι λ.χ. οἱ τοῖχοι) καὶ δὲν **ἀφήνει σκιές!** **Εἶναι** σὰν ἕνας **φωτεινὸς ἥλιος**, πὺν περιδιαβαίνει ἀστραπιαῖα τὸν χώρο τῶν χιλιάδων προσκυνητῶν, μέσα στὸ τεράστιο Συγκρότημα τοῦ **Ναοῦ** τῆς **Ἀναστάσεως**. **Ὅρισμένοι** μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς διαβεβαιώνουν, ὅτι **ἀνάβουν** ξαφνικὰ ἀπὸ μόνα τους τὰ κεριὰ πὺν κρατοῦν στὰ χέρια τους!

■ **Κυκλοφοροῦν** φωτογραφίες *καρέ-καρέ*, ὅπως καὶ video ἀπὸ ἐπαγγελματικὴ λήψη τοῦ Studio Anghel τὸ Μεγάλο Σάββατο τοῦ 1996. **Ἐκεῖ** ὁ καθένας μπορεῖ νὰ παρατηρήσει ζωντανὰ τὸ ἐκπληκτικὸ αὐτὸ φαινόμενο.

* * *

Γιὰ μιὰ πολὺπλευρὴ καὶ σφαιρικὴ εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ ὄντως θαυμαστοῦ φαινομένου, κρίνεται ἀπαραίτητο νὰ ξεκινήσουμε μὲ τὸν **τόπο**, στὸν ὁποῖο αὐτὸ συμβαίνει, δηλαδὴ τὰ **Ἱεροσόλυμα**. **Εἶναι** μιὰ Πόλη, ἢ ὁποῖα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔχει γνωρίσει μεγάλες καταστροφές, ἔξι συγκεκριμένα τὸν ἀριθμὸ.

Στὸ Πρῶτο Μέρος προβαίνουμε σὲ ἕνα συνοπτικὸ **Ὅδοιπορικὸ** στὴν **Ἁγία Γῆ**, ἐξετάζοντας τὴν μορφολογία τοῦ ἐδάφους, τὶς Γεωπολιτικὲς συνθήκες, μὲ παράλληλη ἀναφορὰ καὶ στὴν Ἱστορία τοῦ Τόπου.

Στὸ Δεύτερο Μέρος ἀναφερόμαστε σὲ ὀρισμένες καταγεγραμμένες περιπτώσεις ἐμφανίσεων τοῦ Ἁγίου Φωτὸς (κατ' ἐπιλογὴν καὶ μὲ χρονολογικὴ σειρά).

* * *

Μέρος Πρῶτο

Ἡ Ἁγία Γῆ τῶν Ἱεροσολύμων

1. Γολγοθᾶς καὶ Τάφος τοῦ Χριστοῦ.

Προῖστορία τοῦ Τόπου

Κατὰ τὸ ἔτος **1960**, οἱ τρεῖς Κοινότητες, οἱ ὁποῖες ἔχουν δικαιώματα στὸ ὅλο Συγκρότημα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως (συγκεκριμένα, Ἑλλη-

Ὁ βράχος τοῦ Γολγοθᾶ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰησοῦ μέσα στους κήπους-ὀπωρᾶνες τοῦ ἀρχαίου λατομείου (κοιτάζουμε ἀνατολικά). Πάνω στὸν βράχο διακρίνεται ἡ σεισμικὴ ρωγμὴ, ἡ ὁποία κατευθύνεται πρὸς τὸν Ναό, πού διακρίνεται στὸ βάθος. Ὁ σεισμοὺς τῆς Σταύρωσης ράγιζε τὸν Ναό καὶ ἔσχιζε τὸ καταπέτασμά του.

Στὸ κάτω μέρος τῆς εἰκόνας ἔχουμε σχηματίσει μιὰ κατακόρυφη τομὴ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ λατομείου, στὴν ὁποία ἀποτυπώνεται ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ σὲ τομὴ, στὴν πραγματικὴ του θέση.

(Αναπαράσταση Χ. Σκαρλακίδης)

σταξε τὸν Ἐσταυρωμένο Θεάνθρωπο, Ἐκεῖνον πού σήκωσε τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν!

Τὸν 1ο π.Χ. αἰῶνα, μὲ πρωτοβουλία τοῦ βασιλιᾶ Ἡρώδη, αὐτὸ τὸ πρῶν λατομεῖο ἐγκαταλείφθηκε. Οἱ λάκκοι ἐκσκαφῆς καλύφθηκαν μὲ χῶμα καὶ ὁ τόπος μετατράπηκε σταδιακὰ σὲ κῆπο, μὲ ἀρκετοὺς λαξευμένους οἰκογενειακοὺς τάφους. Βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο, ἀπαγορευόταν ἡ κατασκευὴ καὶ χρῆση κοιμητηρίου μέσα στὴν πόλη.

● Ἔτσι ἐπαληθεύτηκε καὶ ἡ Προφητεία τῆς Π.Δ., ὅτι δηλ. ὁ Μεσσίας

νες, Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Ἀρμένιοι), ξεκίνησαν ἓνα εὐρὺ πρόγραμμα ἀνασκαφῶν, σὲ περισσότερες ἀπὸ δέκα τοποθεσίες μέσα σὲ αὐτὸν τὸν τεράστιο Ναό. Τὸ πρόγραμμα διήρκεσε γιὰ περισσότερο ἀπὸ τρεῖς δεκαετίες.

Τὰ εὐρήματα ὑπῆρξαν πραγματικὰ ἐντυπωσιακά: Ἀποκάλυψαν, ὅτι ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ (πού ἀπέχουν μεταξύ τους μόλις 45 μέτρα), ἀποτελοῦσαν μέρος ἐνὸς ἀρχαίου λατομείου, διαστάσεων περίπου 200 μέτρων μῆκος, ἐπὶ 150 πλάτος. Μέσα σὲ αὐτό, ὁ βράχος τοῦ Γολγοθᾶ ἀποτελοῦσε ἓνα μέρος τοῦ βραχῶδους ἐδάφους, τὸ ὁποῖο τελικὰ δὲν λαξεύτηκε, ἐπειδὴ ὁ ἀσβεστόλιθος mizzi hilu, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀποτελεῖται, θεωρήθηκε ὡς ὑλικὸ κατώτερης ποιότητας, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ὑπόλοιπο ἀσβεστόλιθο (τύπου meleke) πού εἶναι ἀνώτερης.

■ Αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν βράχο, τὸν ὁποῖο ἀπέρριψαν οἱ ἀρχαῖοι λατόμοι, ἐπέλεξε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ Μυστήριον τῆς σωτηρίας ὅλου τοῦ κόσμου! Εἶναι ἓνας βράχος, πού βά-

θά πάθει «ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως».

Ένας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς οἰκογενειακοὺς τάφους, μέσα σὲ ιδιόκτητο κῆπο, ἀνήκε στὸν πλούσιο βουλευτὴ **Ίωσήφ**, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀριμαθαία. **Εἶ**ναι ὁ **κῆπος** μὲ τὸν **τάφο** ποὺ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅτι **ὑποδέχθηκε** τὸ **Σῶμα** τοῦ **Ἰησοῦ**...

* * *

Άς ἔρθουμε τώρα στὰ γεγονότα: **Ὁ** «εὐσχήμων» ἐκεῖνος βουλευτής, τὸ ἔτος 33 μ.Χ., ἔβαλε τεχνίτες νὰ λαξεύσουν τὸν οἰκογενειακό του τάφο, ὥστε νὰ διαθέτει καὶ πολλοὺς θαλάμους. **Έ**κεῖνοι τότε λάξευσαν τὸν πρῶτο θάλαμο, καὶ αὐτὸν ὄχι ὀλόκληρο... **Έ**σκαψαν πρῶτα τὸν διάδρομο (τὸ λεγόμενο standing pit, δηλ. τὸν χῶρο τῶν ὀρθίων, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἐργάζονται ὀρθιοί). **Σ**τὴν συνέχεια λάξευσαν δεξιά τὴν πρώτη ταφικὴ κόγχη, σκοπεύοντας νὰ προχωρήσουν. **Δ**ὲν πρόλαβαν ὅμως, ἀφοῦ τοὺς πρόλαβαν τὰ συγκλονιστικὰ συμβάντα.

Τὰ Ἱερὰ Εὐαγγέλια μᾶς διηγοῦνται, ὅτι ὁ **Ίωσήφ**, ἀφοῦ ζήτησε καὶ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Πιλάτο τὴν ἄδεια γιὰ τὴν **Ταφή**, μαζί μὲ τὸν κρυφὸ «νυκτερινὸ» μαθητὴ τοῦ Ἰησοῦ **Νικόδημο**, διενέργησαν ἐспеυσμένα τὴν **Ἀποκαθῆλωση** τοῦ **Σώματος** τοῦ **Κυρίου** ἀπὸ τὸν **Σταυρό**.

Καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ μὲ τὴν δύση τοῦ ἡλίου ξεκινοῦσε ἡ ἡμέρα τοῦ **Σαββάτου**, ἡ ὁποία τότε συνέπιπτε μὲ τὸ **Πάσχα** τῶν Ἰουδαίων, καὶ σύμφωνα μὲ τὸν **Νόμο** ἀπαγορευόταν νὰ βρισκονται τὰ **σώματα** τῶν καταδικασμένων πάνω στὸν **Σταυρό**.

Ἀπὸ ἀγάπη καὶ σεβασμὸ λοιπὸν πρὸς τὸν ἀγαπημένο του

Ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ μέσα στὸν κῆπο τοῦ Ἰωσήφ τῆς Ἀριμαθαίας.
(Ἀναπαράσταση Χ. Σκαρλακίδης)

Ὁ βράχος τοῦ Γολγοθᾶ ὅπως φαινόταν μέσα ἀπὸ τὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ. **Σ**τὸ βάθος διακρίνεται ἓνα μικρὸ μέρος ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Ἐσταυρωμένος εἶχε τὸ πρόσωπό του στραμμένο δυτικὰ, πρὸς τὸν Τάφο του, καὶ πρὸς τὸν δημόσιο δρόμο ποὺ ὀδηγοῦσε στὴν πύλη Γκενάθ.
(Ἀναπαράσταση Χ. Σκαρλακίδης)

Διδάσκαλο, ὁ Ἰωσήφ διέθεσε γιὰ τὴν **Ταφή** Του τὸν προσωπικὸ οἰκογενειακὸ του τάφο, ποὺ τελικὰ ἦταν ἀδιαμόρφωτος...

• **Σύμπτωση;...** Ὅπως ταπεινὸ ἦταν τὸ μέρος ποὺ γεννήθηκε ὁ Κύριός μας (ἓνας στάβλος, μιὰ σπηλιά), ταπεινὴ ὑπῆρξε ὅλη ἡ Ζωή Του, τὸ ἴδιο ταπεινὸ ἦταν καὶ τὸ μέρος ὅπου ἐτάφη: Ἐνας μικρὸς καὶ μισοτελειωμένος λαξευμένος **Τάφος**...

* * *

2. Χρονολογικὴ τοποθέτηση τοῦ Θεοῦ Δράματος

Ἡ Σταύρωση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγινε ἡμέρα **Παρασκευῆ**, παραμονὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα, ἐπὶ ἡγεμονίας **Ποντίου Πιλάτου** (26-36 μ.Χ.).

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀναφέρει ὡς αὐτῶς, ὅτι ἡ δράση τοῦ Βαπτιστῆ Ἰωάννη ξεκίνησε κατὰ τὸ 15ο ἔτος τῆς Βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορα Τιβέριου. Ἐτσι, τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς δράσης τοῦ Προδρόμου ὑπολογίζεται ἀπὸ τὶς 19 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 29 μέχρι καὶ τὶς 19 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 30 μ.Χ. Κατὰ συνέπειαν, ἡ **δημόσια δράση** τοῦ Ἰησοῦ (ἡ ὁποία θὰ ἀκολουθήσει περίπου ἓνα χρόνο μετὰ) ξεκίνησε κατὰ τὰ ἔτη **30** με **31**. Καὶ διήρκεσε ἀπὸ 2,5 ἕως 3 χρόνια.

Βυζαντινοὶ χρονογράφοι (ὅπως οἱ: Ἰωάννης Φιλόπονος, Γεώργιος Κεδρηνός, Γεώργιος Σύγγελος καὶ ἄλλοι), ἀναφέρουν ὅτι ἡ **Σταύρωση** τοῦ **Χριστοῦ** πραγματοποιήθηκε κατὰ τὸ 19ο ἔτος τῆς Βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορα Τιβέριου (δηλ. τὸ ἔτος **33** μ.Χ.).

■ Ὁ συνδυασμὸς τῶν ἀνωτέρω μᾶς ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ πορεία τοῦ **Θεανθρώπου** ἀπὸ τὸν **Μυστικὸ Δείπνο** μέχρι καὶ τὴν **Ἀνάστασή** Του προσδιορίζεται χρονικὰ ὡς ἐξῆς:

Κυριακὴ τῶν Βαΐων εἶναι ἡ 29η Μαρτίου τοῦ 33 μ.Χ. **Μεγάλη Τετάρτη**, ἡ 1η Ἀπριλίου. **Μεγάλη Πέμπτη**, ἡ 2α Ἀπριλίου. **Μεγάλη Παρασκευῆ**, ἡ 3η Ἀπριλίου. **Μεγάλο Σάββατο**, ἡ 4η Ἀπριλίου.

• Κατὰ συνέπειαν, **Κυριακὴ** τοῦ **Πάσχα** εἶναι ἡ **5η Ἀπριλίου** τοῦ ἔτους **33** μ.Χ.

* * *

3. Ποιὸς εἶναι ὁ χρόνος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ;

Προσεκτικὴ ἀνάγνωση τοῦ 28ου Κεφαλαίου (στίχοι 1-3) τοῦ Ἱεροῦ

Εὐαγγελίου τοῦ **Ματθαίου**, μᾶς ἀποκαλύπτει καὶ τὸν πραγματικὸν χρόνον τῆς **Ἀναστάσεως** τοῦ Χριστοῦ μας.

Γράφει ὁ («Μέγας», κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο) Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος: **«Ὅψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων...».**

■ **Ἐκ τῶν προτέρων** λέμε, πὼς ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία τῆς φράσης εἶναι: **«Τὸ σούρουπο τοῦ Σαββάτου, τότε ποὺ ἄρχιζε ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς...».**

* * *

Σύμφωνα μὲ τὸ βυζαντινὸ *Μέγα Ἐτυμολογικὸν* τοῦ 11ου μ.Χ αἰ., ἡ λέξις «ὄψὲ» σημαίνει «ἐπὶ τὸ ἑσπέρας», δηλαδὴ «ἀργὰ πρὸς τὸ βράδυν» (σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὸ πρωῒ).

«Τῇ ἐπιφωσκούσῃ» δὲν ἐννοεῖ «μόλις ξημέρωσε τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς» (=ἡ «μία τῶν σαββάτων»), ὅπως ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται. **Καὶ** τοῦτο, ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν χρησιμοποιοῦσαν τὴν φράση **«φώτισε ἡ νέα μέρα»**, δὲν ἐννοοῦσαν, ὅτι ξημέρωσε τὸ πρωῒ, ἀλλὰ ὅτι **«ἤρθε στὸ φῶς, τὸ σκοτάδι τῆς νέας ἡμέρας».**

Σύμφωνα μὲ τὸν Ἰουδαϊκὸ Νόμο, ἡ ἀλλαγὴ τῆς ἡμέρας γινόταν τὸ ἑσπέρας (τότε δηλ. ποὺ ἄρχιζε ἡ νύχτα, τότε ποὺ «σουρούπωνε»).

Ἔνα παράδειγμα τὸ Βιβλίον τῆς *Γενέσεως* στὴν Π.Δ.: **«Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα μία»** (Κεφ. 1, στίχ. 5). **Γιὰ** τὸν λόγο ἀκριβῶς αὐτόν, τὸ *«Τυπικὸν»* τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀκολουθεῖ τὸ Ἑπταδικὸ σύστημα τοῦ **«νυχθημέρου»** καὶ μὲ τὴν ἐξῆς *«Τάξιν»*: **Ἑσπερινός, Μεσονυκτικόν, Ὁρθρος, Α', Γ', ΣΤ', Θ' Ὁρα**, καὶ **Ἀπόδειπνον** (ὁ Ἑσπερινὸς ἀναγινώσκεται μαζὶ μὲ τὴν Θ' Ὁρα, ὡς μία Ἀκολουθία).

Ἔτσι, λοιπόν, ἡ φράση **«ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν τῶν σαββάτων»** μεταφράζεται σωστά, ὡς: **«ὅταν ἄρχισε (φάνηκε) ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς».** **Υποδηλώνει** δηλαδὴ τὸν χρόνον μετὰ τὴν δύση τοῦ ἡλίου, ἀργὰ τὸ βράδυν τοῦ **Σαββάτου**. **Γιὰ** τὸν λόγο αὐτὸ καὶ ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς λειτουργικὰ ἀρχίζει μὲ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ **Σαββάτου**, ὅπου τότε **ψάλλονται** τὰ Ἀναστάσιμα τροπάρια. **Καὶ** σὲ κάποια ἄλλη περίπτωση, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς σημειώνει: **«...Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευή, σάββατον ἐπέφωσκε...»**, ποὺ σημαίνει «καὶ ἦταν ἡ ἡμέρα τῆς Παρασκευῆς καὶ μόλις ἄρχιζε (φώτιζε) ἡ ἡμέρα τοῦ **Σαββάτου»** (Κεφ. 23, στίχ. 54).

* * *

Μὲ ὅσα προαναφέρθηκαν, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ **Ἀνάστα-**

ση τοῦ Χριστοῦ συνέβη μετὰ τὴν δύση τοῦ ἡλίου, ἐκεῖνο τὸ σημαντικό **Σάββατο**, στίς 4 **Απριλίου** τοῦ ἔτους 33 μ.Χ. **Ἔ**γινε μάλιστα κατὰ τὴν ἴδια χρονικὴ στιγμή, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι κάθονταν ὅλοι μαζί στὸ τραπέζι γιὰ νὰ φάγουν ἀπὸ τὸν θυσιασμένο ἀμνό, εορτάζοντας τὸ ἐβραϊκὸ Πάσχα... **Τ**ότε δηλαδὴ πού εἶχε ἀρχίσει νὰ «**φωτίζει** ἡ **μία** τῶν **σαββάτων**» (ἡ ἐπόμενη μέρα, δηλ. ἡ δικὴ μας **Κυριακὴ** = ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου).

• **Τ**ότε ἀκριβῶς **Ἀνέστη ὁ Κύριος**, ἐγκαινιάζοντας ἔτσι τὸ **Νέο, τὸ Αἰώνιο Πάσχα τῆς Βασιλείας Του**, κατὰ τό: «**καὶ γὰρ τὸ Πάσχα** (τῶν Ἰουδαίων) **ὕπερ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός**» (δηλ. στίς μέρες τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα θυσιάστηκε γιὰ μᾶς ὁ Μεσσίας-Χριστός).

Μὲ τὸ «**Τετέλεσται**» (σημαίνει «τελείωσε») πού εἶπε πάνω στὸ Σταυρό, ὀλοκλήρωσε ὁ **Κύριός** μας τὸ ἔργο τὸ ὁποῖο Τοῦ ἀνέθεσε ὁ **Πατέρας!** **Καί**, ἀφοῦ παρέδωσε τὸ πνεῦμα, ὡς Θεὸς κατέβηκε στὸν Ἄδη γιὰ νὰ κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας στοὺς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ νεκρούς.

Κατὰ τὴν τριήμερη παραμονή του στὸν Ἄδη (= ἐσπέρας τῆς Μ. Πέμπτης πρὸς Μ. Παρασκευὴ ἡμέρα πρώτη, ἐσπέρας τῆς Μ. Παρασκευῆς πρὸς Μ. Σάββατο ἡμέρα δευτέρη, καὶ ἐσπέρας τοῦ Μ. Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴ ἡμέρα τρίτη), ὁ **Ἀναστὰς** ἐλευθέρωσε «*ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ Ἄδου*» ὅσους ἐπίστευσαν («*τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶνι χαρισάμενος*»), μετὰ πρῶτο τὸν ἐκ δεξιῶν Του ἐσταυρωμένο ληστή καὶ μετὰ ἓνα: «*Μνήσθητί μου Κύριε ἐν τῇ Βασιλείᾳ Σου*»...

■ **Αὐτὸ** πού συνέβη τὸ **πρωτὴ τῆς Κυριακῆς** δὲν ἦταν λοιπὸν ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἡ **συνάντησή** Του μετὰ τὴν **Μαρία τὴν Μαγδαληνῆ**. **Ἡ** σωστὴ γραφὴ τοῦ κειμένου εἶναι ἡ ἐξῆς: «**Ἀναστὰς δέ, (μετὰ τὸ σημεῖο τοῦ κόμματος ἐδώ)** *πρωτὴ πρώτη σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ*» (Εὐαγγελιστῆς Μάρκος, Κεφ. 16, στίχ. 9).

• **Τ**ὸ ἐδάφιο αὐτὸ ἐρμηνεύεται ὀρθά, ὡς: «**Ἀφοῦ πρῶτα ἀναστήθηκε** (τοῦτέστιν, ἀργὰ τὸ βράδυ τοῦ Σαββάτου, δηλαδὴ ὅταν σκοτείνιασε, ἐν συνεχείᾳ) **ἐφανίστηκε τὸ πρωτὴ τῆς Κυριακῆς πρῶτα** στὴν **Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ**» (δηλ. ἐφανίστηκε ὁ **Ἀναστὰς** πρῶτα σὲ αὐτὴ, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους).

Πῶς, ὅμως, ἔχει γενικὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἀντίληψη, ὅτι ὁ **Χριστός** μας ἀναστήθηκε τὸ **πρωτὴ τῆς Κυριακῆς**; **Αὐτὸ** ὀφείλεται σὲ κάποιον λάθος

άντιγραφής τοῦ κειμένου, ἐπειδὴ μετὰ τὴν λέξη «δέ», δὲν σημειώθηκε ἓνα κόμμα: «*Ἀναστὰς δὲ πρῶτῃ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ*». Ἔτσι ἀλλάζει ὁμως ὅλο τὸ νόημα τῆς φράσης: «*Ὅταν ἀναστήθηκε τὸ πρῶτῆ τῆς Κυριακῆς, φανερώθηκε πρῶτα στὴν Μαρία τὴν Μαγδαληνῇ*» κ.λ.π. Ὅπως ὁμως παρατηροῦν εὐστοχα οἱ Ἅγιοι Ἰερώνυμος καὶ Εὐσέβιος (στὸ «*Περὶ τῶν εὐαγγελίσις ζητημάτων καὶ λύσεων*» τοῦ δευτέρου), «*ἀναστὰς δέ, ὑποστίζομεν*» (δηλαδὴ νὰ βάλουμε ἐκεῖ τὸ σημεῖο τοῦ κόμματος).

* * *

4. Ποῖός ἦταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποὺ εἶδε τὸν Ἀναστάντα Χριστό;

Τὴν ἡμέρα ποὺ ἐγίνε ἡ **Ταφὴ** τοῦ Χριστοῦ μας, μὲ τὸ σούρουπο τῆς Μ. Παρασκευῆς, παρευρίσκονταν ἐκεῖ «*ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνῇ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία*» (Ματθαῖος, Κεφ. 27, στίχ. 61).

Οἱ δύο γυναῖκες καθόντουσαν ἀπέναντι τοῦ **Τάφου** καὶ μὲ βαθιὰ λύπη παρακολουθοῦσαν ὅσα συνέβαιναν... Ἔβλεπαν λ.χ. τοὺς Ἰουδαίους νὰ σφραγίζουν τὴν σκαλιστὴ ἐγκοπὴ τοῦ μνήματος μὲ τὸν τεράστιο ἐκεῖνο τετράγωνο ὀγκόλιθο (βάρους σχεδὸν ἑνὸς τόνου καὶ διαστάσεων 80 X 80 ἑκατοστῶν, ποὺ ἄφηνε τὸ ἄνοιγμα τῆς εἰσόδου νὰ εἶναι περίπου 60 X 60 ἑκατοστά). Ἡ βαθιὰ συγκίνηση δὲν τὶς ἄφηνε νὰ ἡσυχάσουν, γι' αὐτὸ ὅλη τὴ νύχτα πηγαινοέρχονταν... Ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνῇ μάλιστα ἦταν βαθιὰ ὑποχρεωμένη, αἰσθανόταν μιὰ ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Κύριό μας, ἀφοῦ Ἐκεῖνος τὴν εἶχε ἀπελευθερώσει ἀπὸ ἐπτὰ δαιμόνια! Ἡ μιὰ γυναίκα λοιπὸν ἔδινε συμπάρασταση στὴν ἄλλη, ἐκεῖνη τὴ δύσκολη βραδιά... **Τὴν** ἐπόμενη μέρα (τὸ σούρουπο δηλαδὴ τοῦ Μ. Σαββάτου) βρέθηκαν ξανὰ ἔξω ἀπὸ τὸν **Τάφο**...

Καὶ συνεχίζει ὁ Ἰερὸς Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος (ὅπως ἤδη ἀναφερθήκαμε στὸ «*τῇ ἐπιφωσκούσῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων*»), ὡς ἐξῆς:

«*... ἤλθε ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνῇ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία διὰ νὰ ἰδοῦν τὸν*

τάφο. **Και** ἔγινε μεγάλος σεισμός, διότι ἓνας Ἄγγελος τοῦ Κυρίου κατέβηκε ἀπὸ τὸν Οὐρανό, πλησίασε καὶ ἀποκύλισε τὸν λίθο ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ μνήματος καὶ καθόταν πάνω σὲ αὐτόν».

* * *

Ποιά εἶναι ὅμως ἡ «ἄλλη Μαρία»; **Και** γιὰ ποῖο λόγο δὲν ἀναφέρεται ὀνομαστικά;

Οἱ Ἅγιοι Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Ἐφραὶμ ὁ Σύρος, Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων, Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος Α΄, ὁ Ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος, ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς δὲν ἔχουν καμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ «ἄλλη Μαρία» εἶναι ἡ **Ῥπεραγία Θεοτόκος!**

Σὲ ἄλλα σημεῖα τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων ἀναφέρεται καὶ ὡς «*Μαρία τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μητῆρ*» (δηλ. τῶν τέκνων τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Μνήστορος τῆς Παρθένου).

Ὁ σημαντικότερος Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας τοῦ 14ου μ.Χ. αἰ., ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, γράφει: «*Πρώτη ἀπὸ ὄλες ἦλθε στὸν Τάφο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ Θεοτόκος, ἔχοντας μαζί της καὶ τὴν Μαρία τὴν Μαγδαληνή. Πραγματικά, τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου πρώτη ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἦταν ἐξάλλου σωστὸ καὶ δίκαιο, δέχθηκε ἀπὸ Αὐτὸν ἡ Θεοτόκος. **Και** πρώτη αὐτὴ εἶδε τὸν Ἀναστάντα καὶ ἀπήλαυσε τὴ Θεία ὀμιλία Του... **Και** πρώτη αὐτὴ ἄγγιξε τὰ Ἄχραντα πόδια Του, ἔστω καὶ ἂν οἱ Εὐαγγελιστές, δὲν τὰ λέγουν ὄλα αὐτὰ καθαρὰ, μὴ θέλοντας νὰ προσαγάγουν ὡς μάρτυρα τὴν Μητέρα Του, γιὰ νὰ μὴν δώσουν ἀφορμὴ ὑποψίας στοὺς ἀπίστους... **Μὲ** τὴν φράση «*καὶ ἡ ἄλλη Μαρία*» ἐννοοῦσε ὀπωσδήποτε τὴν Θεομήτορα... ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ἄγγελος, ἦταν προφανῶς ὁ ἴδιος ὁ **Γαβριήλ**», ἐκεῖνος δηλ. ποὺ εἶχε κάνει καὶ τὸν Εὐαγγελισμό Της! **Και** τώρα τῆς εὐαγγελίζεται πάλι τὴν Ἀνάσταση τοῦ Υἱοῦ Της!*

Ἐπομένως, οἱ Ἱεροὶ Εὐαγγελιστὲς δὲν ἀναφέρουν ρητὰ τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, ἐπειδὴ ἤθελαν μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ προστατεύσουν τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸ μένος τῶν Ἰουδαίων. **Ἐξάλλου**, δὲν θὰ λαμβανόταν καθόλου ὑπόψη καὶ ἡ τυχὸν μαρτυρία της, ὡς ἡ Μητέρα τοῦ Παθόντος...

■ **Ὁ Χριστὸς ἀνασταίνεται**, λοιπόν, **τὴν στιγμή ποὺ καταφθάνει στὸ Μνήμα ἡ Μητέρα Του. **Κατ'** αὐτὸν τὸν τρόπο τιμᾶ τὸ πιὸ ἀγαπη-**

μένο Του Πρόσωπο! Ταυτόχρονα όμως – και μέσω αυτής– εξυψώνει και την γυναικεία φύση, την όποια είχε καταρρακώσει ή παρακοή της Προμήτορος Εύας...

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμᾶς σημειώνει χαρακτηριστικά: «*Εγὼ πάντως νομίζω, ὅτι γι' Αὐτὴν ἀνοίχθηκε ὁ ζωφόρος ἐκεῖνος Τάφος, διότι γι' Αὐτὴν πρώτη καὶ δι' Αὐτῆς ἔχουν ἀνοιχθεῖ σ' ἐμᾶς ὅλα ὅσα εἶναι ἐπάνω στὸν Οὐρανὸς*». Ἀπὸ τὴν Εὐα προήλθε ἡ πτώση καὶ ἡ λύπη, ἐνῶ ἀπὸ τὴν **νέα Εὐα**, τὴν **Παναγία**, προήλθε ἡ ἀνύψωση καὶ ἡ χαρά.

Ο Άγιος Σωφρόνιος Α΄, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, γράφει ἐπίσης, ὅτι ἡ Θεοτόκος δὲν ἦταν ἀπλῶς αὐτὴ ποὺ εἶδε πρώτη τὸν Ἀναστημένο Χριστό! Ἦταν καὶ ἡ μόνη ποὺ βίωσε καθ' ὀλοκληρίαν τὸ γεγονός τῆς Ἐνδόξου Ἀναστάσεώς Του, καθὼς Ἐκεῖνος ἀναδυόταν ὡς Ἥλιος, ἀπὸ τὸν ἀνήλιο Ἄδη:

«*Ὄταν εἶδες τὸν Ἥλιο νὰ ἀνατέλλει ἀπὸ τοὺς κρύφιους τόπους τοῦ Ἄδη ὡς μία πύλη Φωτός, καὶ νὰ φωταγωγεῖ τὰ πέρατα τοῦ σύμπαντος, Ἐσύ, Κόρη Παναμώμητε, πλημμύρισε ἀπὸ θεϊκὴ χαρά*». Αὐτὴ πρώτη βίωσε τὴ μέγιστη τιμὴ καὶ τὴν ὑψιστὴ χαρά, ὅχι μόνο ἐπειδὴ ἦταν ἡ Μητέρα τοῦ Θεανθρώπου (ἢ γιὰ τὸν λόγο ὅτι ἦταν Πάναγνη), ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ εἶχε βιώσει τὸν ὑπέρτατο πόνο, ὅπως Τῆς εἶχε προφητεύσει πολλὰ χρόνια πρὶν ὁ Θεοδόχος Συμεών, τὴν στιγμὴ ποὺ ἀντίκρουσε τὸν Ἀναμάρτητο Υἱὸ Τῆς νὰ ὑψώνεται στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ!

* * *

5. Τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου (Θεολογικὴ Ἑρμηνεία)

Ἄφοῦ ὁ Χριστός μας κήρυξε, ὅπως εἶπαμε, γιὰ τρεῖς μέρες στὸν Ἄδη, καὶ ἀφοῦ ἐλευθέρωσε πρῶτα τὶς ψυχὰς ὅσων πίστεψαν στὸ Εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας, μετὰ τὴν **δύση τοῦ ἡλίου** (ἀργὰ δηλ. τὸ βράδυ τοῦ Μ. Σαββάτου, μετὰ τὰ δικά μας δεδομένα, δηλαδή περίπου ὥρα 8), ἡ Θεϊκὴ Του Φύση ἐπέστρεψε **ἰσημ. ἡμ.:** κατ' ἀκριβείαν, ἡ **Ψυχὴ** τοῦ Χριστοῦ μας «ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸν Ἄδη», διότι ἡ Θεῖα Φύσις Του οὐδέποτε ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸ Σῶμα], ἀπὸ τὸν Ἄδη καὶ ἐνώθηκε μετὰ τὴν ἀνθρώπινη, ἡ ὅποια βρισκόταν στὸν **Τάφο...** **Ἐλαμψε** τότε τὸ σκοτεινὸ **Μνη-**

μείο από τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως! **Καὶ** ποῖο εἶναι αὐτὸ τὸ Φῶς; **Εἶναι** τὸ Ἄκτιστον Φῶς τῆς Θεότητος! **Δὲν** μπόρεσε ἕνας τάφος νὰ κρατήσῃ μέσα του τὴν Ζωή! **Εἶναι** ὁ «Ζωοδόχος» **Τάφος!**

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἔλαβε χώραν ἐνῶ ἦταν ἀκόμη σφραγισμένο τὸ Μνήμα... **Τὴν** ὥρα δηλαδή πού ἔπεφτε τὸ σκοτάδι καὶ κατέφθανε στὸν **Τάφο** ἡ «ἄλλη Μαρία»... **Εἶχε** «πληροφορία» ἡ Παναγία ἀπὸ τὸν Υἱό Της γιὰ τὸ τι θὰ συνέβαινε... **«Μὴ ἐποδύρου μου Μήτηρ, ἀναστήσομαι...»**, σύμφωνα καὶ μὲ τὴν Ὑμνολογία. **Ἐκείνη** ἀκριβῶς τὴν στιγμή συνέβη ἕνας τοπικὸς σεισμός, ὅταν Ἄγγελος Κυρίου κατέβηκε ἀπὸ τὸν Οὐρανό, ἀποκύλισε τὸν λίθο ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ **Μνημείου** καὶ κάθισε ἐπάνω του... **Μέσα** στὸ βαθὺ σκοτάδι, καὶ ἀφοῦ εἶχε ἤδη δύσει ὁ φυσικὸς Ἥλιος, εὐθὺς ἀνέτειλε ὁ **Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης**, ὁ Ὅποιος δὲν δύει ποτέ. **Ἐλαμψε** τότε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ σκοτεινὸ **Μνημεῖο** ἀπὸ τὸ Ἄκτιστο Φῶς τοῦ Θεανθρώπου! **Εἶναι** τὸ Φῶς τῆς Πίστεως. **Τὸ Φῶς** τῆς Ἀληθείας. **Καὶ** ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα δὲν παύει νὰ ἐμφανίζεται, κατὰ τρόπον ὑπερφυσικό, κάθε μεσημέρι τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου** στὸ Ἱερὸ Κουβούκλιο τοῦ **Παναγίου Τάφου!**

■ **Τί** εἶναι λοιπὸν τὸ Ἅγιο Φῶς; **Εἶναι** ἡ Μυστικὴ Παρουσία τοῦ **Ἀναστάντος Χριστοῦ**, στὸν τόπο ὅπου Ἐκεῖνος Ἀνέστη! **Εἴτε** τὸ πιστεύουμε αὐτό, εἴτε ὄχι... **Καὶ** ἀποτελεῖ ἐκπλήρωση τῆς ὑπόσχεσης πού ἔδωσε ὁ Ἀναστὰς στοὺς Μαθητὲς Του (καὶ μέσῳ αὐτῶν σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς): **«Ἐγὼ θὰ εἶμαι πάντοτε μαζί σας ὅλες τὶς ἡμέρες, μέχρι τῆς Συντελείας τοῦ Αἰῶνος!»**.

* * *

Ἄς γυρίσουμε ὅμως τώρα πολλὰ χρόνια πρὶν... **Καὶ** νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν Ἱστορία ἐκείνου τοῦ τόπου. **Ἐπειδὴ**, ὡς γνωστόν, ὁ **Πανάγιος Τάφος** εἶναι ἄμεσα συνδεδεμένος μὲ τὴν Πόλη τῶν Ἱεροσολύμων.

* * *

6. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων

Οἱ καταστροφὲς τῆς Πόλης καὶ ὁ Πανάγιος Τάφος

Τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς (1ος μ.Χ. αἰ.) ιδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων. **Εἶναι** ἡ «*Μήτηρ Σιών*», μὲ πρῶτο Ἐπίσκοπό της τὸν Ἅγιο Ἰάκωβο τὸν Ἀδελφόθεο.

Μὲ τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων (49 μ.Χ.) καὶ ἀφοῦ δόθηκε πρῶτα λύση στὸ σοβαρὸ ζήτημα τῆς σχέσεως τῶν «ἐξ Ἰουδαί-

ων» Χριστιανῶν μὲ τοὺς «ἐξ Ἐθνῶν», οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ξεκίνησαν, «ὡς ἵπποι λογικοί», τὶς ἱεραποστολικές Περιοδεῖες τοὺς.

Ἦδη, ἀπὸ τὴν Τοπικὴ Σύνοδο τῆς Ἀντιοχείας (37 μ.Χ.), οἱ πῖστοι εἶχαν λάβει τὴν ὀνομασία «Χριστιανοί». Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἐποχὴ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἀποκαλοῦσαν ὑποτιμητικὰ «Ναζωραίους» καὶ «Γαλιλαίους». **Οἱ «Πράξεις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων»** ἀναφέρονται στὸν τρόπο ὀργάνωσης τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας, στὸ ἱεραποστολικό τῆς ἔργο, στὶς ἀρετὲς τῶν πρώτων Χριστιανῶν, στὴν κοινοκτημοσύνη τοὺς κ.ἄ.

Τότε ὅμως ἄρχισαν νὰ ἐκδηλώνονται καὶ οἱ πρῶτες ἀντιδράσεις στὸ ἔργο τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Εὐαγγελίου, μὲ τοὺς πρώτους Διωγμοὺς ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀπὸ τοὺς «Ἐθνικοὺς» (εἰδωλολάτρες), συγκεκριμένα ἀπὸ τὴν κοσμοκράτειρα τότε Ρώμη καὶ τοὺς αὐτοκράτορες τῆς. **Παράλληλα**, ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται καὶ οἱ πρῶτοι «ἐσωτερικοί» ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ διάφορες Αἰρέσεις.

Στὸ διάβα τῶν αἰώνων, ἡ Πόλη τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔπαθε μεγάλες καταστροφές... **Αναπόφευκτα** καὶ ὁ **Πανάγιος Τάφος** βρέθηκε στὸ ἐπίκεντρο τῶν τραγικῶν ἐκείνων γεγονότων τῆς Τοπικῆς Ἱστορίας.

Συνέβησαν ὅμως καὶ μεγάλες ἀλλαγές στὸ φυσικό του περιβάλλον.

* * *

7. Ἡ Πρώτη καταστροφὴ τῶν Ἱεροσολύμων:

Ἔτος 70 μ.Χ., ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους

Ἀνεβαίνοντες μὲ τὸν βαρὺ **Σταυρὸ** τὴν Ὁδὸ τοῦ Μαρτυρίου (via dolorosa κατὰ τοὺς Λατίνους), πρὸς τὸν Γολγοθᾶ, ὁ Κύριος εἶπε σὲ μερικὲς γυναῖκες ποὺ θρηνοῦσαν, βλέποντάς Τον καταματωμένο: **«Θυγατέρες τῆς Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαῖτε γιὰ μένα, ἀλλὰ γιὰ σᾶς καὶ τὰ παιδιά σας...».**

Καί, δείχνοντάς τοὺς ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ δρόμου τὸν Ναὸ τοῦ Σολομῶντος (σύμβολο τῆς Ἐθνικῆς ὑπεροψίας τῶν Ἑβραίων, ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια εἶχε ἀνακατασκευάσει ὁ Βασιλιάς Ἡρώδης), προφήτεψε:

«**Ἀλήθεια, σὰς λέγω!** Δὲν θὰ μείνει ἐδῶ πέτρα πάνω στὴν πέτρα, ποὺ νὰ μὴν γκρεμισεῖ. **Ὅλα αὐτὰ θὰ γίνουν σὲ τούτη τὴ γενεά.**»

Νὰ ἦταν, ἄραγε, ἡ μεγάλη καταστροφή ποὺ ἐπακολούθησε ὕστερα ἀπὸ 37 χρόνια (σὲ ἐκείνη δηλ. τὴ γενιά, ὅπως ἀκριβῶς προεῖπε ὁ Χριστός μας), ἡ συνέπεια ἐκείνων τῶν λόγων, ποὺ κραύγασε ὁ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων στὸ Πραιτώριο: «**Τὸ Αἷμα Αὐτοῦ νὰ πέσει πάνω σὲ μᾶς καὶ τὰ παιδιά μας**»; **Ἔ**τσι φώναζε ὁ ὄχλος, ὅταν ὁ Πιλάτος τοὺς ἀνακοίνωσε τὴν καταδικαστικὴ του ἀπόφαση γιὰ τὸν Ἰησοῦ...

* * *

Ἀμέσως μετὰ τὴν **Σταύρωση** τοῦ Χριστοῦ μας τὰ χρόνια ποὺ ἐπακολούθησαν ἦταν ταραγμένα, ἐκδηλώθηκαν συνεχῆ ἐπαναστατικὰ κινήματα.

Τὸ ἔτος 66 μ.Χ. οἱ Ἰουδαῖοι ἐπαναστατοῦν κατὰ τῆς Ρώμης. **Μετὰ** ἀπὸ τέσσερα χρόνια, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 70 μ.Χ., ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς **Τίτος** καταφθάνει στὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ κεφαλῆς ἰσχυρῆς Δυνάμεως 36.000 ἀνδρῶν. **Ἀμέσως** ἄρχισε τὴν πολιορκία τῆς Πόλης. **Παρά** τὴν σθεναρὴ ἀντίσταση τῶν Ἰουδαίων, ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς –καὶ μετέπειτα αὐτοκράτορας– μὲ συνεχεῖς ἐφόδους καταλαμβάνει τελικὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν καταστρέφει τελειῶς. **Με** διαταγὴ τοῦ Τίτου, τότε **ἰσοπεδώθηκαν** ὅλα τὰ **κτήρια**, ἀνάμεσά τους καὶ ὁ **Ναός**. **Κατὰ** τὸν Ρωμαῖο ἱστορικὸ Τάκιτο, οἱ νεκροὶ τῶν Ἰουδαίων ἀνῆλθαν στὶς **600.000!** **Οἱ** ἱστορικοὶ περιγράφουν τὰ γεγονότα μὲ ἀνατριχιαστικὲς λεπτομέρειες: **Πολλοὶ** ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τότε σταυρώθηκαν, σὲ σημεῖο ποὺ δὲν

Ἡ Ἱερουσαλὴμ ὅπως φαινόταν ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ σημεῖο Α ὑποδηλώνει τὴν θέση ὅπου σταυρώθηκε ὁ Ἰησοῦς, ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Πόλης. **Στὸ σημεῖο Β** εἰκονίζεται ὁ Ναός τῆς Πόλης, ὁ ὁποῖος χτίστηκε ἀπὸ τὸν Ἡρώδη στὴν θέση τοῦ παλαιοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντος.

Η λεηλασία της Ἱερουσαλήμ. **Α**νάγλυφο ἀπὸ τὴν Ἀψίδα τοῦ Τίτου, Ρώμη (ἀριστερά). **Η** πολιορκία καὶ καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ (David Roberts, δεξιά).

εἶχαν ἀπομείνει δέντρα στὰ δάση, ἀφοῦ τὰ εἶχαν κόψει οἱ Ρωμαῖοι καὶ τὰ ἔκαναν σταυρούς!

■ **Σ**τὸ σημεῖο αὐτό, εὐλογο προβάλλει τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: **Κ**αὶ με τοὺς πρώτους Χριστιανούς, πὺν ζοῦσαν στὴν Πόλη, τί ἔγινε;

Τὰ μέλη αὐτῆς τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων διαφυλάχθηκαν ἀπὸ τὴν Θεία Πρόνοια: **Ἦ**ταν τὸ ἔτος 67 μ.Χ., ὅταν οἱ Μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ μας, διωκόμενοι ἀπὸ Ἰουδαίους καὶ Ρωμαῖους, ἀναγκάστηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ καταφύγουν ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνη, στὶς γειτονικὲς πόλεις τῆς **Δεκάπολης** καὶ τῆς **Περαίας**. **Ἔ**τσι διασώθηκαν ἀπὸ τὴν μεγάλη σφαγὴ πὺν ἔγινε τὸ 70 στὰ Ἱεροσόλυμα!

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἐγκαταστάθηκαν στὴν **Πέλλα**, τὴν πόλη πὺν ἔκτισε ὁ στρατηγὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Σέλευκος ὁ Νικάτωρ (ὁ ἰδρυτὴς τῆς Δυναστείας τῶν Σελευκιδῶν), πρὸς τιμὴν τῆς ὁμώνυμης Ἑλληνικῆς πόλης τῆς Μακεδονίας. **Μ**ὲ αὐτὸ τὸν τρόπο, ἡ **Πέλλα** κατέστη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ νέα ἔδρα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. **Κ**αὶ ἀπὸ τότε ἄρχισε σταδιακὰ νὰ ἀποβάλλει τὸν Ἰουδαϊκὸ χαρακτήρα της καὶ νὰ προσλαμβάνει Ἑθνικὰ πρότυπα (δηλ. κοσμοπολίτικα, Ἑλληνικά).

* * *

Ἄς δοῦμε τώρα πῶς διαμορφώθηκε ἡ σχέση τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος με τὴν νέα Πίστη.

Μεγάλο μέρος του Αρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου ἄρχισε σταδιακὰ νὰ ἀποδέχεται τὴν Χριστιανικὴ διδασκαλία. Μὲ τὸ κήρυγμα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, πολλοὶ ἄρχισαν νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν εἰδωλολατρία, μὲ τὶς δαιμονικὲς τελετὲς καὶ τὶς ἀνθρωποθυσίαις της, καὶ νὰ ἀσπάζονται τὴν **Νέα Χριστιανικὴ Πίστη. **Ὁλόκληροὶ λαοὶ ἐχριστιανίστηκαν**, ἀνάμεσά τους καὶ οἱ Ἕλληνες.**

■ **Μέχρι τότε ἡ λέξη «Ἕλλην»** (ἀκόμη καὶ στὴ γλῶσσα τῶν βιβλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς), σήμαινε τὸν **εἰδωλόλατρη**, τὸν «Ἐθνικὸ» (καὶ ὄχι κατ' ἀνάγκην τὸν κάτοικο τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου). **Σὺν τῷ χρόνῳ**, ἡ λέξη ἄρχισε σταδιακὰ νὰ ἀλλάζει περιεχόμενο καὶ νὰ προσλαμβάνει γεωγραφικὰ χαρακτηριστικά. **Ἔτσι ἔπαυε νὰ σημαίνει ἀποκλειστικὰ τὸν «ἐθνικὸ-εἰδωλόλατρη».** **Ἰδιαίτερα**, ἀπὸ, τότε ποὺ κατέφθασε στὸν Ἑλλαδικὸν ἄνθρωπον (μέσα τοῦ 1ου αἰῶνα) ὁ **Μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος**, μὲ τὶς τρεῖς ἱεραποστολικὲς Περιοδεῖες του συνετέλεσε σὲ μεγάλο βαθμὸ στὸν ἐχριστιανισμὸ τῶν Ἑλλήνων: **«Διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν»**, ἦταν ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ γνωστὸ ὄραμα τοῦ Μακεδόνοιο ἀνδρός, ποὺ εἶδε εὐρισκόμενος ὁ Ἀπόστολος στὴν Τροάδα.

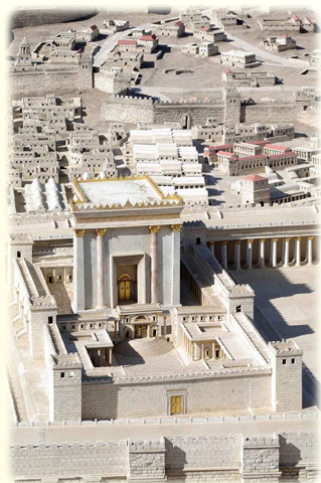
■ **Ἀξιοσημεῖωτο** ἐπίσης εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων τὰ **Ἱερὰ Εὐαγγέλια** γράφτηκαν πρωτοτύπως στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, συγκεκριμένα στὸν τύπο τῆς «Ἑλληνιστικῆς κοινῆς». **Καὶ** μὲ τὶς ἀντιγραφὰς τους ἐξαπλώθηκαν στὰ πέρατα τοῦ γνωστοῦ μέχρι τότε κόσμου. **Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο**, **«ὁ Ἑλληνισμὸς λειτούργησε ὡς τὸ ἄρμα τοῦ Χριστιανισμοῦ»**, σύμφωνα μὲ κορυφαῖο Ἑυρωπαῖο ἐπιστήμονα.

■ **Στὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ τὴν Γαλιλαία**, μὲ τὸν κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της, τὴν ἀποκαλοῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς **«Γαλιλαία τῶν Ἐθνῶν»** (ἢ **«ἀλλοφύλλων»**). **Μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ της ἀποτελοῦσαν Σύροι, Παλαιστίνιοι καὶ Ἕλληνες.** **Ἀνθοῦσαν τότε οἱ τέχνες καὶ τὸ ἐμπόριο.** **Παντοῦ ὑπῆρχαν στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.** **Ἐξάλλου**, ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν κατακτήσεων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἶχε καταστῆ ἡ **Διεθνὴς γλῶσσα** τῆς ἐποχῆς. **Ἦταν ἐκείνη**, τὴν ὁποία μιλοῦσαν περισσότερο τότε στὴν Παλαιστίνην, μαζί μὲ τὴν Ἀραμαϊκὴ (Ἀρχαία Ἀσσυριακὴ). **Αὐτὸς ἦταν καὶ ὁ λόγος**, γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς Μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ εἶχαν Ἑλληνικὰ ὀνόματα!

■ Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ **Γαλιλαία** δὲν εἶχε Διοικητικὴ σχέσηη μετὴν Ἰουδαία. **Μ**ᾶλλον ψυχρότητα, ἀκόμη καὶ ἐχθρότητα, ἐπικρατοῦσε στὶς σχέσεις τῶν δύο αὐτῶν Ρωμαϊκῶν Ἐπαρχιῶν (Romanae Provinciae). **Οἱ** Γαλιλαῖοι γενικὰ συμπαθοῦσαν τὸν Χριστό μας, σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι Τὸν μισοῦσαν καὶ συνεχῶς κατεδίωκαν... *«Διδάσκαλε, χθὲς ζητοῦσαν νὰ σὲ λιθοβολήσουν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τώρα θέλεις νὰ πᾶς ξανὰ ἐκεῖ;»*, Τοῦ εἶπαν λίγο πρὶν τὸ **Πάθος** οἱ **Μαθητές**, Γαλιλαῖοι ὅλοι τους στὴν καταγωγὴ (πλὴν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη, ποῦ ἦταν Ἰουδαῖος).

■ **Ἄ**s μὴν ξεχνᾶμε, ὅτι στὴν **Ναζαρέτ** τῆς **Γαλιλαίας** ἔγινε ὁ **Εὐαγγελισμὸς** τῆς **Θεοτόκου** ἀπὸ τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριήλ. **Ὁ** ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος, παρόλο ποῦ γεννήθηκε στὴν **Βηθλεὲμ** τῆς **Ἰουδαίας** (ὄπου, σύμφωνα μετὶς Γραφές, *«ἔδει ἀποκτανθῆναι»*), ἔζησε ὅμως γιὰ 30 χρόνια στὸ Ἑλληνιστικὸ περιβάλλον τῆς *«Γαλιλαίας τῶν Ἐθνῶν»* (τὴν *«Γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ»*, κατὰ τὸν Προφήτη, ἡ ὁποία θὰ ἔβλεπε *«Φῶς Μέγα»*). **Ὁ** Κύριος, μέχρι τὴν ἡλικία τῶν 30 περίπου ἐτῶν, ἦταν ἐργαζόμενος ὡς «τέκτων» (ξυλουργός) στὴν οἰκία τοῦ (νομιζόμενου) πατέρα Του **Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος**. **Γ**ι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι Τὸν ἀποκαλοῦσαν περιφρονητικὰ *«Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος»*.

■ **Κ**ατὰ τὸν 20ὸ αἰῶνα, ὁ Ὁλλανδὸς Καθηγητὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθὼς καὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καὶ Ἑλληνιστικοῦ Χριστιανισμοῦ, Pieter van der Horst, σὲ ἐπιστημονικὴ μελέτη του σχετικὰ μετὶς ἐπιτύμβιες στήλες καὶ τὶς ἐπιγραφὰς στοὺς τάφους τῶν Ἰουδαίων τοῦ 1ου μ.Χ., γράφει ὅτι τὸ **70%** τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι στὴν γλῶσσα τὴν Ἑλληνικὴ, τὸ **12%** στὴ Λατινικὴ, καὶ μόνο τὸ **18%** στὴν Ἑβραϊκὴ ἢ τὴν Ἀραμαϊκὴ! **Ὁ** Γερμανὸς Καθηγητὴς Heinz O Guenther (1926-2003), στὸ ἄρθρο του *«Ἑλληνικὴ, ἡ κατοικία τοῦ προῖμου Χριστιανισμοῦ»*, ὑποστηρίζει, ὅτι *«ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὑπῆρξε ἡ πρώτη κατοικία τοῦ Χριστιανισμοῦ»*. **Ἀ**ναφέρει ἐπίσης, ὅτι ἦταν τὸ ἴδιο διαδεδομένη στὴν Γαλιλαία, στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Μικρὰ Ἀσία.

Ἀετομέρεια τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου.

• **Εν κατακλείδι**, ἡ Πρώτη μεγάλη καὶ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῆς **Ἱερουσαλήμ** ἐγίνε κατὰ τὸ ἔτος 70 μ.Χ. ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐξεγέρσεως. **Καὶ** μὲ τὸν ἐποικισμό τῆς Πόλης, μετὰ ἀπὸ λίγο, τὸ Ἑλληνικὸ στοιχεῖο εἶχε ἔντονη ἐκεῖ τὴν παρουσία του.

* * *

8 Ἡ Δεύτερη καταστροφὴ τῶν Ἱεροσολύμων: **Ἔτος 136 μ.Χ., πάλι ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους**

Τὰ πνεύματα ὅμως ἦταν πολὺ φορτισμένα καὶ στὰ ἐπόμενα χρόνια. **Οἱ** Ἰουδαῖοι ἐπαναστάτησαν γιὰ δευτέρη φορὰ κατὰ τῶν Ρωμαίων, κατὰ τὴν περίοδο τῶν ἐτῶν 132-135, καὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Βάρ Κοχβά κατέλαβαν τὴν Πόλη τῶν Ἱεροσολύμων.

Αὐτοκράτορας τότε στὴν Ρώμη ἦταν ὁ **Ἀδριανός**, ὁ ὁποῖος γενικὰ εἶχε τὴν φήμη τοῦ Φιλοσόφου, σὲ θέματα ὅμως πειθαρχίας ἦταν ἀμείλικτος.

* * *

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀνοίγουμε παρένθεση: **Κατὰ** τὸ ἔτος 125 μ.Χ., ὁ αὐτοκράτορας **Ἀδριανός** ἐπισκέφτηκε τὴν Ἀθήνα. **Ἐκεῖ** δύο Χριστιανοὶ Φιλόσοφοι καὶ Ἀπολογητές, οἱ **Κοδρῶτος** καὶ **Ἀριστείδης**, τοῦ παρέδωσαν γραπτὲς **Ἀπολογίες** ὑπὲρ τῆς ἐλεύθερης θρησκευτικῆς ἔκφρασης τῶν Χριστιανῶν.

Σημειώνουμε ἐδῶ, ὅτι τὸ κύριο ἔργο τῶν **Χριστιανῶν Ἀπολογητῶν** τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνα ὑπῆρξεν ἡ ὑπεράσπιση τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως ἔναντι τῶν κατηγοριῶν τῶν Ἑθνικῶν (εἰδωλολατρῶν) Φιλοσόφων, οἱ ὁποῖοι θεωροῦσαν τοὺς Χριστιανούς ὡς παρακατιανούς, καὶ τὴν Χριστιανικὴ Πίστη ὡς δῆθεν ἀνάξια τοῦ λογικοῦ τῶν ἀνθρώπων.

Κυκλοφοροῦσαν μάλιστα καὶ ὀρισισμένες ἀνυπόστατες κατηγορίες εἰς βάρος τους, ὅτι δῆθεν ἦταν ἄτομα περιθωριακὰ ποὺ συνωμοτοῦσαν στὰ ὑπόγεια (παρεξήγησι τοῦ φαινομένου τῶν Κατακομβῶν, ὅπου ἀναγκάζονταν νὰ καταφεύγουν οἱ πιστοὶ ἐξαιτίας τῶν διωγμῶν), ὅτι δῆθεν ἦταν «ἀνθρωποφάγοι» (παρερμηνεία τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ «*Λάβετε φάγετε... Τοῦτό ἐστὶ τὸ τὸ Σῶμά μου...*»), καὶ ἄλλα.

Ὁ Ἀδριανὸς τελικὰ πείσθηκε καὶ ἀποδέχθηκε τὶς εἰσηγήσεις τῶν δύο **Ἀπολογητῶν**. **Τότε** ἐξέδωσε ἓνα Διάταγμα, μὲ τὸ ὁποῖο ἀπαγορεύθησαν –προσωρινά, τουλάχιστον– οἱ Διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν,

χωρίς νὰ ὑπάρχει προηγουμένως κατηγορία ἐναντίον τους.

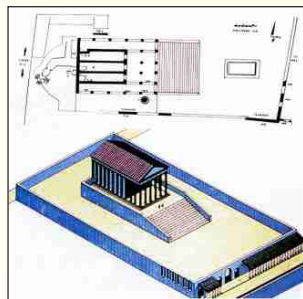
* * *

Στέλνει λοιπὸν ὁ Ἀδριανὸς τὸν σκληρὸ στρατηγὸ του Σεβήρο, ὁ ὁποῖος καταπνίγει στὸ αἷμα τὴν Ἰουδαϊκὴ Ἐπανάσταση στὴν Ἱερουσαλήμ, κατασφάζοντας χιλιάδες Ἰουδαίους καὶ καταστρέφοντας τὰ κτήρια τῆς Πόλης.

Μὲ τὴν ἐρήμωση τῶν Ἱεροσολύμων, συνέλαβε τότε τὴν ἰδέα ὁ αὐτοκράτορας νὰ κτίσει ἐκεῖ μία νέα πόλη, σύμφωνα μὲ τὰ ἐπικρατοῦντα τότε Ἑλληνορωμαϊκὰ πρότυπα. **Ο**ικοδόμησε τότε πάνω στὰ εἑρείπια τῆς παλαιᾶς μιὰ **νέα πόλη**, τὴν ὁποία ὀνόμασε **Αἰλία Καπιτωλίνα**.

■ **Α**πὸ τὸν 1ο μ.Χ. αἰ. οἱ Χριστιανοὶ συνήθιζαν νὰ προσεύχονται στὸν **Γολγοθᾶ** καὶ πάνω στὸν **Τάφο τοῦ Χριστοῦ**. **Θ**έλοντας ὁ **Ἀδριανὸς** νὰ σταματήσει αὐτὴ τὴν συνήθειά τους, ἐπιχωμάτωσε ὅλον τὸν χῶρο, θάβοντας κάτω ἀπὸ τόνους **μπάζων** τὰ **Ἱερὰ Προσκυνήματα**. **Π**άνω σὲ μιὰ τεράστια **πλατφόρμα**, ἔκτισε στὴ θέση τοῦ **Τάφου τοῦ Χριστοῦ** τὸν εἰδωλολατρικὸ Ναὸ τῆς Ἀφροδίτης. **Κ**αὶ στὴν θέση τοῦ ἤδη κατεστραμμένου **Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων** ἀνήγειρε ἕναν ἄλλο, ἐκεῖνον τοῦ Διός.

■ **Τ**ὸ Διάταγμα ὁμῶς τοῦ Ἀδριανοῦ γιὰ τὴν Ἀνεξιθρησκεία, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ κτίσιμο τῆς «*Αἰλίας Καπιτωλίνας*», ὑπῆρξαν τὰ βασικὰ κίνητρα ποὺ ὄθησαν τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ **κατὰ τὸ ἔτος 136 μ.Χ.**

Ναὸς τῆς Ἀφροδίτης.

Πόλη τῆς Αἰλίας Καπιτωλίνα, ἡ ὁποία συνδέεται μὲ τὴν δίκη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸν Πόντιο Πιλάτο.

ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν Πέλλα στὴν Ἱερουσαλήμ, ὑπὸ τὴν ἡγεσία ἐνὸς Ἑλλήνα Ἐπισκόπου, τοῦ **Μάρκου**.

Απαγορεύτηκε τότε ἀπὸ τοὺς κατακτητὲς Ρωμαίους ἡ εἴσοδος στὴν Ἱερουσαλήμ ἀκόμη καὶ τῶν λιγοστῶν Ἑβραίων ποὺ εἶχαν ἀπομείνει. **Ἐ**πειδὴ ὁμῶς ἡ **Πόλη τῶν Ἱεροσολύμων** ἦταν σχεδὸν ἄδεια ἀπὸ πληθυσμό, οἱ Ρωμαῖοι προσκάλεσαν καὶ ἡ **Πόλη** ἐποι-

κίστηκε, ὅπως προαναφέρθηκε, ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς.

Ἀπὸ τότε, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἀρχίζει νὰ ἀποβάλλει τὸν ἀρχικὰ Ἰουδαϊκὸ χαρακτήρα της καὶ νὰ προσλαμβάνει πλέον τὸν Ἐθνικὸ (δηλ. Ἑλληνικὸ), ὅπως ἀναγράφει στὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» τοῦ ἀπὸ τὸν 4ο μ.Χ. αἰ. καὶ ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος.

Τὴν ἴδια ἄποψη συναντοῦμε στὸν 20ὸ αἰ. καὶ στὸν διακεκριμένο Γάλλο φιλόσοφο καὶ ἱστορικὸ Ἐρνέστ Ρενάν. Γράφει: «**Οἱ Ἑλληνοιστὲς Χριστιανοὶ σχημάτισαν μιὰ ομάδα στὴν Αἰλία (Καπιτωλίνα), ὑπὸ τὴν ἡγεσία κάποιου Μάρκου... Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἀποκλειστικὰ Ἑλληνική. Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς εἶναι ὄλοι Ἑλληνας, ὅπως ἔλεγε.**»

■ **Σημείωση:** Ὁ Ἑλληνικὸς αὐτὸς χαρακτήρας τῆς «Μητρὸς Σιῶν» διατηρήθηκε καὶ ἀνανεώθηκε στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Τελετῆς τοῦ Ἁγίου Φωτὸς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μέχρι σήμερα ὁ Ἑλληνορθόδοξος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων.

■ Δύο αἰῶνες μετὰ, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ὑπογράφει τὸ 313 μ.Χ. τὸ **Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων**, μὲ τὸ ὁποῖο θεσπίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς Ἀνεξιθρησκείας. Ὁ Χριστιανισμὸς τώρα νομιμοποιεῖται καὶ τίθεται ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ ἴδιου τοῦ Αὐτοκράτορα.

Τὸ ἔτος 326, καὶ μὲ τὴν βασιλικὴ χορηγία, ἡ 78χρονη μητέρα τοῦ Ἁγία Ἑλένη τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς ἐνὸς προγράμματος ἀνασκαφῶν. Ἡ εὐσεβὴς Αὐγούστα ξεθάβει τότε τὸν ἱερὸ βράχο τοῦ **Γολγοθᾶ**, τὸν **Πανάγιο Τάφο** καὶ εὐρίσκει τὸν **Τίμιο Σταυρό**. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Κωνσταντίνου, ἀνεγείρεται τότε ὁ **Πρῶτος Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως**, ὁ ὁποῖος στεγάζει στὸν μεγάλο χῶρο του τόσο τὸν **Γολγοθᾶ**, ὅσο καὶ τὸν **Πανάγιο Τάφο**.

Οἱ ἐπόμενοι τρεῖς αἰῶνες κύλησαν σχεδὸν εἰρηνικά. Ἦταν ὅμως μιὰ ἀπλὴ ἀναλαμπή, μπροστὰ στὴν τρομερὴ καταστροφὴ, πού θὰ ἐρχόταν στὰ ἐπόμενα χρόνια.

* * *

9. Τρίτη καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ: Ἔτος 614 μ.Χ., ἀπὸ τοὺς Πέρσες

Τὸ ἔτος 614, ὁ στρατὸς τοῦ Πέρση Βασιλιὰ Χοσρόη κατέκτησε τὰ **Ἱεροσόλυμα**. 65.000 Χριστιανοὶ σφαγιάσθησαν τότε καὶ ὁ **Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως** πυρπολήθηκε, μαζί με τίς Ἐκκλησίες καὶ τὰ Μοναστήρια τῆς Πόλης. Ὁ **Τίμιος Σταυρὸς** μεταφέρθηκε στὴν τότε πρωτεύουσα τοῦ Περσικοῦ Κράτους, μαζί με πλῆθος αἰχμαλώτων, ἀνάμεσά τους καὶ ὁ Πατριάρχης Ζαχαρίας.

Ὁ **Αὐτοκράτορας** τότε τοῦ Βυζαντίου **Ἡράκλειος**, ὀργάνωσε κατὰ τὸ ἔτος **622** τὴν μοναδικὴ ἀληθινὴ Σταυροφορία, με σκοπὸ τὴν Ἀπευθέρωση τοῦ **Τιμίου Σταυροῦ**. Στὴν Νινευὴ («*Μοσούλη*», κοντὰ στὰ Γαυγάμηλα, ὅπου πρὶν ἀπὸ 958 χρόνια ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἶχε καταλύσει τὴν Περσικὴ αὐτοκρατορία), τὸν Δεκέμβριο τοῦ **627** ὁ **Ἡράκλειος** μονομαχεῖ καὶ θανατώνει ἐνώπιον τῶν δύο στρατῶν τὸν ἀντίπαλο ἀρχηγὸ Ραζάτη. **Συνάπτει** τότε συμφωνία εἰρήνης με τὸν Σιρόη, τὸν γιὸ τοῦ Βασιλιὰ Χοσρόη, με ἓνα καὶ μοναδικὸ ὄρο: **Νὰ τοῦ ἐπιστραφεῖ ὁ Τίμιος Σταυρὸς...** Ὅντως! Ὁ **Τίμιος Σταυρὸς** τοῦ παραδίδεται ἄθικτος, μέσα στὸ προστατευτικὸ του κάλυμμα.

Τρία χρόνια ἀργότερα, περνώντας θριαμβευτικὰ ἀπὸ τὴν **Χρυσὴ Πύλη** τῶν τειχῶν τῆς **Ἱερουσαλήμ** (ἀπὸ ὅπου εἶχε περάσει ὁ Ἰησοῦς πάνω στὸ ὄναριο τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων), καὶ κρατώντας στοὺς ὤμους τοῦ ὁ **Αὐτοκράτορας** τὸ πολυτιμότερο ἀντικείμενο τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, ὁ **Τίμιος Σταυρὸς** ὑψώθηκε γιὰ δευτέρη φορὰ στὸν ἱερὸ βράχο τοῦ Γολγοθᾶ, στὶς **21 Μαρτίου τοῦ 630**.

Ἡ πρώτη Ὑψωση ἦταν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἁγίας Ἐλένης. **Πρόκειται** γιὰ τὴν καθιερωμένη ἀπὸ τότε Ἑορτὴ τῆς 14ης Σεπτεμβρίου.

* * *

10. Τέταρτη καταστροφή: Ἔτος 637 μ.Χ., ἀπὸ τοὺς Ἄραβες

Πέρασαν ἀπὸ τότε 7 χρόνια... **Καὶ** ξαφνικά, τὸ ἔτος **637** ἡ Ἱερουσαλήμ κυριεύεται ἀπὸ τοὺς Ἄραβες. **Πέρασε** ξανὰ ἡ Πόλη τὴν ἴδια δοκιμασία.

■ Τότε όμως, ο Χαλίφης Όμάρ-Χατάμπ εξέδωσε τον περίφημο «Άχτιναμέ», ένα Διάταγμα, με το οποίο παρέδωσε τη δικαιοδοσία του Παναγίου Τάφου, καθώς και όλων των Παναγίων Προσκνημάτων, στον Όρθόδοξο Πατριάρχη Σωφρόνιο Α'. Αυτό το φιρμάνι αναγνωρίζεται μέχρι σήμερα από τους Μουσουλμάνους.

* * *

11. Πέμπτη καταστροφή: Έτος 1099, από τους Σταυροφόρους

Επόμενη καταστροφή της Αγίας Πόλεως Ιερουσαλήμ συνέβη κατά το έτος 1099, από τους Σταυροφόρους αυτή τη φορά.

Και με την φοβερή σφαγή που ακολούθησε, όπως θα δούμε παρακάτω, ήταν η μόνη φορά που δεν κατέβηκε στον Πανάγιο Τάφο το Άγιο Φῶς!

■ Η Λατινική κατοχή διήρκεσε 88 χρόνια, με διάφορες φάσεις του πολέμου προς τον Σουλτάνο Σαλαντίν, ο οποίος κατέκτησε και αυτός την Ιερουσαλήμ, κατά το έτος 1187 μ.Χ.

* * *

Ασημένιο άρτοφόριο από την Κερμίρα της Καισάρειας, το οποίο αποδίδει την μορφή που είχε το κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου στην Ιερουσαλήμ, πριν από την πυρκαγιά του 1808.

12. Έκτη καταστροφή του Ναού: Έτος 1808, από πυρκαγιά

Το έτος 1808 μεγάλη πυρκαγιά κατέστρεψε σχεδόν ολοσχερώς τον Ναό της Αναστάσεως. Προέκυψε τότε μεγάλη διαμάχη ανάμεσα στους Λατίνους, τους Έλλη-

νες και τους Αρμένιους, για τὸ ποιὸς θὰ ἀναλάβει τὴν Ἀνοικοδόμηση τοῦ Ναοῦ.

Υπῆρξε καὶ ὀξεία ἀντιπαράθεση ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς Γάλλους, σχετικὰ μὲ τὴν κυριότητα καὶ τὰ δικαίωματα ἐπὶ τοῦ **Παναγίου Τάφου** καὶ τοῦ **Γολγοθᾶ**.

■ **Λίγους** μῆνες μετὰ τὴν καταστροφή, ὁ **Σουλτᾶνος Μαχμουτ Β'** ἐξέδωσε **Διάταγμα**, μὲ τὸ ὁποῖο δόθηκε ἡ **ἄδεια** τῆς Ἀνοικοδόμησης στοὺς Ἕλληνες. **Τὰ Ἐγκαίνια** τοῦ νέου Ναοῦ ἔγιναν τὸν **Σεπτέμβριο** τοῦ **1810**: **Εἶναι** ἡ μορφή πού ἔχει ὁ **Ναὸς** σήμερα.

■ **Τὸ** 1851 ξέσπασε σφοδρὴ ἀντιπαράθεση, ἡ ὁποία ἐξελίχθηκε σὲ πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ διαμάχη ἀνάμεσα στοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς Γάλλους καὶ τοὺς Ὁρθοδόξους Ρώσους. **Ἐ**ληξε μὲ τὴν ἐπικράτηση τῶν Ρώσων.

■ **Τὸ** ἐπόμενο ἔτος καὶ τὸ 1853 ὁ Τούρκος Σουλτᾶνος ἐξέδωσε δύο **φερμάνια**, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ **Πανάγιος Τάφος** καὶ ὁ **Γολγοθᾶς** περνοῦν ὀριστικὰ στὴν **κατοχὴ** τῶν Ἑλλήνων. **Αὐτὸ** τὸ **Καθεστῶς** στοὺς **Ἁγίους Τόπους** ἐπικυρώθηκε μὲ τὴν **Συνθήκη τῶν Παρισίων τοῦ 1856**, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν **Ο.Η.Ε.** **Ἐ**ξακολουθεῖ νὰ ἰσχύει μέχρι σήμερα.

* * *

13. Σύγχρονη ἀνασκαφὴ τοῦ Παναγίου Τάφου

Τὸ σημεῖο ὅπου τοποθετήθηκε τὸ **Σῶμα** τοῦ **Ἰησοῦ** μετὰ τὴν **Ἀποκαθίσωση**, κατὰ **Θεῖαν Πρόνοιαν** διαφυλάχθηκε ἀλώβητο ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, παρὰ τὶς τεράστιες καταστροφὲς πού ὑπέστη ὁ τόπος!

■ **Π**ρὶν ἀπὸ 5 χρόνια, συγκεκριμένα στὶς **26 Ὀκτωβρίου τοῦ 2016**, Ἕλληνες Ἐπιστήμονες ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Μετσόβειο Πολυτεχνεῖο Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὴν ἐπιστασία καὶ καθοδήγηση τῆς Καθηγήτριας κ. Ἀντωνίας Μοροπούλου, καὶ ὕστερα ἀπὸ 9 μῆνες ἀρχαιολογικῶν ἀνα-

σκαφῶν, μὲ τὰ πλέον σύγχρονα μηχανήματα, στὸ **Κουβούκλιο** τοῦ **Παναγίου Τάφου**, τὴν ἴδια στιγμή πού μετέδιδε ζωντανὰ τὴν εἰκόνα τὸ **National Geographic** καὶ παρακολουθοῦσαν live ἑκατομμύρια ἄνθρωποι σὲ ὅλο τὸν κόσμο, οἱ **ἐπιστήμονες ἀνοιξαν τὸν Τάφο** τοῦ **Χριστοῦ!**

Μὲ τις σύγχρονες ἐπιστημονικὲς μεθόδους, ἀποκαλύφθηκε τὸ μάρμαρο πὸν εἶχε τοποθετηθεῖ τὸ 326 μ.Χ ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο.

Ακριβῶς ἀπὸ κάτω, σὲ ἓνα ξύλινο κρεβάτι, ὁ Ἰωσήφ μετὰ τὸν Νικόδημο εἶχαν τοποθετήσῃ τὸ **Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν Ἀποκαθίλωση!**

Ἡ συγκίνηση ὑπῆρξε μεγάλη καὶ παγκόσμια καὶ λόγῳ τοῦ γεγονότος τῆς ζωντανῆς μεταδόσεως...

● **Κ**αὶ σὲ ἐρώτηση δημοσιογράφου: *«-Πῶς αἰσθανθήκατε ἐκείνη τὴ στιγμή;»*, ἡ ἀπάντηση τῆς Καθηγήτριας ἦταν: *«-Ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ εἶναι Ἀθθεντικὸς καὶ Ζωντανός!»*.

* * *

Μέρος Δεύτερο:

Διαχρονικὲς Ἐμφανίσεις τοῦ Ἁγίου Φωτός

Τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὰ ἱστορικὰ δεδομένα, μᾶς ἐπιτρέπουν σήμερα νὰ ἔχουμε πλήρη γνώση τῶν **Ἱερῶν Προσκυνημάτων**.

Σὲ αὐτὸ τὸ **Δεύτερο Μέρος** τῆς ἔρευνας, θὰ ἀναφερθοῦμε ἀρχικὰ στὴν Μορφολογία καὶ Ἱστορία τοῦ **Γολγοθᾶ** καὶ τοῦ **Παναγίου Τάφου** καὶ στὴ συνέχεια στὶς ἐκεῖ **ἐμφανίσεις τοῦ Ἁγίου Φωτός**.

* * *

1. Ὁ Γολγοθᾶς:

Μορφή καὶ Ἱστορία του

Μέχρι σήμερα διακρίνεται, μέσα στὸ προστατευτικὸ γυαλί, ὁ **βράχος**, ὁ ὁποῖος σχίστηκε ἀπὸ τὸν δυνατὸ σεισμὸ, πὸν ἔγινε τὴν ὥρα τῆς **Σταυρώσεως**, ὅταν ὁ Ἰησοῦς «*κράζας φωνὴ μεγάλη ἀφῆκε τὸ πνεῦμα*».

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος, στὶς περιφημὲς «*Κατηχήσεις*» του (13, 39) ἀναφέρει, ὅτι ἡ ρωγμὴ στὸν **βράχο** τοῦ **Γολγοθᾶ** ἦταν ὀρατὴ κατὰ τὸν 4ο μ.Χ. αἰῶνα, τότε δη-

λαδή που κτίστηκε ο Πανίερος Ναός της Αναστάσεως.

Η ανατολική δεξιά πλευρά του βράχου έχει ύψος 11,20 μέτρα, ή κορυφή του μήκος 4,30 μέτρα και το πλάτος του είναι σήμερα 2,80 μέτρα. Τουτό οφείλεται στην απόφαση του Μ. Κωνσταντίνου να αποκοπούν μεγάλα τμήματα του βράχου γύρω από το σημείο της Σταυρώσεως, προκειμένου να ανοικοδομηθεί ευκολότερα ή τεράστια τρίκλιτη Βασιλική, ή όποια –δόξα τῷ Θεῷ– διασώζεται μέχρι σήμερα, κτισμένη ολόκληρη από λευκό Παριανό μάρμαρο!

* * *

Στή βάση του βράχου, και μέσα σε μιὰ προθήκη, διακρίνεται μέχρι σήμερα ή λεγόμενη «σπηλιὰ τοῦ Ἀδάμ».

Σύμφωνα με ἀρχαία Παράδοση, στο σημείο εκείνο τοποθέτησε ο Νῶε τὸ κρανίο τοῦ Γενάρχη Ἀδάμ. Ἀποτελεῖ συνηθισμένο θέμα τῆς Βυζαντινῆς εικονογραφίας ή τοποθέτηση ἑνὸς κρανίου στήν βάση τοῦ Σταυροῦ. Τὸ Αἶμα τοῦ Θεανθρώπου ἀπὸ τὸν Σταυρὸ ξέπλυσε ἔτσι τὴν Προπατορικὴ Ἀμαρτία... Σύμφωνα με τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴν μετάνοια τοῦ Ἀδάμ. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὅποιο σήμερα στή βάση τοῦ Γολγοθᾶ ὑπάρχει τὸ ὀνομαζόμενο ἀπὸ τοὺς Ἀγιοταφίτες Πατέρες «Παρακλήσιο τοῦ Ἀδάμ».

Ἀρχαιότατη Παράδοση ἀναφέρει ἐπίσης, ὅτι ἐκεῖ ἔγινε στὰ χρόνια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ή θυσία τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ ὁποῦ

ο ὁ μονογενῆς υἱὸς Ἰσαὰκ ἀποτελεῖ τύπο τῆς θυσίας τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ!

* * *

Στὸ σημείο αὐτὸ καταθέτουμε τὴν προσωπικὴ μας μαρτυρία:

Ὅταν ὁ γράφων, ὡς φοιτητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΕΚΠΑ, ἀξιώθηκε κατὰ τὸ ἔτος 1977 νὰ προσκυνήσει γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Φρικτὸ

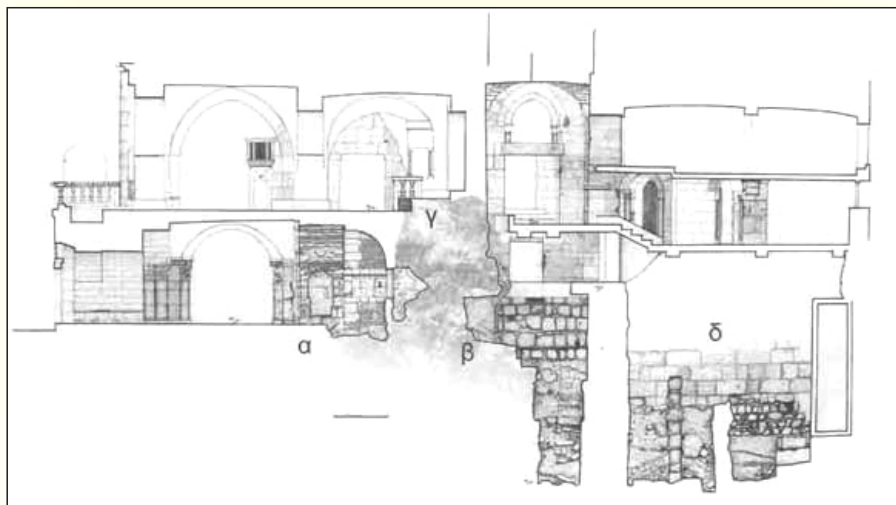
Γολγοθά, γνωρίστηκε τότε με κάποιον από τους διακονούντες εκεί Αγιοταφίτες Πατέρες.

Θυμᾶμαι, πὼς μᾶς ὀδήγησε μετὰ πίσω ἀπὸ τὸ **Προσκύνημα**, στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ **βράχου**, ὅπου διακρινόταν ἡ μορφολογία τοῦ **βράχου**, ὅπως εἶχε τότε ἀποκαλυφθεῖ ἀπὸ τὶς ἐκεῖ διεξαγόμενες ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφές.

■ **Καὶ** μὲ ἱερὴ συγκίνηση τὸν ἀκούσαμε νὰ μᾶς λέει, ὅτι **κάθε Μεγάλη Πέμπτη** μὲ **Παρασκευὴ**, ὅλος ἐκεῖνος ὁ **βράχος γινόταν ἀπὸ τὴν βάση του μέχρι τὴν κορυφὴν κατακόκκινος**, ὅπως τὸ **αἷμα!** **Τὸ φαινόμενο ὅμως αὐτὸ ἐξαφανιζόταν τὸ βράδινον τοῦ Μεγάλου Σαββάτου...**

Στὴ συνέχεια ἀνεβήκαμε (θυμᾶμαι, μέσῳ μιᾶς στριφτῆς σιδερένιας σκάλας), στὴ θέση ὅπου βρίσκονται τὰ κελλία τῶν Πατέρων τῆς Αγιοταφικῆς Ἀδελφότητος. **Ἐκεῖ** μᾶς ἔδειξε ἓνα δένδρον (ἂν θυμᾶμαι καλά, μᾶς εἶπε πὼς ἦταν ἐλιά), λέγοντας ὅτι ἡ πρόσφατη ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ἔδειξε πὼς οἱ ρίζες ἐκείνου τοῦ δένδρου ἔφταναν περίπου δέκα μέτρα κάτω, στὸν βράχον τοῦ **Γολγοθά!** **Καὶ** πὼς εἰκάζεται, ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ ἀναφερόμενον στὴν Παλαιᾶ Διαθήκη «*φυτό σαβέκ*», στὸ ὁποῖο βρέθηκε δεμένο τὸ κριάρι, ποῦ ἀντικατέστησε στὴν θυσία τὸν υἱὸν τοῦ Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ!

* * *

Παρεκκλήσιο τοῦ Ἀδάμ (α), **Σπήλαιον τοῦ Ἀδάμ (β)**, **σημεῖον Σταυρώσεως μετὰ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν (γ)**, **θεμέλια προηγούμενων οἰκοδομικῶν φάσεων (δ)**.

Η ανασκαφή όμως του 1977 ανακάλυψε και κάτι άλλο: Στην ανατολική πλευρά του Γολγοθά βρέθηκε μια **διπλή σπηλιά**, μόλις τέσσερα μέτρα κάτω από το σημείο της Σταυρώσεως!

Πρόκειται για το **αρχαιότερο Παρεκκλήσι τής Ιστορίας**, αφού είναι το μέρος όπου συγκεντρώνονταν οι Χριστιανοί του 1ου μ.Χ. αιώνα, για να ασκήσουν την Θεία Λατρεία προς τὸν ἐκεῖ **Σταυρωθέντα καὶ Αναστάντα Χριστό μας!**

Ὁ Ἴσπανὸς ἀρχαιολόγος Fernández Díez, πὺν ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνης τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1977, ἀναφέρει:

*«**Αὐτὴ ἡ σπηλιά ἐπιστρώθηκε καὶ διακοσμήθηκε τὸν 1ο αἰῶνα, ὅταν ὁ βράχος ἦταν ἤδη διαρρηγμένος (ἀπὸ τὴν σεισμικὴ ρωγμὴ). Παρέμεινε σὲ χρῆση γιὰ κάποιον διάστημα, ἐπιστρώθηκε καὶ βάφθηκε (διακοσμήθηκε) τουλάχιστον δύο φορές. Καταστράφηκε ὄχι ἀργότερα ἀπὸ τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 2ου αἰῶνα... Πιθανῶς κατὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης, στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀδριανοῦ».***

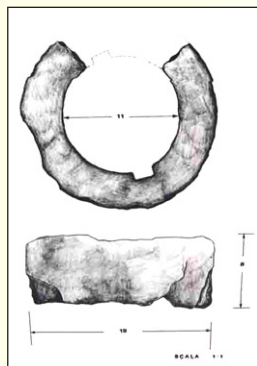
* * *

Δύο χρόνια μετὰ τὴν μεγάλη πυρκαγιὰ τοῦ 1808, τὸ ἔτος **1810** ὁ Μυτιληνῖὸς Ἑλληνας ἀρχιτέκτονας Τζελεπῆς Κομνηνὸς τοποθέτησε τὴν Ἁγία Τράπεζα στὴν κορυφὴ τοῦ Γολγοθά, 40 ἑκατοστὰ δυτικότερα ἀπὸ τὸ αὐθεντικὸ σημεῖο τῆς **Σταυρώσεως**, μὲ σκοπὸ νὰ προστατεύσει τὸ Μνημεῖο ἀπὸ μελλοντικὲς φθορὲς, καὶ τὸ κάλυψε μὲ μαρμάρινες πλάκες.

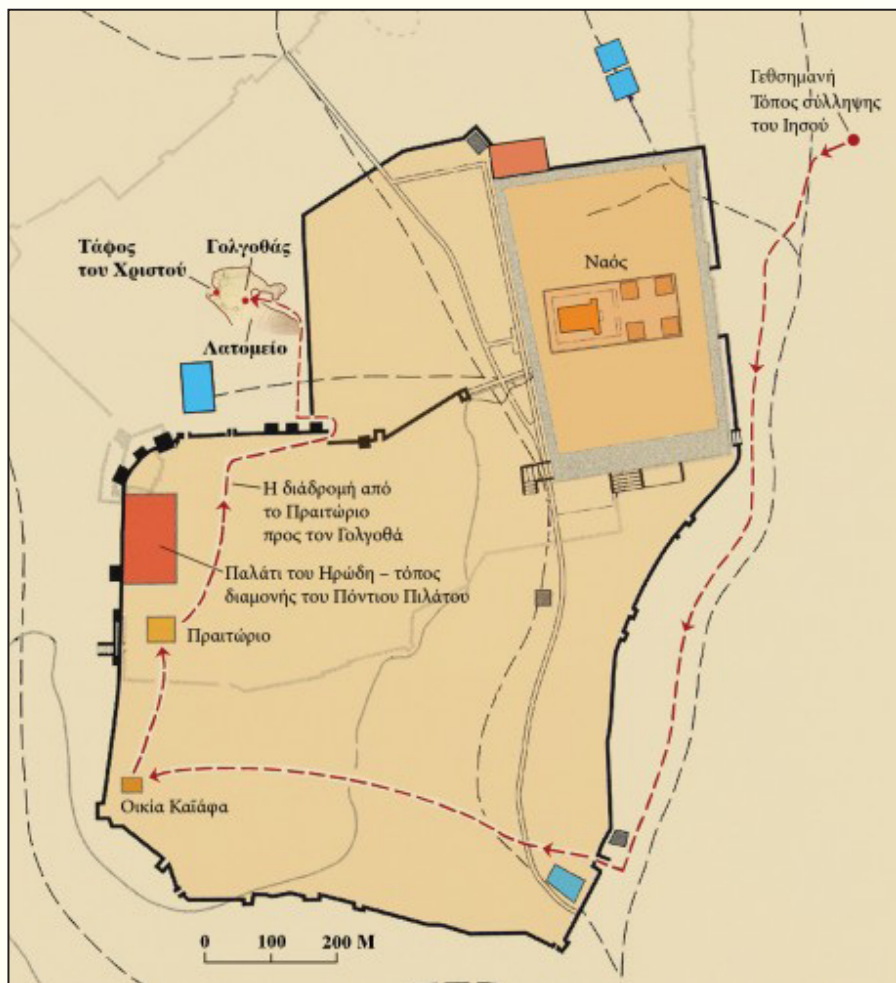
Πέρασαν ἀπὸ τότε σχεδὸν δύο αἰῶνες, ὅταν κατὰ τὸ ἔτος **1986** ὁ Καθηγητὴς Γ. Λάβδας καὶ ὁ Δρ. Θ. Μητρόπουλος, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀνασκαφῆς, ἀποκόλλησαν αὐτὲς τὶς μαρμάρινες πλάκες, γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἡ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα.

■ **Τότε, μέσα στὴν ὀπὴ τῆς Σταυρώσεως καὶ σὲ βάθος 40 ἑκατοστῶν, ἀνακαλύφθηκε ἕνας λίθινος δακτύλιος μὲ ἐξωτερικὴ διάμετρο 19 ἑκατοστῶν. Αὐτὸς μᾶς γνωστοποιεῖ τὸ ἀκριβὲς σημεῖο, στὸ ὁποῖο στερεώθηκε ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ!**

Κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἴδιας ἀνασκαφῆς, καὶ σὲ ἀπόσταση 1,23 μέτρων ἀπὸ τὸ σημεῖο τῆς Σταυ-

Λίθινος δακτύλιος.

ρώσεως, βρέθηκε ένας **κοσμικός σταυρός** διαστάσεων 13 X 13 εκατοστά, χαραγμένος in fresco στο ίδιο επίχρισμα πού είχε και ο δακτύλιος. Αυτό αποδεικνύει, ότι η **Πρωτοχριστιανική Έκκλησία γνώριζε έπακριβώς τὸ σημεῖο τῆς Σταυρώσεως**, τὸ ὁποῖο και κάλυψε με επίχρισμα γιὰ νὰ τὸ προστατεύσει. Αυτό φαίνεται πὼς έγινε πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνέγερση τοῦ Forum τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορα Ἀδριανοῦ τὸ ἔτος 135 μ.Χ. με τὴν τεράστια **πλατφόρμα** του, πὸν σκέπασε τὰ **Ἱερὰ Προσκυήματα**.

* * *

2. Ὁ Πανάγιος Τάφος

Ἡ ταφικὴ κόγχη εἶναι λαξευμένη βόρεια τῆς κοιλότητας τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἔχει διαστάσεις περίπου 2,10 μῆκος, 1,30 πλάτος καὶ 1,90 ὕψος. Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖο πού φιλοξένησε τὸ **Σῶμα τοῦ Θεανθρώπου** τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 33 μ.Χ.

Βρισκόταν, ὅπως εἴπαμε, μέσα στὸν **κῆπο τοῦ Ἰωσήφ**, σὲ ἀπόσταση 120 μέτρων ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς **Ἱερουσαλήμ** καὶ 230 μέτρων ἀπὸ τὴν πύλη «Γκενὰθ» (λέξη, ἡ ὁποία στὰ Ἑβραϊκὰ σημαίνει «κῆπος»).

Τὸ πρῶτὸ τῆς Μ. Παρασκευῆς, 4 Ἀπριλίου τοῦ 33 μ.Χ., ἀνάμεσα στὶς 8 μὲ 9 τὸ πρωῖ, τὴν ὥρα πού ὁ **Ἄμνός τοῦ Θεοῦ** μὲ τὸν βαρὺ **Σταυρὸ** στὸν ὄμο βάδιζε ἀπὸ τὸ Πραιτώριο γιὰ τὸν **Γολγοθᾶ**, καὶ βγαίνοντας ἀπὸ αὐτὴ τὴν πύλη (πού σήμερα βρίσκεται στὸν Ρωσικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς), θεωρεῖται βέβαιο πὼς συναντήθηκε μὲ τὰ ἀναρίθμητα κοπάδια τῶν ἀμνῶν, πού τὰ ὀδηγοῦσαν οἱ Ἑβραῖοι στὸν τόπο τῆς σφαγῆς τους, γιὰ νὰ ἐορτάσουν τὸ Ἑβραϊκὸ «Πεσάχ» (δηλ. τὸ Πάσχα τους).

■ **Σύμπτωση;** **Τὴν** ὥρα πού ἄφηνε τὴν τελευταία του πνοὴ ὁ πρῶτος θυσιαζόμενος ἀμνός, πάνω στὸ θυσιαστήριο τῶν Ὀλοκαυτωμάτων τοῦ Ναοῦ, **τὴν ἴδια ἀκριβῶς ὥρα ἐξέπνευσε Ἐκουσίως πάνω στὸ Εὐλο τοῦ Σταυροῦ καὶ ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ**, σύμφωνα καὶ μὲ τὴν Προφητεία τοῦ Ἡσαΐα: *«Ὁδηγήθηκε ὡς πρόβατο ἐπὶ σφαγὴ καί, ὡς ἀμνός πού μένει ἄφωνος μπροστὰ σὲ αὐτὸν πού τὸ κουρεύει, ποτέ του δὲν παραπονέθηκε»!*

* * *

Τὸ ἔτος 326 μ.Χ., μέσα στὸ μεγάλο Ἐκκλησιαστικὸ συγκρότημα πού δημιούργησαν οἱ ἀρχιτέκτονες τοῦ **Μ. Κωνσταντίνου**, ἀφαιρώντας τοὺς τόνους ἀπὸ τὰ **μπάζα** τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ ἀποκαλύπτοντας τὰ **Ἱερὰ Μνημεῖα**, συμπεριέλαβαν σὲ αὐτὸ τὸν **Γολγοθᾶ** καὶ τὸν **Πανάγιο Τάφο**.

Ὁ λαξευμένος αὐτὸς θάλαμος τοῦ **Παναγίου Τάφου** μᾶς εἶναι γνωστὸς γιὰ τὴν μορφή του ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις καὶ καταγραφὲς πολλῶν προσκυνητῶν, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς 1ης χιλιετίας.

Σε αυτό το χρονικό διάστημα ἔμεινε οὐσιαστικά χωρίς σημαντική ἀλλαγὴ ἢ φθορά, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐτάφη ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς, μέχρι τὸ ἔτος **1009**. Ἦταν τότε, ποὺ οἱ ἄνδρες τοῦ χαλίφη Ἀλ-Χακίμ κατέστρεψαν μὲ μεγάλα σφυριά ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ Τάφου, δὲν μπόρεσαν ὅμως νὰ σπᾶσουν καὶ τὴν μαρμάρινη πλάκα ποὺ σκεπάζει τὸ αὐθεντικό σημεῖο τῆς **Ταφῆς** τοῦ **Θεανθρώπου**, ἂν καὶ τὸ ἐπεχείρησαν.

Σήμερα ὑπάρχει μόνο μιὰ κάθετη τομὴ τοῦ μαρμάρου τῆς πλάκας τοῦ **Παναγίου Τάφου**. Σύμφωνα μὲ μιὰ ἄλλη Παράδοση, σκοπίμως ἔγινε ἀπὸ κάποιον Πατριάρχη αὐτὴ ἡ τομὴ, γιὰ νὰ μὴν χρησιμοποιηθεῖ σὲ κτίσματα τῶν Ὀθωμανῶν κατακτητῶν.

Ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς **Ταφῆς** μέχρι σήμερα, ἡ πλάκα τοῦ **Παναγίου Τάφου** μᾶς ὑποδεικνύει τὸ πραγματικό σημεῖο τῆς **Ταφῆς** τοῦ Ἰησοῦ. **Καὶ** αὐτὸ ἔχει μεγάλη σημασία, ἐπειδὴ ὅπως θὰ δοῦμε, ἀπὸ τὸ σημεῖο ἀκριβῶς αὐτὸ **πηγάζει** κάθε **Μεγάλο Σάββατο** τὸ Ἅγιο Φῶς!

* * *

3. Μαρτυρίες γιὰ τὸ Ἅγιο Φῶς

α. Ἡ πρώτη παρουσία τοῦ Ἁγίου Φωτὸς

Ὁ Θεάνθρωπος Ανασταίνεται, ὅπως ἤδη ἔχουμε ἐξετάσει, μόλις τελειώνει ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ βεβηλωμένου καὶ ἐρημωμένου πιά Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα, **μετὰ τὴν δύση τοῦ ἡλίου**, ἐγκαινιάζοντας ἔτσι τὸ δικό Του **Νέο καὶ Αἰώνιο Πάσχα!**

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης γράφει (20,1): **«Ἐνωρίς τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη σκοτάδι, ἡ Μαρία ἢ Μαγδαληνὴ ἦλθε εἰς τὸ μνημεῖο, καὶ εἶδε ὅτι ὁ λίθος εἶχε ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὸ μνήμα. Τρέχει τότε καὶ ἔρχεται εἰς τὸν Σίμονα Πέτρο καὶ εἰς τὸν ἄλλο μαθητὴ, τὸν ὁποῖο ἀγαποῦσε ὁ Κύριος, καὶ τοὺς λέγει: «Ἐπῆραν τὸν Κύριο ἀπὸ τὸ μνήμα καὶ δὲν ξέρομε ποὺ τὸν ἔβαλαν». Ἐτρεχαν δὲ οἱ δύο μαζί, ἀλλὰ ὁ ἄλλος μαθητὴς (ἦταν καὶ πιὸ νέος) ἔτρεχε γρηγορότερα, πέρασε τὸν Πέτρο καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνήμα. Ἐσκυψε καὶ εἶδε τὰ ἐντάφια σεντόνια νὰ εἶναι ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν μπῆκε μέσα. Ἐρχεται κατόπιν ὁ Σίμων Πέτρος, ὁ ὁποῖος τὸν ἀκολουθοῦσε, καὶ μπῆκε εἰς τὸ μνήμα καὶ βλέπει τὰ σεντόνια νὰ εἶναι ἐκεῖ...».**

■ **Τὸ ἐρώτημα εἶναι:** Πῶς, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἐνῶ ἐπικρατοῦσε σκοτάδι (δὲν εἶχε ἀκόμη ξημερώσει), **εἶδαν** τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ **Τάφου**; (μὲ τὰ «*ὀθόνια κείμενα μόνα καὶ τὸ σουδάριον ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον*» κ.λ.π.).

Τὴν ἀπάντησιν μᾶς τὴν δίνει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ κορυφαῖος Ὑμνογράφος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, στὸ Δοξαστικόν: **«Καὶ δρομαίως ὁ Πέτρος, ἐπέστη τῷ μνήματι, καὶ τὸ Φῶς ὀρών ἐν τῷ ταφῷ κατεπλήττετο».**

Τὸ Φῶς ποὺ ἀνέτειλε στὸν **Τάφο** τοῦ **Χριστοῦ** μας κατὰ τὴν ὥρα τῆς **Ἀναστάσεως**, εἶναι τὸ **Ἄκτιστον Φῶς** τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ! **Τὸ ἴδιο Φῶς**, ποὺ ἐξέλαμψε καὶ κατὰ τὴν **Μεταμόρφωσιν** τοῦ **Χριστοῦ** **στὸ Ὅρος Θαβὼρ**.

■ **Εἰς** τὸν «*Λόγον εἰς τὸ Ἅγιον Σάββατον*», ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Δαμασκηνός, γράφει: **«Καὶ αὐτὴ ἡ λαμπρὰ καὶ φωτοφόρος ἡμέρα τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, κατὰ τὴν ὁποία τὸ ἄκτιστον Φῶς αἰσθητὰ** (δηλ. διὰ τῆς ὀράσεως) **ἀπὸ τὸν Τάφο ἀναδύεται, ὡς ὠραῖος Νυμφίος διὰ τοῦ κάλλους τῆς Ἀναστάσεως».**

■ **Ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων καὶ κορυφαῖος ὕμνογράφος, γράφει:** **«Ὡς Ἥλιος ἀνέτειλλε ἀπὸ τὸν Τάφο ὁ Δεσπότης καὶ μὲ τις λαμπροφόρες Του ἀκτῖνες ἐξέλαμψε σὲ ὅλη τὴν Οἰκουμένη».**

■ **Ἀπὸ** τοὺς νεωτέρους, ἀναφέρουμε τέλος, τὸν Ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη («*Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Μυροφόρων*»): **«Ἐκεῖνος ποὺ ἦταν μέχρι χθὲς καὶ προχθὲς ἄμορφος καὶ ἄδοξος, τώρα ἀναστήθηκε ἀπὸ τὸ Μνήμα Του, χαρούμενος, ὡς ἓνας νυμφίος ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸν θάλαμό Του: Ὁλος ὠραιότατος, ὅλος δεδοξασμένος, ὅλος ἡλιόμορφος. Μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, ὁ Χριστὸς κέρδισε τὴν ὑπέριστη ὠραιότητα. Καὶ αὐτὴ ἡ ὠραιότητα θὰ εἶναι καὶ ἡ δική μας χαρά: Τὸ νὰ βλέπουμε τὸν Χριστό, τότε, στὴν Οὐράνια Βασιλεία Του!»!**

* * *

β. Ὁ Ὑμνος «Φῶς ἰλαρόν»

Εἶδαμε, ὅτι κατὰ τὴν ὥρα τῆς **Ἀναστάσεως**, ὁ **Πανάγιος καὶ Ζωόδοχος Τάφος** πλημμύρισε ἀπὸ τὸ ἅπλετο Ἅγιο Φῶς τοῦ **Ἀναστάν-**

τος, και είπαμε ότι ή πρώτη που αντίκρουσε εκείνο τὸ ἐξάισιο θέαμα δὲν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὴν **Παναγία Μητέρα Του**.

Αὐτὸ τὸ Φῶς δὲν περιορίζεται ἀπὸ τὰ ὑλικά στοιχεῖα τοῦ κόσμου τούτου. **Γιὰ** τὸν λόγο αὐτό, ὅπως

εἶδαμε, ὁ Μαθητὴς Ἰωάννης, ἂν καὶ στεκόταν ἔξω ἀπὸ τὸν **Τάφο**, μπόρεσε ὅμως νὰ δεῖ τι ὑπῆρχε στὸ ἐσωτερικό του, ὅπως τὰ ἐντάφια σπάργανα νὰ εἶναι ἄδεια καὶ τυλιγμένα στὸ σχῆμα τοῦ **Σώματος τοῦ Ἰησοῦ**, καθὼς καὶ τὴν πετσέτα που συνήθιζαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ βάζουν στὸ πρόσωπο τοῦ νεκροῦ (τὸ «*σουδάριον*»).

Εἶναι τὸ «**Φῶς ἰλαρόν**», τὸ γλυκὸ πνευματικὸ **Φῶς τοῦ Ἀναστάντος**, που δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ **Ἄκτιστον Φῶς τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ**, αὐτὸ που εἰκονίζεται στὰ φωτιστέφανα τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ που ὑποδηλώνει τὴν μέλλουσα Δόξα τους! **Καὶ** αὐτὸ τὸ **Φῶς**, ἔλαμψε γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἔλουσε τὸν **Πανάγιο Τάφο**, ὅταν ἔπεσε ἡ νύχτα τὸ βράδυ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου καὶ μὲ τὸν ἐγκαινισμό-φωτισμὸ («*ἐπιφωσκούσης τῆς μιᾶς τῶν σαββάτων*», τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου – Κυριακῆς). **Καὶ** ἀπὸ τότε, ἔχουμε πάμπολλες μαρτυρίες, ὅτι ἐμφανίζεται θαυμαστῶς καὶ συνεχῶς κάθε χρόνο, ἀπὸ τότε μέχρι τώρα, στὸν **Πανάγιο Τάφο**.

* * *

Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι οἱ πιστοὶ τῆς **Πρώτης Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων**, ἀπὸ τὸν 1ο μ.Χ. κίβλας αἰῶνα, συνήθιζαν νὰ συγκεντρώνονται τὸ ἑσπέρας (τότε που ἄναβαν γιὰ τὸν φωτισμὸ τῆς οἰκίας τὰ λυχάρια), στὰ δύο αὐτὰ σπήλαια κάτω ἀπὸ τὸν **Γολγοθᾶ**, καὶ νὰ ψάλλουν τὸ «**Λυχνικό**», που εἶναι ἡ Ἀκολουθία τοῦ **Ἑσπερινοῦ**.

■ **Ὁ** ἀρχαιότατος ὕμνος «**Φῶς ἰλαρόν**» («*ἀρχαία φωνή*», τὸν ὀνομάζει ὁ Μέγας Βασίλειος), πρὸς τιμὴν καὶ Δόξαν τοῦ ἐκεῖ **Ταφέντος καὶ Ἀναστάντος Κυρίου τῆς Δόξης**, συνετέθη στὶς ἀρχές τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνα, πάντως ὁ δημιουργὸς του εἶναι ἄγνωστος. **Σὲ** κάποια παλαιὰ Ἐκκλησιαστικὰ «Ὡρολόγια» ἐπιγράφεται ὡς: «**Ποίημα Ἀθηνογένους Μάρτυρος, 2ου μ.Χ. αἰῶνος**». **Ὁ** Μέγας Βασίλειος εἶχε ὡς φαίνεται ὑπόψη του αὐτὴ τὴν Παράδοση τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καὶ γιὰ τὸν

λόγο αυτό από τον 4ο αιώνα αποκαλεί τον Ύμνο «*Φῶς ἱλαρόν*» και με τις λέξεις «*Ἐπιλόχγιος Εὐχαριστία*».

* * *

Ειδικότερα, ἡ Ἐκκλησία τῆς «Μητρὸς Σιών», τὸ βράδυ κάθε **Μεγάλου Σαββάτου** και κατὰ τὴν ὥρα τοῦ **Λυχνικοῦ**, (ἀμέσως μετὰ τὴν δύση τοῦ Ἡλίου), **ἄρχιζε** γύρω ἀπὸ τὸν **Πανάγιο Τάφο** τὴν **Ἱερὴ Ἀκολουθία** τῆς **Ἀναστάσεως** τοῦ **Χριστοῦ**.

■ Ἡ ἀκριβὴς διαδικασία αὐτῆς τῆς Ἀκολουθίας ἔχει διασωθεῖ σὲ ἓνα κειμήλιο τῆς Ἱστορίας, τὸ «*Τυπικὸ τῆς Ἱερουσαλήμ*» και συγκεκριμένα στὴ Γεωργιανὴ του μετάφραση (τὸ «*Γεωργιανὸ Τυπικὸ*», μετὰ τοῦ 5ου και τοῦ 8ου αἰώνα). Σύμφωνα με τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ βιβλίο, ἡ **ἑορταστικὴ Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ**, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ **32 Πράξεις**.

Ἀναφέρουμε **πέντε** ἀπὸ αὐτές:

Πράξη 1η: «*Μετὰ τὴν δύση τοῦ Ἡλίου, συγκεντρώνονται στὴν Ἁγία Ἀνάσταση (στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ) και κλείνουν τὶς πύλες τοῦ Ναοῦ*».

Πράξη 3η: *Ψέλνεται τὸ ἐδάφιο «νῦν ἀναστήσομαι, λέγει Κύριος» (Ψαλμοὶ 11,6).*

Πράξη 10η: «*Ψέλνεται ὁ ὕμνος Φῶς Ἰλαρόν*».

Πράξη 30η: *Ἀρχίζει ἡ Θεία Λειτουργία. Ψέλνεται τὸ τροπάριο «Χριστὸς Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν».*

Πράξη 32α (τελευταία): *Διαβάζεται τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου (28, 1-20) και μετὰ ἀνακοινώνεται σὲ μᾶς ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ*».

■ Ἡ ἔρευνα ὁμως τῶν Μεσαιωνικῶν χειρογράφων, ποὺ βρίσκονται στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν γνωστὴ και εὐρέως διαδεδομένη διατύπωση τοῦ ὕμνου ὡς «*ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν*», ἡ ὁποία βέβαια ὑποδηλώνει τὴν συγκέντρωση τῶν πιστῶν γιὰ τὴν Ἀκολουθία τοῦ «*Λυχνικοῦ*», διασώζεται και σὲ μιὰ ἄλλη ἐκδοχή, ἡ ὁποία ὁμως ἀλλάζει ἄρδην τὸ νόημα ὅλου τοῦ ὕμνου.

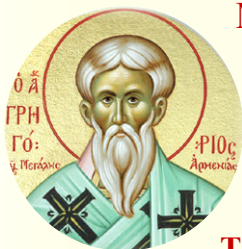
Σὲ ἀρχαῖο χειρόγραφο και μετὰ Μεγαλογράμματη γραφὴ ἀναγράφεται: «*...Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐλθόντος ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν*», ποὺ σημαίνει: «*Τὸ Φῶς Ἰλαρόν ... τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἦλθε κατὰ τὴν ὥρα τῆς δύνσεως τοῦ ἡλίου*».

Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι **δὲν εἶναι οἱ πιστοί**, αὐτοὶ ποὺ προσέρχονται

κατὰ τὴν δύση τοῦ ἡλίου γιὰ νὰ τιμήσουν τὸ Φῶς, ἀλλὰ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Ἐκεῖνος ποῦ, ὡς Φῶς, ἦρθε τὴν ὥρα ποῦ ἄρχισε νὰ πέφτει ἡ νύχτα, ὅταν ὄντως κατ' ἐκείνη τὴν Μεγάλῃ Νύχτῃ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἔγινε ἡ λαμπροφόρος Ἀνάστασις!

* * *

γ. Τὸ κτίσιμο τοῦ Ναοῦ κατὰ τὸν 4ο μ.Χ. αἰῶνα καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος τῆς Ἀρμενίας

Μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τὸν Ρωμαῖο στρατηγὸ Τίτο τὸ 70 μ.Χ. καὶ τὴν ἐπιχωμάτωση ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἀδριανὸ τὸ 137, δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ γνωρίζουμε τι ἀκριβῶς συνέβαινε ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια στὸν ἐπιχωματωμένο Πανάγιό Τάφο.

Τὸ ἔτος 326 ὁ Αὐτοκράτορας Μ. Κωνσταντῖνος ἔστειλε τὴν μητέρα του Ἁγία Ἐλένη νὰ ἀρχίσει τὸ Ἱερὸ Ἔργο τῆς ἀποκάλυψης τῶν Ἱερῶν Μνημείων.

Τότε ἔγινε καὶ ἡ Ἀνοικοδόμησις τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τοῦ πρώτου Κουβουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἡ τρίκλιτη Βασιλικὴ ἐγκαινιάστηκε μετὰ ἀπὸ 10 χρόνια, τὸ ἔτος 336. Τὸ ἔτος 360 ἐγκαινιάστηκε καὶ ἡ κυκλικὴ Ροτόντα τῆς ὀροφῆς.

■ **Μὲ τὴν Ἀνοικοδόμησις** τοῦ Ναοῦ (326-336) καὶ τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου (257-331 μ.Χ.) συνδέεται ἡ **πρώτη** καταγεγραμμένη ἐμφάνισις τοῦ Ἁγίου Φωτός, ἀπὸ τὸν Ἀρμένιο ἱστορικὸ Kirakos Gandzaketsi (1201-1271).

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἀσκήτεψε ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν σὲ ἓνα σπήλαιον, ποῦ βρισκόταν δίπλα ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου βρέθηκε ὁ Τίμιος Σταυρὸς (σὲ ἀπόστασις περίπου 70 μέτρων ἀπὸ τὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ μας).

Γράφει ὁ Ἀρμένιος ἱστορικὸς: «*Ἄνε, ὅτι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος τοποθέτησε μιὰ κανδήλα πάνω στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ καὶ παρακάλεσε τὸν Θεὸ μὲ τὶς προσευχάς του ὥστε, στὴν γιορτὴ τοῦ Πάσχα, ὁ τόπος νὰ φωτιστεῖ ἀπὸ ἓνα αἴγλο Φῶς, κατὶ τὸ ὅποιο συμβαίνει μέχρι τὶς ἡμέρες μας.*»

Δοθέντος, ὅτι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἀπεβίωσε τὸ 331, καὶ ἡ Ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ξεκίνησε τὸ 326, τότε ὀδηγούμα-

στε στο συμπέρασμα ότι το άναμμα της κανδήλας από το Άγιο Φῶς συνέβη στην πενταετία 326-331 (μὲ πιθανότερο ἔτος τὸ 330, σύμφωνα μὲ τὸν Κιρακός).

Παράλληλα, ὑπάρχει καὶ ἡ μαρτυρία ἐνὸς Ἀραβα ἱστορικοῦ, τοῦ Ἀλ-Μασούντι, ὅτι τὸ Άγιο Φῶς ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς κατασκευῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Εἶναι γνωστό, ὅτι ὁ Άγιος Γρηγόριος βάπτισε Χριστιανὸ τὸν βασιλιὰ Τηριδάτη Γ΄ τὸ ἔτος 301 μ.Χ. Ἔτσι τὸ Βασίλειο τῆς Ἀρμενίας ὑπῆρξε τὸ πρῶτο Κράτος, πὺ ἀποδέχθηκε ἐπισήμως τὸν Χριστιανισμό. Καὶ δικαίως ὁ Άγιος Γρηγόριος θεωρεῖται ὡς Ἐθνικὸς Άγιος καὶ Φωτιστὴς τῆς Ἀρμενίας. Σὲ μικρογραφία μάλιστα Ἀρμενικοῦ χειρογράφου τοῦ 1536, διακρίνεται τὸ Άγιο Φῶς νὰ κατέρχεται στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ, ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου.

* * *

δ. Τὸ Άγιο Φῶς ἐμφανίζεται μετὰ τὴν καταστροφὴ ἀπὸ τοὺς Πέρσες (7ος αἰ.)

Ὅπως ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει, στὶς 19 Μαΐου τοῦ 614 οἱ Πέρσες γκρέμισαν ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἄλωσαν τὴν πόλη. Ἐπακολούθησε φοβερὴ σφαγὴ, καὶ ὁ Τίμιος Σταυρὸς μαζί μὲ τὸν Πατριάρχη Ζαχαρία μεταφέρθηκαν στὴν πρωτεύουσα τοῦ Περσικοῦ Βασιλείου Κτησιφόντα. Μὲ τὴ νίκη τοῦ αὐτοκράτορα Ἡρακλείου, ἡ Δευτέρα Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὸ Γολγοθᾶ ἔγινε στὶς 21 Μαρτίου 630.

Ὁ ἑορτασμὸς τοῦ γεγονότος καθορίστηκε γιὰ τὴν Γ΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν καὶ γιὰ ἓναν ἄλλο λόγο: **Οἱ** πιστοὶ πὺ ταξίδευαν γιὰ τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπὸ ὄλη τὴν Οἰκουμένη, ἀφοῦ προσκυνοῦσαν τὸ Τίμιο Ἐῦλο στὸ μέσον τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, παρέμεναν ὅμως στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ ζήσουν καὶ τὸ Θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός, κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο.

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει: *«...διὰ τὸ οὐράνιον φῶς τοῦ ἁγίου τάφου μετετέθη ἡ τοιαύτη τῶν Χριστιανῶν προσκύνησις (τοῦ Τιμίου Σταυροῦ) εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα...».*

* * *

Τὸ πρῶτο διάστημα μετὰ τὴν τρομερὴ σφαγὴ τοῦ 614, ἡ Ἱερουσαλήμ ἦταν πόλη-φάντασμα! Πυρπολημένη, μὲ κατεστραμμένους

όλους τούς Ναούς, δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἓνας Κληρικός, καὶ ὅσοι εἶχαν ἐπιζῆσει ζοῦσαν μὲ τούς Μοναχοὺς ὡς ἀσκητὲς στὶς σπηλιές...

Μετὰ ὁμῶς ἀπὸ τρία χρόνια καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ζημιῶν στὸ καμένο **Κουβούκλιο** τοῦ **Τάφου τοῦ Χριστοῦ** μας, τὸ **Μεγάλο Σάββατο τοῦ 617**, συνέβη ἓνα θαυμαστὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο ἀναπτέρωσε τὶς ἐλπίδες τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐνδυνάμωσε τὴν πίστη τους. **Τί** ἦταν αὐτό; **Ἡ** αἰφνίδια **ἐμφάνιση** τοῦ **Ἁγίου Φωτός!**

■ **Σ**τὸ «*Τυπικὸν*» τῆς Μονῆς Διονυσίου Ἁγίου Ὁρους τοῦ ἔτους 1851 (ποὺ ἀποτελεῖ ἀντιγραφή τοῦ «*Τυπικοῦ*» τῆς Ἱερουσαλήμ τοῦ 7ου αἰῶνα), διαβάζουμε τὰ ἐξῆς: **«Σωφρόνιος, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Αὐτὸς διέταξε νὰ ψέλνεται τὸ Φῶς Ἰλαρὸν στοὺς Ἑσπερινοὺς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Φωτός, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔλαβε καὶ τὴν ὀνομασία του, ὅταν οἱ Πέρσες ἔκαψαν τὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ μὲ τὴν συνδρομὴ τῶν Πατριαρχῶν Σωφρονίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, ὁ Ναὸς ἀνακαινίστηκε καὶ φάνηκε ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Φωτός, ὅπως εἶχε συμβεῖ στὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος».**

Τὸ κείμενο λοιπὸν αὐτὸ μᾶς λέει, ὅτι ὅπως συνέβη στὰ χρόνια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν στὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἐμφανίστηκε ἓνα **θεϊκὸ Φῶς**, ἔτσι καὶ στὸν ἀνακαινισμένο **Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως** τὸ **Πρῶτο Μεγάλο Σάββατο** ποὺ γιορτάστηκε μετὰ τὴν καταστροφὴ ἀπὸ τοὺς Πέρσες, τότε **«φάνηκε ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Φωτός».**

■ **Ἐ**πίσης, στὸν Κώδικα τῆς Ἀμβροσιανῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μιλάνου, διαβάζουμε (σὲ μετάφραση ἀπὸ τὸ λατινικὸ κείμενο): **«Εἶναι συνηθισμένο, στὴν Ἁγία καὶ μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Ὑπεραγίας Ἀναστάσεως, κάθε Ἅγιο Σάββατο ἓνα νέο καὶ Οὐράνιο Φῶς νὰ ἀνάβει τὶς κανδήλες πάνω στὸ Ζωηφόρο καὶ Θεϊκὸ Μνήμα... Ἐαφνικά, ὄχι μόνον τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Τάφου, ἀλλὰ σχεδὸν ὀλόκληρος ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως ἔλαμψε ἀπὸ τὸ Φῶς».**

Ἐκφώνησε λοιπὸν ὁ Πατριάρχης ὡς εὐχαριστία αὐτὸν τὸν ὕμνο (**Φῶς Ἰλαρὸν**) καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μέχρι σήμερα σὲ εὐχάριστη μνήμη ὁ καθένας παραλαμβάνει αὐτὸν (τὸν ὕμνο) καὶ ψάλλει πρὸς τὸν Θεό: **«Ἰησοῦ Χριστέ, Ἐσὺ ποὺ εἶσαι τὸ Ἰλαρὸν Φῶς τῆς Ἁγίας Δόξης τοῦ Ἀθανάτου, Οὐρανίου, Ἁγίου καὶ Μακαρίου Πατρός, τώρα ποὺ φτάσαμε στὴ δύση τοῦ ἡλίου καὶ εἶδαμε τὸ ἔσπερινὸ Φῶς, ὕμνοῦμε τὸν Πατέρα, Ἐσένα τὸν Υἱό, καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸν Ἐνα Θεό...».**

Σύμφωνα με την άνωτέρω διήγηση, τὸ Ἅγιο Φῶς φώτισε ὄχι μόνο τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Τάφου, ἀλλὰ ὁλόκληρο τὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως!

• **Καὶ μόνο αὐτὴ ἡ ἀρχαία μαρτυρία, καταρρίπτει κάθε ἀντιθετο ἰσχυρισμὸ περὶ ἀνθρώπινης παρεμβάσεως ἢ ἀπάτης!** Ἐδῶ, δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε μόνο μὲ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Τάφου, ἀφοῦ ἔλαμψε μὲ τὸ Φῶς ὁλόκληρος ὁ Ναός! **Καὶ ἀσφαλῶς αὐτὸ δὲν ἦταν ἀνθρώπινο δημιούργημα...**

* * *

ε. Τὸ περιστατικὸ μὲ τὸν Ἅγιο Θεόδωρο Σαββαΐτη (836 μ.Χ.)

Ὁ Ἅγιος Θεόδωρος, ὡς Μοναχὸς τῆς Ἱερῶς Μονῆς Ἁγίου Σάββα, χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Ἐδέσσης κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς **Μεγάλης Πέμπτης**.

Ὡς νεοχειροτονημένος Ἀρχιερέας, παρέμεινε στὴν Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ συμμετάσχει στὶς Ἱερές Ἀκολουθίες ἀπὸ τὴν Μ. Πέμπτη μέχρι καὶ τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους **836 μ.Χ.**

■ **Ὁ** σύγχρονός του Ἐπίσκοπος Βασίλειος, ὁ ὁποῖος ἦταν παρών, σημειώνει: **«Ἄφοῦ** (ὁ Ἅγιος Θεόδωρος) **γευμάτισε μὲ τοὺς Πατριάρχες καὶ πέρασε μαζί τους τὴ Μεγάλη Παρασκευή, τὸ Ἅγιο Σάββατο, μετὰ τὸ ἀναμμα τῶν κανδηλῶν τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως ἀπὸ τὸ Οὐράνιο Φῶς, λειτούργησε μαζί μὲ τοὺς Πατριάρχες, καὶ ὁμοίως τέλεσε τὴ λαμπρὴ γιορτὴ κατὰ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Κυριακὴ...».**

Μετὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Φωτιστή, ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Σαββαΐτης, εἶναι τὸ δεῦτερο ἱστορικὰ πρόσωπο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχουμε μαρτυρία, ὅτι βίωσε τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Φωτός, ποῦ ἀναψε ἀπὸ μόνο του τὶς κανδηλές!

* * *

ς. Ἡ μαρτυρία τοῦ Ἄραβα Ἰμπν Ἀλ-Κὰς (940 μ.Χ.)

Αὐτὸς ὑπῆρξε γνώστης τοῦ Ἰσλαμικοῦ Νόμου καὶ συγγραφέας ἀρκετῶν θεολογικῶν ἔργων. **Σὲ** κάποιον ἀπὸ αὐτὰ περιγράφει μὲ λεπτομέρεια τὴν ὅλη διαδικασία:

«**Τὸ Πάσχα τῶν Χριστιανῶν, τὸ Μεγάλο Σάββατο**, οἱ πιστοὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ **τάφου**, γιὰ νὰ μεταβοῦν γύρω ἀπὸ τὸν **βράχο** ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ κιγκλιδῶματα. **Ἀπὸ ἐκεῖ βλέπουν τὸν τάφο** καὶ ὅλοι μαζὶ προσεύχονται καὶ προσκυνοῦν ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ἀπὸ τὴν πρωϊνὴ προσευχὴ μέχρι τὴ δύση τοῦ ἡλίου. **Ὁ ἐμίρης καὶ ὁ ἱμάμης εἶναι παρόντες. Ὁ Σουλτᾶνος κλειδώνει τὴν πόρτα τοῦ τάφου. Ὅλοι παραμένουν ἀκίνητοι, μέχρι ποὺ ἀντικρίζουν ἓνα φῶς παρόμοιο μὲ λευκὴ φωτιά, τὸ ὁποῖο βγαίνει ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τάφου.**

Τότε ὁ Σουλτᾶνος ἀνοίγει τὴν πόρτα καὶ εἰσέρχεται κρατώντας μιὰ λαμπάδα, τὴν ὁποία ἀνάβει μὲ αὐτὸ τὸ φῶς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξέρχεται. Ἡ φλόγα τῆς ἀναμμένης λαμπάδας δὲν καίει. Τὴ δίνει στὸν ἱμάμη, ποὺ τὴ μεταφέρει καὶ ἀνάβει τὶς κανδηῖλες τοῦ τεμένους. Ὅταν αὐτὴ ἡ λαμπάδα περνᾷ σὲ τρίτα χέρια, τότε καίει καὶ μεταμορφώνεται σὲ φλόγα (κανονικὴ). Ἐπειτα συντάσσουν καὶ παραδίδουν στὸν Σουλτᾶνο μιὰ ἀναφορά, βεβαιώνοντας ὅτι ἡ φωτιά ἔχει ἔρθει τὴν τάδε ὥρα τῆς ἡμέρας».

■ **Εἶναι πολὺ σημαντικὴ αὐτὴ ἡ μαρτυρία, ἐπειδὴ προέρχεται ἀπὸ ἓνα μορφωμένο μουσουλμᾶνο. Αὐτὸς βεβαιώνει ὅτι, τὸ Ἅγιο Φῶς ἀνάβει ἀπὸ μόνο του μέσα στὸν κλειδωμένο Πανάγιο Τάφο, παρουσίας τῆς μουσουλμανικῆς ἡγεσίας. Μάλιστα, ὁ θρησκευτικὸς τους ἀρχηγὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀνάβει μὲ τὸ Ἅγιο Φῶς τὶς κανδηῖλες τοῦ τεμένους (Θόλου τοῦ Βράχου). Ἀναφέρει μάλιστα καὶ τὸ σημαντικὸ γεγονός, ὅτι **στὴν ἀρχὴ τὸ Ἅγιο Φῶς δὲν καίει!****

* * *

ζ. Ὁ Πέρσης γιατρὸς Ἀλ-Μασίχι (990 μ.Χ.)

Αὐτὸς περιγράφει τὸ Θαῦμα ὡς ἐξῆς: «...Τὸ ἱστορικὸ αὐτῆς τῆς φωτιᾶς εἶναι, ὅτι τὴν νύχτα ποὺ ὁ Θεὸς ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ στὸν Οὐρανό, τὴν νύχτα τῆς 15ης τοῦ (ἑβραϊκοῦ) μήνα Νισσάν, ἐκεῖ-

νη τὴν νύχτα, κάθε χρόνο, μιὰ φωτιά κατέρχεται ἀπὸ τὸν αἰθέρα, μετέοιο τρόπο, ποὺ γίνεται ὀρατὴ στοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἀνάβει τὶς κανδηλές μέσα στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, παρόλο ποὺ δὲν ὑπάρχει κάποιο ἄνοιγμα στὴν ὀροφὴ τοῦ ναοῦ. Ὅμως, ἡ φωτιά διέρχεται μέσα ἀπὸ τὴν ὀροφὴ, χωρὶς νὰ ἀναφλέγει τὰ ξύλινα δοκάρια της, ἐνῶ στὴν συνέχεια ἀνάβει τὶς κανδηλές καὶ τοὺς δαυλοὺς».

■ Ὁ Πέρσης γιατρὸς ἐπισημαίνει ὅτι, τὸ Ἅγιο Φῶς ἐμφανιζόταν κάθε χρόνο τὴ νύχτα ποὺ ἀναστήθηκε ὁ Χριστὸς (δηλ. τὸ βράδυ τῆς 15ης τοῦ Ἑβραϊκοῦ μήνα Νισσάν). Πράγματι, τότε ἐγινε ἡ Ἀνάστασις!

* * *

η. Τὸ ἱστορικὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἀπὸ τὸν Χαλίφη τῆς Αἰγύπτου Ἀλ-Χακίμ (1009 μ.Χ.)

Ὁ Σύρος ἱστορικὸς καὶ ποιητὴς Ibn al Galanisi (1070-1160), στὸ ἔργο τοῦ «Ἱστορία τῆς Δαμασκοῦ», ἐπεξηγεῖ τὸν λόγο, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ παράφρων Χαλίφης τῆς Αἰγύπτου Ἀλ-Χακίμ (σὲ ἡλικία μόλις 15 ἐτῶν ἀνέλαβε τὴν Ἐξουσία ἀπὸ τὸν Ἀντιβασιλέα καὶ δάσκαλό του Barjawan, τὸν ὁποῖο καὶ θανάτωσε, προκειμένου νὰ ἀνέβει στὸν θρόνο!), διέταξε τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως στὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἀναφέρει, ὅτι κάθε χρόνο, κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Πάσχα, χιλιάδες Χριστιανοὶ τῆς Αἰγύπτου σχημάτιζαν μεγάλα караβάνια με κάμηλες καὶ μετέβαιναν ἀπὸ τὸ Κάιρο στὰ Ἱεροσόλυμα, με σκοπὸ νὰ παρευρεθοῦν στὴν τελετὴ τοῦ Ἁγίου Φωτός. Ἡ φήμη τοῦ Θαύματος, τὸ ὁποῖο συνέβαινε κάθε χρόνο κατὰ τὸ Μεγάλο Σάββατο, εἶχε ἐξαπλωθεῖ σὲ ὀλόκληρο τὸν μουσουλμανικὸ κόσμο καὶ λειτουργοῦσε ὡς μαγνήτης, προσελκύνοντας χιλιάδες Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς Μουσουλμάνους!

Ἀλ-Χακίμ
(996-1021).

Κάποιοι Μουσουλμάνοι ὅμως τότε εἶπε στὸν Ἀλ-Χακίμ, πὼς αὐτὸ ἦταν ἓνα ἀπατηλὸ τέχνασμα τῶν Χριστιανῶν (ὅτι δῆθεν οἱ Χριστιανοί, ὅταν συγκεντρώνονταν στὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸ Πάσχα τους, διαπραγματεύονταν με πανουργία με τοὺς ἐπόπτες τοῦ Ναοῦ, καὶ ἀλεί-

φουν με λάδι βάλσαμου τὸ σιδερένιο σιγκέλι, στὸ ὁποῖο κρέμεται ἡ κανδήλα πάνω ἀπὸ τὸν **Τάφο**).

Ὁ Χαλίφης τότε θύμωσε πολὺ καὶ ἔδωσε διαταγὴ νὰ πυρποληθεῖ ὁ Ναός, στοχεύοντας στὸ νὰ ἀνακόψει τὴ μεγάλη ἐξάπλωση ποὺ εἶχε κατὰ τὸν 11ο αἰῶνα καὶ στὸν μουσουλμανικὸ κόσμο τὸ ἐπαναλαμβανόμενο κατ' ἔτος **Θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός!**

Πρὶν ὅμως τὴν μεγάλη καταστροφή, οἱ **Χριστιανοὶ** τῆς Αἰγύπτου πληροφόρησαν τὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων γιὰ τὰ σχέδια τοῦ Χαλίφης, κι' ἐκεῖνος πρόλαβε νὰ ἀφαιρέσει ἀπὸ τὸν Ναὸ ὅλα τὰ ἱερά κειμήλια.

Οἱ ἄνδρες τοῦ Ἀλ-Χακίμ προσπάθησαν τότε νὰ καταστρέψουν τὸν **Πανάγιό Τάφο** καὶ νὰ ἐξαφανίσουν κάθε ἴχνος του: **Κατέστρεψαν** με βαριά σφυριά τὴν ὀροφὴ τῆς σπηλιάς τοῦ **Τάφου**, καθὼς καὶ τὸν βραχῶδη τοῖχο τῆς εἰσόδου, ἀπέτυχαν ὅμως νὰ κομματιάσουν τὸ μέρος τοῦ **Τάφου**, στὸ ὁποῖο εἶχε τοποθετηθεῖ τὸ **Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μας**.

* * *

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀνοίγουμε παρένθεση. **Ἦταν ἡ 19η Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1810**, ὅταν ὁ Ἑλληνας ἀρχιτέκτονας **Τζελεπῆς Κομνηνός** –σύμφωνα με τὴν μαρτυρία καὶ περιγραφή τοῦ παρόντος Μάξιμου Συμαίου– **τόλμησε νὰ ἀνοίξει ἓνα μέρος τοῦ Ἁγίου Τάφου**, πρὸς τὰ δυτικά. **Ἀμέσως ἀναδύθηκε μίᾳ ἄρρητη εὐωδία!**

■ **Γράφει ὁ Μάξιμος:** **«Τὸ βόρειο μέρος** (τοῦ θαλάμου) **εἶναι ὄλο αὐτοφύης βράχος καὶ εἶναι ἡ παναγιότατη σπηλιά** (ταφικὴ ἀναβαθμίδα)... **Ὅπως εἰσερχόμαστε, λοιπόν, γιὰ νὰ προσκυνήσουμε, τὸ ἔδαφος εἶναι χαμηλά, ἐνῶ ὁ Τάφος** (ἡ ἀναβαθμίδα) **εἶναι ψηλότερα, ὅπως τὸ βλέπουμε»** (καὶ σήμερα). **Καὶ ὀλοκληρώνει τὴν περιγραφή του:** **«Αὐτὰ εἶδα με τοὺς ἀνάξιους ὀφθαλμούς μου καὶ τρόμος κατέλαβε τὰ ὀστά μου καὶ δάκρυα ἔρρεαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου»...**

Ἐκείνη ἡ ἀνασκαφὴ ἀποφασίστηκε νὰ γίνεῖ, λόγῳ τοῦ ὅτι δύο χρόνια νωρίτερα –συγκεκριμένα τὴ νύχτα τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1808– **εἶχε ξεσπάσει μεγάλη πυρκαγιὰ** στὸν **Ναὸ** τῆς **Ἀναστάσεως**, ὁπότε κατέρρευσε ὁ τροῦλος τῆς Ροτόν-

Τμῆμα τοῦ Ἁγίου Λίθου στὸν προθάλαμο τοῦ Παναγίου Τάφου.

τας και καιγόμενος έπεσε πάνω στο Κουβούκλιο του Τάφου, προκαλώντας μεγάλες ζημιές στο έξωτερικό του κέλφους. **Τ**ο έπόμενο πρωϊ ο καμένος **Ναός** ήταν γεμάτος από στάχτες, πέτρες και θλίψη... **Ό**ρθόδοξοι Χριστιανοί, Ρωμαιοκαθολικοί και Αρμένιοι μετατόπιζαν τότε πέτρες και χώματα, μέχρι την ημέρα του Σαββάτου 3 **Όκτωβρίου** του 1808.

■ **Τ**ότε, σύμφωνα με την μαρτυρία του Μάξιμου Συμαίου: «...**Τ**ο πρωϊ εκείνης της ημέρας, το **Άγιο Φως φανερώθηκε σαν μαργαριτάρι πάνω στον Άγιο Τάφο και το έβλεπαν μέχρι και το βράδυ όλοι όσοι εισέρχονταν στο Θεϊκό σπήλαιο...**». **Ή**ταν μιá αναπάντεχη εμφάνιση του **Άγιου Φωτός**, που παρηγόρησε τους πιστούς μετά την μεγάλη καταστροφή.

Έξι μήνες αργότερα, τον Μάρτιο του 1809, ο Σουλτάνος Μαχμούτ Β' συνέταξε ένα *φερμάνι*, με το οποίο **έξουσιοδοτούσε την Άνοιξοδόμηση του Ναού στην Κοινότητα των Έλλήνων Όρθοδόξων**. **Κ**αι μέχρι σήμερα, τα δύο μεγάλα μαρμάρια μανουάλια που κοσμοϋν την είσοδο του **Ίεροϋ Κουβουκλίου του Παναγίου Τάφου** αποτελοϋν ευλαβικό **Άφιέρωμα στον Δεσπότη Χριστό** του «**Γένους των Όρθοδόξων Ρωμαίων**», σύμφωνα με την έπιγραφή τους.

* * *

Πολύ γρήγορα ο διωγμός του Άλ-Χακίμ έπεκτάθηκε στην ευρύτερη περιοχή. **Ό** Στήβεν Ράνσιμαν έπισημαίνει, ότι μέχρι το έτος 1014, περίπου **30.000 Έκκλησίες είχαν καεί ή λεηλατηθεί!**

■ **Δ**ύο όμως από αυτές παρέμειναν ανέγγιχτες, με θεϊκή παρέμβαση: **Τ**ης **Γεννήσεως του Χριστού**, επειδή όταν οι άνδρες του Χαλίφη έφτασαν στο προαϋλιο του Ναού στη Βηθλεέμ, τότε –κατά την διήγηση του Άντεμάρ– **ένα άπαστράπτον Φως («lux fulgurans»)** **έμφανίστηκε** και όλοι οι Μουσουλμάνοι έπεσαν κάτω σαν νεκροί. **Κ**αι της **Ίερās Μονής του Σινά**, όταν χίλιοι Μουσουλμάνοι κατευθύνονταν προς αυτή, με σκοπό να την καταστρέψουν... **Σ**ε άπόσταση όμως δέκα μιλίων, **είδαν φωτιά στον οϋρανό και το Όρος του Σινά τυλιγμένο στις φλόγες και να καπνίζει.**

Φοβισμένοι, έπέστρεψαν άπραγοι στο Κάιρο και πληροφόρησαν άμέσως τον Άλ-Χακίμ για το γεγονός. **Έ**κείνος τότε εξέφρασε τη μεταμέλειά του και διέταξε ξαφνικά να σταματήσουν οι διωγμοί!

Τὸ 1021 μ.Χ. ὁ χαλίφης δολοφονήθηκε... **Ὅμως**, ὁ ἀρνητικὸς ἀντίκτυπος ἐκείνης τῆς τρομερῆς καταστροφῆς ποὺ προξένησε στὸ **Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως** καὶ στὸν χριστιανικὸ κόσμον τῆς Δύσης, φαίνεται πὼς ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὶς βασικὲς αἰτίες γιὰ τὴν ἔναρξη τῶν Σταυροφοριῶν, λίγες δεκαετίες ἀργότερα.

* * *

θ. Τὸ Ἅγιο Φῶς ἐμφανίζεται μετὰ τὴν καταστροφή τοῦ 1009

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1026, ὁ Γάλλος Ἡγούμενος Ριχάρδος ὁ Εὐλογημένος τέθηκε ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς ὁμάδας 700 περίπου προσκυνητῶν, τοὺς ὁποίους ὀδήγησε –μετὰ ἀπὸ ἓνα κοπιαστικὸ ταξίδι ἑπτὰ μηνῶν– ἀπὸ τὴν Γαλλία στὴν Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ βρισκόταν τότε μέσα σὲ ἓνα ἐρειπωμένο **Ναὸ**, χωρὶς ὀροφή, ὅτι εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὴν τρομερὴ καταστροφὴ τοῦ Χακίμ... **Τὸ Μεγάλον Σάββατον τοῦ 1027**, ὁ Ριχάρδος συμμετεῖχε σὲ μιὰ **ὑπαίθρια τελετῇ**, γύρω ἀπὸ τὸν Τάφον.

■ **Γράφει:** *«Εἰδωλολάτρεις σκορπισμένοι γύρω ἀπὸ τὰ τειχίσματα (ὀχύρωση) τοῦ ναοῦ, τὴν ἴδια βδομάδα πρὶν τὸ Πάσχα, πετοῦσαν πέτρες στὸ πλῆθος ποὺ τελοῦσε τὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίαις. **Μία** πέτρα, ὅπως πετάχτηκε, ζέφυγε καὶ ἔπεσε στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ **τάφου**, ἐπάνω σὲ ἓναν ἄνθρωπον τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος τὴν δέχθηκε ὡς ἓνα μεγάλο δῶρον τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν... **Ἐφτασε** ἡ ἡμέρα τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου**, ὅπου **ἀνέμεναν τὸ Φῶς ἀπὸ τὸν Κύριον**, καὶ ἐνῶ οἱ Χριστιανοὶ ἦταν κλεισμένοι μέσα καὶ περιμέναν τὴν καλὴ θέλησιν τοῦ Κυρίου γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦν **τὸ Φῶς**, ἐνοπλοὶ εἰδωλολάτρεις ἐπιτηροῦσαν προσεκτικὰ ὀλόκληρην τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε, ἂν τυχὸν δὲν ἐρχόταν **τὸ Φῶς**, νὰ σκοτώσουν ὅλους τοὺς Χριστιανούς μετὰ τὰ ζῆφον τους. **Καὶ** νὰ, γύρω στὴν ἐνάτη ὥρα, ἐνῶ ὅλοι προσεῦχονταν, **τὸ Φῶς ἀναψε ἀπὸ τὸν Κύριον** σὲ μιὰ **κανδήλα χωρὶς τὴ βοήθειαν κανενὸς ἀνθρώπου!** **Καὶ** ὅλους τοὺς εἰδωλολάτρεις τοὺς κατέλαβε κατάπληξις καὶ φόβος, ἐνῶ τοὺς Χριστιανούς χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις».*

● **Ἡ** μαρτυρία αὐτὴ ἔχει ἰδιαίτερη βαρύτητα, καὶ λόγῳ τῶν θυσιῶν ποὺ ἔκαναν οἱ προσκυνητῆς, ὑποβαλλόμενοι σὲ ἓνα τόσο μακρὸν καὶ κοπιαστικὸ ταξίδι, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ δοῦν **τὸ Ἅγιο Φῶς**, μετὰ κίνδυνον μάλιστα τῆς ζωῆς τους, σὲ περίπτωσιν ποὺ αὐτὸ δὲν ἐμφανίζοταν!

* * *

Ὁ Μοναχὸς καὶ Χρονογράφος Rodulfus Glaber (985-1047), κατέγραψε τὴν διήγηση τοῦ Γάλλου Ἐπισκόπου Odolricus (1025-1028), ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε αὐτόπτης μάρτυς τῆς τελετῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός.

Γράφει ὁ Γκλαμπέρ: **«Τὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα ὁ Ἐπίσκοπος Ὁρλεάνης Ὀδολρικός πραγματοποίησε αὐτὸ τὸ ταξίδι καὶ μᾶς μίλησε γιὰ ἓνα θαῦμα, τὸ ὁποῖο δὲν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ. Τὴν ἡμέρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος εἶχε συγκεντρωθεῖ ἀναμένοντας τὸ Ἅγιο Φῶς ποῦ θὰ ἀναβε θαυματουργικὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἦταν ἀνάμεσά τους. Ἐπεφτε ἡ νύχτα ὅταν, ξαφνικά, ἀκριβῶς τὴν ὥρα ποῦ ἦταν νὰ ἐμφανιστεῖ τὸ Φῶς, ἓνας Σαρακηνός, ἓνας ἀληθινὰ αὐθάδης γελωτοποιός, ἓνας ἀπὸ τὸ πλῆθος ἐκείνης τῆς φυλῆς ποῦ κάθε χρόνο συγκεντρώνεται καὶ ἀναμειγνύεται μὲ τοὺς Χριστιανούς, φώναζε μὲ τὸν τρόπο τῶν Χριστιανῶν “Ἅγιος Κύριε Ἐλέησον”, ὅταν πρωτοφάνηκε τὸ Φῶς. Τότε, γελώντας δυνατὰ μὲ χλευασμὸ ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ ἄρπαξε τὴ λαμπάδα ἀπὸ τὸ χέρι ἐνὸς Χριστιανοῦ καὶ ἀπομακρύνθηκε τρέχοντας. Ὅμως, καταλήφθηκε ἀπὸ ἓνα δαιμόνιο, ποῦ τὸν ἔκανε νὰ ὑποφέρει πολὺ. Ὁ Χριστιανὸς τὸν ἀκολούθησε καὶ πῆρε πίσω τὴ λαμπάδα του. Ὁ ἄνθρωπος πέθανε ἀμέσως μὲ ἀγωνία στὰ χέρια τῶν ἄλλων μουσουλμάνων. Αὐτὸ τὸ γεγονός τρομοκράτησε ὁμοίως ὅλους τοὺς μουσουλμάνους. Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν στιγμή, ὅπως συνηθίζεται, διὰ τῆς Θεϊκῆς δυνάμεως, ἡ φλόγα ξεπήδησε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἑπτὰ κανδηλές ποῦ κρέμονταν ἐκεῖ, καὶ γρήγορα ἀναψε καὶ τὶς ὑπόλοιπες. Ὁ Ἐπίσκοπος ἀγόρασε αὐτὴ τὴν κανδήλα καὶ τὸ λάδι τῆς ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ὁ ὁποῖος τότε προΐστατο τοῦ Πατριάρχου, ἀντὶ μιᾶς χρυσῆς λίρας, καὶ τὴν πῆρε μαζί του στὴν δική του Μητρόπολη (στὴν Γαλλία), ὅπου ἀπέφερε πολλὰ ὀφέλη πρὸς τοὺς ἀρρώστους».**

* * *

1. Οἱ Σταυροφορίες καὶ τὸ Ἅγιο Φῶς

Τὸ ἔτος 1095, στὴ Σύνοδο τοῦ Κλερμόν στὴν Γαλλία, ὁ Πάπας Οὐρβανὸς Β΄ κήρυξε ἐπίσημως τὴν ἐναρξὴ τῆς Α΄ Σταυροφορίας. **Στὸν λόγο του δὲν παρέλειψε νὰ κάνει ἀναφορὰ καὶ στὸ Ἅγιο Φῶς: «...Ὅλες οἱ κανδηλές μέσα στὸν Τάφο καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὸν μέσα στὸν Ναό, οἱ ὁποῖες εἶναι σβησμένες, ξανανάβουν μὲ Θεϊκὴ ἐντολή. Ποίου ἡ καρδιά εἶναι τόσο πέτρινη, ἀδελφοί, ποῦ νὰ μὴν τὸν ἀγγίζει ἓνα τόσο μεγάλο θαῦμα»;**

Η είσοδος τῶν Σταυροφόρων στὸν Ναὸ τῆς Αναστάσεως ἐν μέσῳ σφαγιασθέντων Μουσουλμάνων.

Ἔτσι ξεκίνησε ἡ **Α΄ Σταυροφορία** γιὰ τὴν (δῆθεν) Ἀπελευθέρωση τῶν **Ἁγίων Τόπων** ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους, στὴν πραγματικότητα ὅμως οἱ συμμετέχοντες στὴν πλειοψηφία τους εἶχαν ἄλλα κίνητρα: **Ἐ**πιζητοῦσαν τὴν διαγραφή τῶν χρεῶν τους (ὅπως τοὺς εἶχαν ὑποσχεθεῖ), ἄλλοι γιὰ τὴν περιπέτεια καὶ ἄλλοι γιὰ τὸν πλουτισμὸ καὶ τὴν πιθανὴ λαφυραγώγηση.

Τὸν Μάιο τοῦ 1097 οἱ στρατιῆς τῶν Σταυροφόρων συγκεντρώθηκαν στὴ Κωνσταντινούπολη καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου Α΄ Κομνηνοῦ, πέρασαν στὶς ἀπέναντι ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Στὶς 3 Ἰουνίου τοῦ **1098** κατέλαβαν τὴν Ἀντιόχεια. **Ἐ**πακολούθησε τότε τρομερὴ σφαγὴ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ.

Στὶς 15 Ἰουλίου **1099**, καὶ ὕστερα ἀπὸ 40 μέρες πολιορκίας, ἀπὸ τὸ χαμηλὸ μέρος τοῦ τείχους (δίπλα ἀπὸ τὴν πύλη τῆς Δαμασκοῦ), οἱ Σταυροφόροι μπῆκαν μέσα στὴν πόλη καὶ κατέκτησαν τὰ Ἱεροσόλυμα. **Ἐ**πακολούθησε ἀνελέητη σφαγὴ **10.000** ἀτόμων, ἀκόμη καὶ μικρῶν παιδιῶν, **μέσα στὸ Ναὸ τῆς Αναστάσεως...**

* * *

Αὐτὴ ἡ βεβήλωση τοῦ **Ναοῦ**, φαίνεται πὼς ὑπῆρξε καὶ ἡ αἰτία, γιὰ τὴν ὁποία τὸ **Μεγάλο Σάββατο** **στὶς 20 Ἀπριλίου τοῦ 1101**, τὸ **Ἅγιο Φῶς** δὲν ἐμφανίστηκε καθόλου!

■ **Γ**ιὰ δευτέρη συνεχόμενη χρονιά (τὸ ἴδιο εἶχε συμβεῖ καὶ τὸ **Μ. Σάββατο** τοῦ **1100**), οἱ κατακτητὲς Λατῖνοι Σταυροφόροι συνειδητοποιοῦν πὼς **δὲν ἔχουν τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ...** **Κ**αὶ παρὰ τὶς ἐπίμονες προσευχὲς καὶ ἐπικλήσεις τοῦ δικοῦ τους Λατίνου Πατριάρχη στὸν **Πανάγιο Τάφο**, τίποτα δὲν συμβαίνει... **Ἔ**τσι, ἀναγκάζονται μετανοημένοι καὶ ντροπιασμένοι νὰ ἀποχωρήσουν τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἀπὸ τὸν Ναό. **Ὅ**πως μάλιστα καταγράφονται ἐκεῖνα τὰ γεγονότα ἀπὸ ἑννέα χρονογράφους (συγκεκριμένα 5 Γάλλους, ἓνα Γερμανό, ἓναν Ἄγγλο, ἓναν Ἴταλὸ καὶ ἓναν Ἀρμένιο), ἀφοῦ οἱ Λατῖνοι ὁμολογοῦν, ὅτι **«...ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας τιμωροῦμαστε μὲ τὴν μὴ ἀπόδοση**

του επιθυμητού Ουράνιου δώρου...». **Καί** ότι: **«περάσαμε εκείνη τη νύχτα της Κυριακής της Αναστάσεως θλιμμένοι και αποκαρδιωμένοι»,** αναγκάστηκαν τελικά να αποχωρήσουν, κλείνοντας τον **Πανάγιο Τάφο**, παίρνοντας μαζί τους και τα κλειδιά.

● **Α**μέσως, στη θέση τους πήγαν οι Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες, Σύροι και Ἀρμένιοι, οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν νὰ προσεύχονται γύρω ἀπὸ τὸν κλεισμένο **Πανάγιο Τάφο**.

Καί, τότε, συνέβη κάτι τὸ ἀναπάντεχο... **Α**ναφέρεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ κατέγραψε ὁ Ἄγγλος ἱστορικὸς Γουλιέλμος τοῦ Μάλμσμπουρι, τὸ ἔτος 1101 μ.Χ.:

«...Τὸ Φῶς κατήλθε ξαφνικὰ σὲ μία ἀπὸ τὶς κανδήλες τοῦ Τάφου. Ἔνας Σύρος τὸ εἶδε νὰ ἀστράφτει διὰ μέσου ἑνὸς παραθύρου καί, χειροκροτώντας ἀπὸ χαρὰ, ἐπίστευσε τὴν ἔλευση τοῦ Πατριάρχου (τῶν Ὁρθοδόξων). Ὁ Πατριάρχης ἄνοιξε τὸ Κουβούκλιο τοῦ Τάφου μὲ τὰ κλειδιά ποὺ εἶχε πάντοτε μαζί του, καὶ ἀνάβοντας μία λαμπάδα, ἔφερε ἔξω τὸ δῶρο τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὸ διαμοίρασε σὲ ὄλους ὅσους ἔρχονταν τρέχοντας νὰ τὸ παραλάβουν. Σύντομα, ὅλες οἱ ἄλλες κανδήλες μέσα στὸ Ναὸ ἄναψαν μὲ Οὐράνια παρέμβαση. Ἡ ἐπόμενη κανδήλα ποὺ θὰ ἄναβε, προανήγγειλε πάντα μὲ ἓνα ὑπέροχο τρόπο, ὅτι ἡ στιγμή τῆς ἀνάφλεξης ἦταν κοντά, μέσω ἑνὸς προειδοποιητικοῦ σημείου καπνοῦ».

Σύμφωνα, τώρα, μὲ τὴν μαρτυρία τοῦ Γάλλου Γκιμπέρ, ἄναψαν τότε **περίπου 50 κανδήλες**, ἐνῶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα **τὸ Φῶς** ἐξακολουθοῦσε νὰ κάνει αἰσθητὴ τὴν παρουσία του ἐπὶ πολλὰ ὄρες. **Α**ναφέρει ἐπίσης, ὅτι ὁ βασιλιάς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔτρωγε στὸ παλάτι, ὅταν ἦρθαν ἀπεσταλμένοι νὰ τὸν προσκαλέσουν νὰ ἀφήσει τὸ τραπέζι καὶ νὰ πάει στὸ Ναό, γιὰ νὰ δεῖ τὶς κανδήλες ποὺ ἄναψαν ἀπὸ μόνες τους!

* * *

Ὁ ἴδιος ἱστορικὸς ἀναφέρει ἐπίσης: **«Ἔχω ἀκούσει ἀπὸ κάποιους ἠλικιωμένους ἀνθρώπους ποὺ πήγαν ἐκεῖ, ὅτι ὁ πάπυρος ἢ τὸ φιτίλι –δὲν γνωρίζω ποῖο ἀπὸ τὰ δύο χρησιμοποιήθηκε– κάποτε ἀφαιρέθηκε μὲ ἓνα τέχνασμα τῶν παγανιστῶν (μουσουλμάνων), καὶ τὸ μέταλλο παρέμεινε κενό, ὅμως, ὡς ἐκ θαύματος ἀπὸ τὸν οὐρανό, ὅταν τὸ Φῶς ἔλαμψε ἀπὸ τὸ μέταλλο, αὐτὸς ποὺ ἤθελε νὰ ἐξαπατήσει τὶς Οὐράνιες Δυνάμεις, ἔμαθε πὼς οἱ φυσικὲς δυνάμεις μάχονται ἀκόμη καὶ ἐνάντια σὴν ἴδια τους τὴ φύση, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸν Θεό».**

■ **Ο** Γάλλος ιστορικός αναφέρεται ἐδῶ στὰ ἐξῆς διαδραματισθέντα πρὶν τρία χρόνια γεγονότα: **Στὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1098**, καὶ μετὰ ἀπὸ 40 μέρες πολιορκίας, οἱ Σιῖτες Φατιμίδες τῆς Αἰγύπτου, με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν βεζύρη Ἀλ-Ἀφντάλ, γκρεμίζουν με τοὺς καταπέλτες τοὺς ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ τείχη τῆς **Ἱερουσαλήμ** καὶ εἰσβάλλουν στὴν **Πόλη**. **Οἱ** ἡττημένοι Σουνίτες Τοῦρκοι συνθηκολογοῦν καὶ τρέπονται σὲ φυγή...

Τὸ ἐπόμενο **Πάσχα**, ὁ νέος κατακτητὴς τῆς **Ἱερουσαλήμ** ἔρχεται ἀπὸ τὸ Κάιρο στὴ **Πόλη**, γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴν ὀχύρωση τῶν τειχῶν της, λόγῳ τῆς ἀναμενόμενης ἐπίθεσης τῶν Σταυροφόρων, οἱ ὁποῖοι πλησίαζαν ἀπειλητικά.

Ο Ἀλ-Ἀφντάλ ἔχει ἤδη πληροφορηθεῖ γιὰ τὸ **Θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός**. **Καὶ** γιὰ νὰ ταπεινώσει τοὺς Χριστιανούς, τὸ **Μ. Σάββατο τοῦ 1099**, ὁ βεζύρης Ἀλ-Ἀφντάλ εἰσέρχεται με ἔπαρση στὸν **Τάφο**. **Προστάζει** ἀμέσως καὶ **ἀντικαθιστοῦν τὰ κανονικὰ φιτίλια** σὲ ὅλες τὶς κανδηλές με ἄλλα, **με σιδερένια φιτίλια**.

Καὶ τότε, ἔγινε τὸ μεγάλο **Θαῦμα** (κατὰ διασωθεῖσα διήγηση ἀνω-νύμου): *«...Ξαφνικά, περὶ τὴν ἐνάτη ὥρα, τὸ Φῶς κατήλθε ἀπὸ τὸν οὐρανό, πέρασε πάνω ἀπὸ τὶς κανδηλές καὶ ἄναψε ὅλα τὰ μεταλλικὰ φιτίλια. Καὶ ἀμέσως ἡ φλόγα ἄρχισε νὰ καίει με τόσο μεγάλη λάμψη, λὲς καὶ τὰ φιτίλια ἦταν φτιαγμένα ἀπὸ ἴνες παπύρου! Αὐτὸ τὸ μεγάλο θαῦμα, πὸν φανερώθηκε με τρόπο θεϊκό, ὁ (Αἰγύπτιος) βασιλιάς τὸ ὑποδέχθηκε με ἀπέραντο θαυμασμό. Καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοί, βλέποντάς το, ἀπέδωσαν δοξολογίες καὶ εὐχαριστίες πρὸς τὸν Θεό»*.

Τότε ὁ βεζύρης, συγκλονισμένος ἀπὸ τὸ μεγάλο **Θαῦμα** πὸν ὁ ἴδιος ἐξῆσε καὶ εἶδε, ἀπελευθέρωσε ἀμέσως ὅλους τοὺς Χριστιανούς αἰχμαλώτους, πὸν ἐπέστρεψαν στὸ στρατόπεδο τῶν Σταυροφόρων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἦταν ἔτοιμοι νὰ ἐξαπολύσουν τὴν τελικὴ τους ἐπίθεση γιὰ τὴν κατάληψη τῆς **Ἱερουσαλήμ**.

* * *

ια. Τὸ Ἅγιο Φῶς ἀναβλύζει μέσα ἀπὸ τὸν κίονα (1579 μ.Χ.)

Τὸ Μεγάλο Σάββατο τοῦ 1579 οἱ Ὄθωμανοὶ Κυβερνήτες τῆς **Ἱερουσαλήμ** ἀπαγόρευαν στὸν Ἑλληνα Πατριάρχη **Σωφρόνιο Α΄**

και στους πιστους την εισοδο τους στον **Παν-
ιερο Ναο της Αναστασεως** για την Τελετη του
Αγιου Φωτος.

■ **Ε**ιχε αρχισει να νυχτωνει, και ο Πατριαρχεις
στεκοταν προσευχομενος διπλα απο ενα κιονα
(κολωνα) στο αριστερο μερος της πυλης εξω του
Ναου, οταν ξαφνικα **σχιστηκε ο κιονας**, και **ξε-
χυθηκε απο εκει το Άγιο Φως**, που αναψε αμε-
σως την **λαμπαδα**, την οποια κρατουσε στα χερια

του ο **Ορθοδοξος Πατριαρχεις!** **Ε**κεινος, τοτε, αρχισε να διαμοι-
ραζει το **Άγιο Φως** στους πιστους.

Βλεποντας το **Θαυμα** οι εκκλητικοι Τουρκοι φρουροι, ανοιξαν τοτε
τις πυλες, και ο Σωφρονιος με ολους τους Χριστιανους κατευθυνθη-
καν πανηγυρικα προς τον **Παναγιο Ταφο...**

● Στην αυλη του Ναου στεκοταν τοτε ενας Άραβας εμιρης, ονομα-
ζομενος **Τουνουμ**. **Β**λεποντας το **Θαυμα**, πιστευε στον Χριστο και ομο-
λογησε: **«Μια εινα η αληθινη πιστις, η πιστις των Χριστιανων»**. Αυτη η
ομολογια του επεφερε και την «δια της πυρας» θανατικη καταδικη του.

Η Μνημη του «**Αγιου Εμιρη**», Μαρτυρος της Τοπικης **Εκκλησιας**
των Ιεροσολυμων, τιμαται στις **18 Απριλιου** και τα Λειψανα του φυ-
λασσουνται στην Μονη Μεγαλης Παναγιας των Ιεροσολυμων.

Εδω παρατηρουμε, οτι το **Άγιο Φως** κατηλθε χωρις να εχει γινει
προηγουμενος η καθιερωμενη Τελετη. **Ε**πισης, οτι ανεβλυσε απο μονο
του το εσπερας, μετα την δυση του ηλιου, τοτε δηλαδη που εγινε και
η **Ανασταση του Χριστου μας!** Το ιδιο
ειχε συμβει πολλα χρονια πριν, το ετος 617,
τρια χρονια μετα την φοβερη καταστροφη
απο τους Περσες, και παλιν το εσπερας,
την ωρα που οι πιστοι εψαλλαν τον υμνο
«Φως Ιλαρον»!

* * *

Για το συγκεκριμενο θαυμα του «**Φωτος**
εκ του κιονος» εχουμε και γραπτες μαρτυ-
ριες. **Μ**ια απο αυτες αναφερει: **«Και ξαφνικα,
επεσε ενας κεραυνος και στην αριστερη
πλευρα ο μεσαιος κιονας σχιστηκε και απο**

τῆ ρωγμῆ ἐξῆλθε μιὰ φωτιά...». Αὐτὴ ἡ μαρτυρία περὶ «κερανοῦ», προέρχεται ἀπὸ τὸν Μολδαβὸ Μοναχὸ Παρθένιο (1807).

Σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀνάφλεξη τοῦ κίονα, ἡ ὁποία βρίσκεται καταγεγραμμένη σὲ μαρμαρίνη ἐπιγραφή μὲ ἀραβικὰ γράμματα, ὡς ἐπίσης καὶ μία ἄλλη: «**Μιὰ βροντὴ καὶ κρότοι δυνατοί, ἐξαιτίας τῶν ὁποίων μερικοὶ τρομάζουν**», τοῦ αὐτόπτη μάρτυρα τοῦ Θαύματος Ἀρμένιου Χρονογράφου Συμεῶν Λεχασί, ὁδήγησαν τὸν εἰδικὸ ἐπιστήμονα καὶ Καθηγητὴ «Φυσικῆς τῆς Ἀντοχῆς» Ρῶσο Ἀκαδημαϊκὸ Ἐβγκένι Μορόζοβ, καθὼς καὶ τὸν Ἑλληνα Καθηγητὴ τοῦ ΕΚΠΑ τοῦ Κλάδου τῆς Μηχανικῆς τῶν Θραύσεων Γεώργιο Παπαδόπουλο, νὰ ἐρευνήσουν τὸ θέμα.

■ **Καὶ τὸ πόρισμά τους εἶναι, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κατασκευάσει κάποιος τότε αὐτὴν τὴ ρωγμὴ (τὴν ἐποχὴ μάλιστα πού ἦταν ἄγνωστος ὁ ἠλεκτρισμὸς) καὶ ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς μικτῆς καταπόνησης, συνδυασμὸς ἠλεκτρικῆς ἐκκένωσης (ἰσχυρὸς κεραυνὸς) μὲ ἰσχυρὴ σεισμικὴ δόνηση, πού ἔχει τὴν φορὰ ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω, γεγονὸς πού ἐξηγεῖ καὶ τὸ ζίκ-ζάκ σχῆμα τῆς ρωγμῆς. Συνεπῶς μιλάμε σαφῶς περὶ Θαύματος, λένε οἱ δύο ἐπιστήμονες.**

* * *

Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ σὲ ἄλλες καταγεγραμμένες μαρτυρίες ἐμφανίσεων τοῦ Ἁγίου Φωτός. Δὲν θὰ τὸ ἐπιχειρήσουμε ὁμως, γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ χώρου, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ πιστεύουμε, ὅτι γιὰ κάθε καλόπιστο ἀναγνώστη ἔχει ἤδη δοθεῖ μέσα του ἡ ἀπάντηση, ἂν δηλ. ἡ **κατ' ἔτος ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός** εἶναι τέχνασμα, παραίτηση, ἀπάτη ἢ ὄχι...

Κλείνουμε μὲ δύο σύγχρονες μαρτυρίες, ἐνὸς Ἐπιστήμονα καὶ κάποια προσωπικῆ μου ἐμπειρία.

* * *

ιβ. Οἱ ἐπιστημονικὲς μετρήσεις τοῦ Ρώσου φυσικοῦ Ἀντρέϊ Βολκόβ, τὸ Μ. Σάββατο, τὸ ἔτος 2008

Γιὰ τὶς ἀνάγκες ἐνὸς ντοκιμαντέρ, ἀφιερωμένο στὸν ρόλο τῶν θαυμάτων στὴ θρησκεία, τὸ **Μεγάλο Σάββατο τοῦ 2008** καὶ ὥρα 9 τὸ πρωί, ὁ Ρῶσος Φυσικὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἐρευνῶν τῆς Μόσχας **Ἀντρέϊ Βολκόβ**, βρισκόταν μὲ τοὺς συνεργάτες του καὶ μὲ τὸν κατάλληλο ἐξοπλισμὸ σὲ ἀπόσταση δέκα περίπου μέτρων ἀπὸ τὸν Πανάγιό Τάφο...

Οι παραγωγοί του *ντοκιμαντέρ* τον έστειλαν στα **Τεροσόλυμα** για να διερευνήσει επιστημονικά το θέμα, αν δηλαδή εμφανίζεται κατά την στιγμή της καθόδου του **Αγίου Φωτός** κάποιο ηλεκτρομαγνητικό πεδίο.

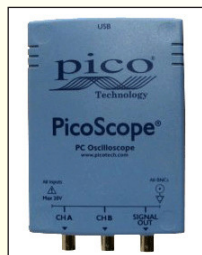
Το βασικό όργανο που έφερε για τις μετρήσεις του φάσματος ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας σε συγκεκριμένες συχνότητες, ήταν ένα ψηφιακό όσιλοσκόπιο τύπου «*Βέλιμαν*», Αμερικανικής παραγωγής.

* * *

Μετά από ένα χρόνο αργότερα, συγκεκριμένα στις **21 Απριλίου του 2009**, έδωσε μία συνέντευξη στην ρωσική εφημερίδα «*Βέρα*», σχετικά με τα αποτελέσματα των μετρήσεων και ποιά ήταν τα συμπεράσματά του. **Α**υτά που είπε τότε ο Ρώσος επιστήμονας ήταν πραγματικά έντυπωσιακά!

Ξεκίνησε στην αρχή με την γενική παρατήρηση, ότι το μεγαλύτερο μέρος της ύλης του Σύμπαντος βρίσκεται σε «*κατάσταση πλάσματος*» (όπως λ.χ. τα άστρα, τα γαλαξιακά νέφη, το διαστρικό περιβάλλον), που είναι ένα **πολύ ιονισμένο αέριο**. Πάνω στην ίδια την γη, ωστόσο, το **πλάσμα** αποτελεί ένα σπάνιο φαινόμενο, το οποίο όμως τώρα τελευταία μάθαμε να δημιουργούμε με την βοήθεια της Έπιστήμης. **Γ**ια παράδειγμα, στην Χειρουργική άρχισαν οι γιατροί να χρησιμοποιούν «*νυστέρια*» από μία **λεπτότατη ροή πλάσματος**, που φτάνει στην θερμοκρασία τους 5.000-7.000 βαθμούς. **Α**υτό είναι ένα «*ύψηλης θερμότητας*» πλάσμα, με το οποίο έχουμε τη δυνατότητα να τεμαχίζουμε την ύλη. **Ο** κ. Βολκόβ πάντως διευκρίνισε, ότι ο ίδιος τα τελευταία 12 χρόνια ασχολείται με το αποκαλούμενο «*πλάσμα χαμηλής θερμότητας*», που κυμαίνεται ανάμεσα στους 40 με 80 βαθμούς. **Α**υτό έχει την δυνατότητα να έπουλωνει τραύματα, με την δημιουργία και χρήση ιατρικών «έπουλωτικών» μηχανημάτων, με την παραγωγή των οποίων ασχολείται και ο ίδιος.

● Στην ερώτηση του δημοσιογράφου για το: «*-Ποιά σχέση έχουν όλα αυτά, με το Άγιο Φῶς και την αποστολή σας στα Τεροσόλυμα*»; **ε**ίπε: «*-Η εμφάνιση του Αγίου Φωτός συνοδεύεται με την εμφάνιση ενός πλάσματος, το οποίο έχει όμοιότητα και κοινά χαρακτηριστικά*

μέ το πλάσμα χαμηλής θερμότητας. Για παράδειγμα, το γεγονός, ότι για κάποιο χρονικό διάστημα, το Άγιο Φῶς δὲν καίει καθόλου τὰ χέρια καὶ τὸ πρόσωπο τῶν παρισταμένων». Ἐπίσης, ὅτι «σχεδὸν ἐπὶ χίλια χρόνια τώρα, οἱ αὐτόπτες μάρτυρες τοῦ ἐκπληκτικοῦ αὐτοῦ φαινομένου

ὀμιλοῦν γιὰ κάποιες γαλαζόλευκες λάμπεις, οἱ ὁποῖες ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διαπερνοῦν τοὺς τοίχους τοῦ Ναοῦ, πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἔλευση τοῦ Φωτός, τὸ ὁποῖο ἔχει ἐπίσης καὶ τὸ χαρακτηριστικό, ὅτι δὲν ἀφήνει καθόλου σκιές». Αὐτὸ τὸ φαινόμενο, τὸ ὁποῖο συμβαίνει μόνο κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ Ἁγίου Πάσχα στὸν Πανάγιο Τάφο, κατὰ τὴ γνώμη τοῦ κ. Καθηγητῆ, «εἶναι μοναδικό», ἀφοῦ ἐκεῖνες τὶς μέρες κάνει ἐκεῖ μεγάλη ζέστη καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ξηρή. Συνεπῶς, δὲν ὑπάρχει στὸν χῶρο ἡ ἀπαιτούμενη ὑγρασία, ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν εἶναι καλὸς ἀγωγὸς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ὑπάρχει ἐκεῖ κάποια πηγὴ, ἡ ὁποία νὰ συντελεῖ σὲ μιὰ δυνατὴ διαφορὰ δυναμικοῦ. Στὸ ἐργαστήριό οἱ ἐπιστήμονες ἐρευνοῦν τὸ πλάσμα χαμηλῆς θερμότητος μόνο στὸ κενό. Στὸν ἀέρα μπορεῖ ἐξίσου νὰ ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνο ὑπὸ αὐστηρὰ καθορισμένες συνθήκες καὶ μὲ πολὺ ὑψηλὴ ὑγρασία. Κατὰ τὴ γνώμη του, λοιπόν, τὸ φαινόμενο πλάσματος πού ἐκτιμᾶται, ὅτι λαμβάνει χώρα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ναοῦ, «ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως εἶναι τελείως ἀνεξήγητο καὶ ἀδικοιολόγητο...».

• Ὑστερα ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐπεξηγήσεις, ὁ Καθηγητὴς ἀναφέρθηκε στὰ γεγονότα, ὡς ἐξῆς: Ἦταν τὸ Μεγάλο Σάββατο τοῦ ἔτους 2008, ὅταν τὸ μεσημέρι ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Θεόφιλος Γ΄ εἰσηλθε στὸ Κουβούκλιο τοῦ Παναγίου Τάφου. Τότε, καὶ συγκεκριμένα τὴν ὥρα 15:04 (15:30, ὥρα Ρωσίας), τὸ ὀσιλοσκόπιο κατέγραψε μιὰ ἀλλαγὴ φάσματος ἀκτινοβολίας, ἐξαιτίας ἐνὸς ἀγνωστοῦ σήματος. Καὶ μετὰ ἀπὸ δύο λεπτά, ἐμφανίσθηκε ὁ Ὁρθόδοξος Πατριάρχης, κρατώντας τὶς δέσμες μὲ τὶς ἀναμμένες λαμπάδες στὰ χέρια του!

• Στὸ ἐρώτημα τοῦ δημοσιογράφου: «-Τί διακύμανση ἦταν αὐτή;», ὁ Καθηγητὴς εἶπε, πὼς «-Ἦταν ἓνα ἠλεκτρικὸ φορτίο, πού δὲν γνωρίζω ὅμως ἀπὸ πού προῆλθε...». Αὐτὸ ἦταν τὸ πρῶτο καταπληκτικὸ γεγονός...

Τὸ δευτέρου θαυμαστό: Ἡ ἠλεκτρικὴ φόρτιση τοῦ ἀέρα ἦταν

έμφανής ακόμη και χωρίς τις συσκευές, πού είχαν τοποθετηθεί εκεί! Πολλοί είχαν εκείνη τη στιγμή την αίσθηση, ότι κατά την έλευση του Αγίου Φωτός, σηκώθηκαν ὀρθιες οί τρίχες στα χέρια τους! Αυτό είναι ένα φαινόμενο πού μπορεί νά συμβεί μόνον ὑπό συνθήκες μεγάλης διαφορᾶς τῶν ἠλεκτρικῶν δυναμικῶν (ἄς ποῦμε λ.χ. μεταξύ τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ καί τοῦ πατώματος τοῦ ἰσογείου). Καί μέ τήν προϋπόθεση, βέβαια, ὅτι τὸ σπίτι εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ χαλαζία, καί ταυτόχρονα ἔξω ἔχει καταγιδα, ἐπικρατοῦν δηλαδή συνθήκες μεγάλης ὑγρασίας. Ὅμως, κατὰ τήν περίοδο τοῦ Πάσχα στὰ Ἱεροσόλυμα, κατὰ κανόνα, δὲν συμβαίνει καμία καταγιδα, συνήθως ἔχει αἶθριο καιρό. Ἀλλά, καί ὁ ἴδιος ὁ Ναός, εἶναι κτισμένος ἀπὸ διάφορα ὑλικά, ὅπως μάρμαρο, ἀσβεστογενῆ πετρώματα, ξύλο, τὰ ὅποια ὡς γνωστὸν εἶναι κακοὶ ἀγωγοὶ τῆς θερμότητος. Ὅλα αὐτά, ἀποκλείουν ἐκ τῶν πραγμάτων τὸ ἐνδεχόμενο ἀνθρώπινης παρέμβασης (ὅπως θὰ ἦταν λ.χ. ἡ τοποθέτηση στὸ Ναὸ ἐνὸς τεράστιου μετασχηματιστή, ἀπαραίτητου γιὰ τήν συσσώρευση ἠλεκτρικοῦ φορτίου καί τῆ μετέπειτα ἐκκένωση). Αὐτὸς ὁ (τυχὸν) ἰσχυρισμὸς εἶναι ἐξωπραγματικός... Ὅμως, ἡ διαφορὰ τῶν ἠλεκτρικῶν δυναμικῶν, ἐκείνη τὴν κρίσιμη ὥρα τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Αγίου Φωτός, παρ' ὅλα αὐτὰ δημιουργεῖται καί ἀποτελεῖ καταγεγραμμένο στὸ μηχάνημα γεγονός! Δὲν εἶναι φαντασία! Καί, ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν κάθε χρόνο καί σὲ συγκεκριμένη ἡμέρα, τὸ Πάσχα, ὕστερα ἀπὸ τὶς προσευχῆς τοῦ Πατριάρχου στὸ Ἱερὸ Κουβούκλιο!

Τώρα, ἔχουμε τὴν τρίτη καί τελευταία διαπίστωση: Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Αγίου Φωτός συνοδεύεται ἀπὸ μία ἠλεκτρικὴ ἐκκένωση! Αὐτὸ δηλαδή σημαίνει, ὅτι ἡ ἐμφάνιση τοῦ Φωτός εἶναι ἀναπόσπαστο κομμάτι ὅλων αὐτῶν τῶν πλήρως ἀνεξήγητων φαινομένων, τὰ ὅποια καί ἔχουν μία φύση ἠλεκτρικὴ! Δὲν εἶναι αὐτὸ μία ἐπιβεβαίωση τῆς θαυματουργικῆς φύσης του;

* * *

Αὐτὰ εἶπε τότε ὁ κ. Καθηγητῆς. Ἀποδεικνύεται ἔτσι καί ἐπιστημονικά, ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία ἀπολύτως ἀνθρώπινη παρέμβαση στὸ γεγονός τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Αγίου Φωτός, ἄρα ἀποκλείεται ἡ περίπτωση κάποιου «τρῦκ» ἢ ἀπάτης!

Ἐξάλλου, ἄς διερωτηθοῦμε: Ποιὸς νὰ ἀποτολμήσει κάτι τέτοιο; Μία

χούφτα ηλικιωμένων, κατὰ κανόνα, προσώπων πού φυλᾶνε μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους τὰ **Πανάγια Προσκυήματα**; **Καὶ** γιὰ ποιό σκοπό;

Δὲν εἶναι ὅμως ἡ ἐμφάνιση τοῦ **Ἁγίου Φωτός** καὶ μία ψευδαίσθηση, ἀφοῦ ὑπάρχουν τὰ μηχανήματα πού τὸ ἀποδεικνύουν ὡς γεγονός!

Εἶναι ἓνα ἐπαναλαμβανόμενο κατ' ἔτος γεγονός, μιὰ πραγματικότητα πού βιώνει πλῆθος προσώπων!

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε **μόνο** μὲ αὐτὸ πού συμβαίνει ἐκεῖνη τὴν κρίσιμη στιγμή **μέσα** στὸ **Ἱερὸ Κουβούκλιο τοῦ Παναγίου Τάφου**! **Εἶναι** καὶ αὐτὰ πού συμβαίνουν **ταυτόχρονα** καὶ **ἔξω**!

Συγκλονιστικά γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὀρισμένοι (ὁ Θεὸς καθορίζει ποιοὶ εἶναι ἄξιοι), βλέπουν μὲ τὰ ἴδια τὰ μάτια τους, καὶ βιώνουν ὅλοι οἱ ὀκτὼ τουλάχιστον χιλιάδες πιστοί, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται κάθε χρόνο ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης, πού ἀγρυπνοῦν καὶ στοιβάζονται στὸν τεράστιο χῶρο τοῦ **Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως** ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς **Μεγάλης Παρασκευῆς** μέχρι τὸ μεσημέρι τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου**, μὲ τὴν προσδοκία νὰ καταστοῦν αὐτόπτες μάρτυρες τοῦ **Θαύματος**, καὶ νὰ μεταφέρουν μὲ εὐλάβεια καὶ συγκίνηση μὲ τὰ φαναράκια τους τὴν **Εὐλογία τοῦ Ἁγίου Φωτός** στὶς Πατρίδες τους!

■ **Τί εἶναι τελικὰ τὸ Ἅγιο Φῶς;** Ὀντολογικά, εἶναι τὸ **Ἄκτιστο Φῶς** πού συνοδεύει τὴν **Παρουσία** τοῦ **Ἀναστάντος Χριστοῦ** μας, στὸν τόπο ὅπου ὁ **Κύριος Ἄνέστη!**

* * *

ιγ. Μαρτυρία τοῦ γράφοντος (1977) ἀπὸ τὸν Μοναχὸ Μητροφάνη καὶ πῶς εἶδε ἐκεῖνος τὸ Ἅγιο Φῶς (1926)

Ὁ Ἁγιοταφίτης
Γέροντας Μητροφάνης.

Τὸ ἔτος 1977, ὁ γράφων ὡς τότε φοιτητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΕΚΠΑ, συμμετεῖχε σὲ ἐκδρομὴ τῆς Σχολῆς στοὺς **Ἁγίους Τόπους**, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν ἀειμνήστων Καθηγητῶν Μάρκου Σιώτη καὶ Νικολάου Νησιώτη. **Ξεναγός** μας ἦταν ὁ ἀείμνηστος (τότε Ἀρχιμανδρίτης καὶ μετέπειτα Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μαραθῶνος) **Μελίτων** (Καβασικλῆς).

Ἦταν ἓνα πολὺ εὐλογημένο Προσκυή-

μα στην Παλαιστίνη και στο Σινᾶ, ἀπὸ τὸ ὅποιο ἔχω κρατήσει ση-
μειώσεις, πὺν ἀποτελοῦν πηγὴ πνευματικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ, σὲ ὄρες
δύσκολες...

Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ δυνατὲς ἐμπειρίες ἐκείνης τῆς προσκυνηματικῆς
ἐκδρομῆς, ἦταν βεβαίως τὸ Προσκύνημά μας στὸν **Φρικτὸ Γολγοθᾶ**
καὶ στὸν **Πανάγιό Τάφο**...

Θυμᾶμαι, πὺς καθίσαμε ὅλοιο ὕστερα σὲ ἓνα μέρος ἀπέξω ἀπὸ τὸν
Ζωοδόχο Τάφο, μὲ τὰ σημάδια τῆς ἀνασκαφῆς ἐμφανῆ... **Κ**αὶ ὁ π.
Μελίτων μᾶς συνέστησε τότε ἓναν Μοναχό, λέγοντάς μας πὺς ἦταν ὁ
Μοναχὸς Μητροφάνης, πολλὰ χρόνια φύλακας στὸν **Πανάγιό Τάφο**,
καὶ πὺς εἶχε κάτι σπουδαῖο νὰ μᾶς πεῖ... **Ἦ**ταν θυμᾶμαι ἓνα συμπαθη-
τικὸ Γεροντάκι, ἡλικίας τότε 77 ἐτῶν, μετρίου ἀναστήματος, μὲ σπινθη-
ροβόλα μάτια, πὺν μαρτυροῦσαν καὶ διάθεση προσευχητικῆ.

Αργότερα, μάθαμε πὺς καταγόταν ἀπὸ τὴν Κερασούντα τοῦ Πόντου,
πὺς ἡ οἰκογένειά του εἶχε σφραγιαστεῖ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅτι ὁ ἴδιος
εἶχε αἰχμαλωτιστεῖ, κατάφερε ὅμως νὰ δραπετεύσει, καὶ περπατώντας
μέσα ἀπὸ τὰ βουνά, κατόρθωσε τελικὰ νὰ φθάσει στοὺς **Ἁγίους Τόπους**.
Δύο χρόνια ἀργότερα, κατὰ τὸ ἔτος **1925**, ὁ Πατριάρχης τὸν ἔκειρε Μο-
ναχὸ καὶ τὸν διόρισε φύλακα στὸν **Πανάγιό Τάφο**.

Ἐξω ἀπὸ τὸν Πανάγιό Τάφο, μᾶς εἶπε ὅτι διακονοῦσε ἐκεῖ γιὰ 53
συνεχόμενα χρόνια, καὶ ὅτι ἄναβε τὶς κανδηλές συμμετέχοντας κάθε
χρόνο καὶ στὴν τελετὴ τοῦ **Ἁγίου Φωτός**. **Θ**ὰ προσπαθῆσω, τώρα, νὰ
μεταφέρω ὅσα μᾶς εἶπε τότε (πρὶν δηλαδὴ ἀπὸ μισὸ αἰῶνα!).

* * *

Μᾶς εἶπε λοιπὸν τότε ὁ π. Μητροφάνης (σὲ πρῶτο ἐνικὸ πρόσωπο):
■ **«Ἦ**μουν 25 χρονῶν, ὅταν ἄναψε μέσα μου ἡ ἐπιθυμία νὰ δῶ μὲ τὰ
μάτια μου τὸ πὺς βγαίνει τὸ **Ἅγιο Φῶς**, ὅταν μπαίνει μέσα στὸν **Τάφο**
μόνος του ὁ Πατριάρχης... **Μ**ὲ ἔβαλε λοιπὸν ὁ πειρασμὸς καὶ ἔκανα
τὸ ἐξῆς παράτολμο: **Π**άνω ἀπὸ τὸν **Πανάγιό Τάφο**, κρέμονται τὰ καν-
τήλια ἀπὸ τὶς σιδηροδεσιές, καὶ ἀπὸ πάνω εἶναι ὁ θόλος τοῦ **Ἱεροῦ**
Κουβουκλίου. **Τ**ὰ μεσάνυχτα, λοιπὸν, τῆς **Μεγάλης Παρασκευῆς τοῦ**
1926, εἶπα στὸν βοηθό μου νὰ μού φέρει μιὰ σκάλα, γιὰ νὰ ἀνέβω καὶ νὰ
ἐλέγξω (δῆθεν) τὰ καντήλια, ἂν δηλαδὴ εἶναι ὅλα ἐντάξει μὲ τὸ λάδι καὶ
τὶς καντηλῆθρες τους, καὶ μετὰ νὰ τὴν πάρει, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ ἀργοῦσα,

ἐξάλλου μὲ ἕναν πῆδο θὰ μπορούσα νὰ κατέβω ὕστερα... **Πράγματι**, ἐκεῖνος ἔφυγε, ἔτσι ἔμεινα μόνος μου μέσα στὸ **Κουβούκλιο τοῦ Παναγίου Τάφου**. **Παρέμεινα** ἐκεῖ κουρνιασμένος σὲ μιὰ ἐσοχὴ τοῦ θόλου ὄλο τὸ βράδυ, γιὰ περίπου δώδεκα ὥρες, μέχρι τὶς 11 τὸ πρωὶ τοῦ **Μεγάλου Σαββάτου!** **Ἄκουσα** τότε τὸν γνωστό μου θόρυβο, καὶ ἤξερα πὼς τότε ἔκλειναν τὴν πόρτα, ἔβαζαν χιαστί δύο κορδέλλες καὶ μετὰ τὴν σφραγίδα ἀπὸ μελισσοκέρι, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ μπεῖ κανεὶς μέσα. **Βρέθηκα** λοιπὸν ζαφνικὰ στὸ ἀπόλυτο σκοτάδι, τίποτα δὲν ὑπῆρχε ἀναμμένο μέσα στὸν **Τάφο**, ὅλα ἦταν σβηστά... **Ἐξάλλου**, γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο εἶχε γίνει πρὶν ἔλεγχος, μήπως δηλαδὴ καὶ ὑπῆρχαν κάπου εὐφλεκτες ὕλες, σπέρτα κ.λ.π.

Μετὰ ἀπὸ λίγη ὥρα, περίπου στὶς 12, ἡ πόρτα τοῦ **Τάφου** ἀποσφραγίστηκε καὶ ἄνοιξε. **Εἶδα** τότε τὸν Πατριάρχη νὰ εἰσέρχεται στὸν **Τάφο**, νὰ γονατίζει καὶ νὰ προσεύχεται... **Καὶ** τότε, ἄκουσα κάτι σὰν **ἐλαφρὸ σφύριγμα**, σὰν μιὰ **λεπτὴ πνοὴ ἀνέμου...** **Καὶ** νά! **Ἀμέσως εἶδα** ἕνα **γαλάζιο Φῶς** νὰ γεμίζει ὀλόκληρο τὸν χῶρο, **πάνω ἀπὸ τὸν Παναγιο Τάφο!** **Φαινόταν** σὰν ἕνα **λεπτὸ στρῶμα πάχνης**, σὰν ἕνα χνούδι! **Διέκρινα** ἀκόμη καὶ τὸν ἰδρῶτα ποὺ κυλοῦσε ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Πατριάρχη, καθὼς διάβαζε γονατιστὸς τὶς Εὐχές... **Σὲ** λίγο, ἐκεῖνο τὸ **γαλάζιο Φῶς** ἄρχισε νὰ **μεταμορφώνεται** σὲ **ὀλόλευκο**, σὰν αὐτὸ ποὺ βλέπουμε στὸ ψηφιδωτὸ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ, στὸ Ἱερὸ καὶ πάνω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα, στὸ μοναστήρι τοῦ Σινᾶ! **Καὶ** στὴ συνέχεια, εἶδα πάλι, αὐτὸ τὸ **Φῶς** νὰ **μεταμορφώνεται** σὲ **ὀλοφώτεινη σφαῖρα**, σὰν τὸν ἥλιο, ποὺ ἔμεινε γιὰ λίγο ἀκίνητη πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Πατριάρχη... **Αὐτός**, σὲ κάποια στιγμή ἄρχισε νὰ ἀνυψῶναι ἀργὰ τὰ χέρια του, ποὺ κρατοῦσαν 4 δεσμίδες, ἀπὸ 33 κεριὰ ἢ κάθε μία... **Καὶ**, καθὼς σήκωνε τὰ χέρια του, ζαφνικὰ **ἄναψε ἡ Ἁγία κανδήλα πάνω στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ** καὶ ταυτόχρονα ἄναψαν καὶ οἱ 4 **δεσμίδες τῶν κεριῶν τοῦ Πατριάρχη!** **Τέτοια** ἦταν ἡ ἐκπληξὴ καὶ ἡ τρομάρα μου, ποὺ ἀπὸ τὸν φόβο μου κόντεψα νὰ πέσω κάτω! **Τὰ** μάτια μου εἶχαν γεμίσει δάκρυα...».

* * *

Όλοι ὅσοι βρισκόμασταν εκείνη τη στιγμή εκεί, ἔξω ἀπὸ τὸν **Πανάγιο Τάφο**, καθηγητὲς καὶ φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀκούγαμε συγκλονισμένοι! **Εἶχαμε** μπροστὰ μας ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ εἶχε ἀξιοθεῖ νὰ δεῖ μὲ τὰ μάτια του, πῶς βγαίνει τὸ **Ἅγιο Φῶς!**

Αἶγο ἀργότερα, ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς κ. Μάρκος Σιώτης μᾶς ἔκανε καὶ τὴν θεολογικὴ ἀνάλυση τοῦ γεγονότος.

Μίλησε γιὰ τὴν σχέση «κτιστοῦ» καὶ «Ἀκτίστου».

Ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὴ ἀνάλυση, ὅπως καὶ ἐκείνη θυμᾶμαι ποὺ μᾶς ἔκανε καὶ στὸ **Σαραντάριο Ὅρος**, ἀναλύοντας τοὺς ἐκεῖ **Πειρασμοὺς τοῦ Κυρίου...**

Ἄς ξαναγυρίσουμε, ὅμως, στὸν Μοναχὸ Μητροφάνη: **Ἐπειδὴ** ὅμως, ὅπως μᾶς εἶπε, αἰσθανόταν τύψεις γιὰ τὸ παράτολμο ἐγχείρημά του, ἐπειδὴ ἐλλόχευε ὁ κίνδυνος ὅποιοσδήποτε κακόπιστος νὰ θεωρήσει πῶς «ἐκεῖ, κάτι γίνεται», ἀποφάσισε λοιπὸν καὶ τὶς ἐπόμενες μέρες ἐξομολογήθηκε τὸ γεγονὸς στὸν Πατριάρχη, ὁ ὁποῖος καὶ (ἂν θυμᾶμαι καλὰ) μᾶς εἶπε πῶς τοῦ ἔβαλε «κανόνα» γιὰ δύο χρόνια...

* * *

Ὁ κ. Σκαρλακίδης ἀναφέρεται στὸ βιβλίο του στὸ ἴδιο γεγονὸς, ἐξ ἄλλης ὅμως πηγῆς. **Γράφει**, πῶς **Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων** τότε ἦταν ὁ **Δαμιανὸς Α΄ (1897-1931)**, ὁ ὁποῖος ἤδη γνώριζε πῶς κάποιος βρισκόταν κρυμμένος ἀπὸ πάνω του στὸν **Τάφο**, ἐπειδὴ ὁ π. Μητροφάνης εἶχε πατήσει ἄθελά του τὸν φακό, καὶ ἡ λάμψη εἶχε προδώσει τὴν παρουσία του!

Ὁ Πατριάρχης τοῦ ἐκμυστηρεύτηκε τότε, πῶς ἐκεῖνος δὲν εἶχε δεῖ τότε τίποτα! **Καὶ** στὴν συνέχεια:

■ **«-Αὐτὰ ποὺ θὰ σοῦ ἐμπιστευθῶ τώρα, δὲν θὰ τὰ ἀναφέρεις ποτέ σου, ἕως ὅτου ἀποθάνω».** **Καὶ** συνέχισε: **«...Ὅταν, διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀξιῶνομαι νὰ λάβω τὸ Ἅγιον Φῶς ἀπὸ τὸν Τάφο τοῦ Ἀναστάσιου Χριστοῦ, μοῦ συμβαίνει τὸ ἐξῆς: Ἐὰν ἔχω ἡρεμῆ τὴ συνείδησή μου καὶ οὐδὲν μὲ ἀπασχολεῖ, ποὺ νὰ ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἐπισκιάσει τὴ γαλήνη καὶ τὴν ἀφοσίωσίν μου εἰς τὸν Θεόν, μὲ καταλαμβάνει μιὰ ἀνεξήγη-**

τη χαρά. **Μόλις** εισέλθω εντός του **Παναγίου Τάφου** και άνοιζω την Αγίαν φυλλάδα και άναγνώσω λίγες γραμμές από τις Άγιες Εϋχές, και άνουψώσω τις δεσμίδες τών κεριών, τότε **ανάβει και ή Αγία κανδήλα και τὰ κεριά. Έάν,** όμως, ή ήρεμία τής ψυχής δέν με συνοδεύει, και δέν έχω τήν άπαιτούμενη πρὸς τὸν Θεὸ προετοιμασία και άφοσίωση, δέν έχω τήν χαρά εκείνη τήν ανεξήγητη. **Τότε,** μόλις σκύψω διὰ νὰ εισέλθω στὸ **Πανάγιο Μνήμα,** βλέπω τήν κανδήλα νὰ εἶναι ἤδη **άναμμένη!**».

Όμολογεί δηλαδή, ὁ ἴδιος ὁ Πατριάρχης, ὅτι ή ἐκάστοτε πνευματική του κατάσταση, **ἐπηρεάζε** τὸν τρόπο ἐλεύσεως τοῦ Ἁγίου Φωτὸς μέσα στὸν Τάφο!

* * *

Άναλόοντας τὰ παραπάνω, ὀδηγούμαστε στὸ συμπέρασμα, ὅτι μόνον ὅταν ὑπάρχει πίστις και Χάρις Θεοῦ στὸν ἐκάστοτε Πατριάρχη (ὁ ὁποῖος σημειωτέον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1480 μέχρι σήμερα ἀκολουθεῖ τὸ ἴδιο τελετουργικό), γίνεται φανερό τὸ Θαῦμα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ **Τάφου!** **Υπάρχει** δηλαδή τὸ ἐνδεχόμενο, ὁ εἰσερχόμενος στὸν **Τάφο** Πατριάρχης, λόγω ἀναξιοτήτας, νὰ μὴ μπορέσει νὰ δεῖ τήν ἔλευση τοῦ Ἁκτίστου Θεοῦ Φωτὸς... **Βλέπει** ὅμως τὸ κτιστὸ τοῦ ἀποτελέσματος, πὸ εἶναι τὸ **ξαφνικὸ ἄναμμα τής κανδήλας** και τών δεσμίδων μὲ τὰ κεριά!

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει και στὸν ἐξωτερικὸ χῶρο τοῦ **Ἱεροῦ Κουβουκλίου,** στὸν Ναὸ τής Ἀναστάσεως, μὲ τοὺς πιστοὺς στὰ Ἱεροσόλυμα.

Δέν βλέπουν ὅλοι τήν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Φωτὸς... **Άλλοι** τήν βλέπουν και ἄλλοι ὄχι! **Βλέπουν** ὅμως ὅλοι τὸ **κτιστὸ ἀποτέλεσμα,** πὸ εἶναι τὸ **ξαφνικὸ ἄναμμα** τών σβηστῶν –μέχρι εκείνη τήν στιγμή– κανδηλῶν! **Υπάρχουν** ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὀμολογοῦν, ὅτι **ἀναψε ξαφνικὰ ἀπὸ μόνη** τής ή **λαμπάδα,** πὸ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους! **Αὐτὸ** συνήθως συμβαίνει σὲ ὅσους ζοῦν καθαρὴ ζωὴ και ἔχουν πίστη.

■ **Παρένθεση:** Αὐτὸ κατὰ τὸ

παρελθόν ἔχει συμβεῖ καὶ σὲ γνωστό μας Ἱερὸ Ναὸ στὴν Αἴγινα: **Τὴν στιγμή πού ὁ Ἱερεὺς στὴν Ὁραία Πύλη ἔψαλε τὸ «Δεῦτε λάβετε Φῶς», τὴν ἴδια στιγμή ἄναψε ἀπὸ μόνη της ἡ λαμπάδα πού κρατοῦσε στὸ χέρι της, στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς Ἐκκλησίας, μιὰ ἀπλῆ, ταπεινὴ Χριστιανὴ γυναίκα!**

Ὁδηγοῦμαστε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἂν ὁ ἄνθρωπος (κοσμικὸς ἢ καὶ ρασοφόρος), σὲ ὁποιαδήποτε θέση (πολιτικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ) καὶ ἂν βρίσκεται, δὲν ἔχει ὅμως καθαρότητα τρόπου ζωῆς καὶ πίστη, τότε, ὅπως λέγει ὁ Κύριος, «σὲ χαλασμένο ἄσκι δὲν μπορεῖ νὰ μπεῖ καινούργιο κρασί»...

Ὅλοι μας ἀμαρτάνουμε καθημερινὰ «ἐν πράξει, ἐν λόγῳ, ἢ ἐν διανοίᾳ». Κατὰ συνέπειαν, ὅλοι μας ἔχουμε ἀνάγκη μετανοίας... Ἄς μὴ παροργίζουμε τουλάχιστον τὸν Θεὸ μὲ τὴν ολιγοπιστία μας καὶ τὴν ἀμφισβήτηση τῶν ὑπερφυσικῶν σημείων τῆς Χάριτος, σκανδαλίζοντας συνειδήσεις καὶ προβάλλοντας δημόσια λανθασμένες προσωπικὲς μας θέσεις ὡς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας...

Ἄς ἀναλογιστοῦμε, ὅτι μπορεῖ σὲ αὐτὴ τὴν πρόσκαιρη ζωὴ νὰ κάνουμε τοὺς «ἐπαναστάτες» καὶ τὰ «παλληκάρια», ἐκεῖ ὅμως θὰ δώσουμε φοβερὸ λόγο στὸν Θεὸ τὴν **Ἡμέρα τῆς Κρίσεως...**

* * *

Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ γνώρισμα εἶναι ὅτι, στὶς πρῶτες στιγμὲς αὐτὸ τὸ **Φῶς δὲν καίει**, εἶναι **Ἄκτιστο**, μάλιστα μὲ αὐτὸ λούζουν οἱ πιστοὶ τὸ πρόσωπο, τὰ γένια καὶ τὰ μαλλιά τους... **Μετὰ ἀπὸ λίγο ὅμως γίνεται κτιστὸ** (καίει).

Εἶναι δηλαδή σὰν νὰ μᾶς λέει σήμερα ὁ Ἀναστάς: **-Νά! ἐδῶ Εἶμαι παιδί Μου! Ἀγωνίσου λοιπὸν στὴν (κτιστῆ, φθαρτῆ, ἀνθρώπινη) ζωὴ σου, γιὰ νὰ λάβεις τὴν Χάρη Μου καὶ νὰ ἀξιωθεῖς νὰ δεῖς Ἐκεῖ τὸ Ἄκτιστο Φῶς τοῦ Προσώπου Μου, ὅπως τὸ βλέπουν ἤδη οἱ Ἅγιοί Μου!**

Καί, εἶναι χιλιάδες οἱ πιστοὶ πού ὁμολογοῦν αὐτὸ τὸ φαινόμενο τῆς ἀρχικῆς ἀκαυστίας **τοῦ Ἁγίου Φωτός!** **Καί** ἂν ὑποθέσουμε πὼς βρεθεῖ κάποιος ρασοφόρος (ἴσως καὶ λόγῳ τοῦ βάρους τῆς εὐθύνης πού αἰσθάνεται ἔναντι τῶν χιλιάδων παρόντων, πιθανὸν καὶ τῆς ἀγωνίας

του: «Θὰ βγεῖ ἢ δὲν θὰ βγεῖ τὸ Φῶς;»), ποὺ τολμήσει νὰ κάνει κάτι τὸ ἐντελῶς ἀνθρώπινο, ἢ ἐνέργειά του αὐτὴ ἀπὸ μόνη της δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀκυρώσει ἓνα **μεμαρτυρημένο Θαῦμα αἰώνων!** Τότε, ὁ Ἀναστὰς θὰ ἔχει ἤδη στείλει τὸ Ἄκτιστο Φῶς, γιὰ νὰ ἀνάψει ἄλλες **κανδηῖλες**, καὶ ἄλλα **κεριά ἀπλῶν καὶ ἀξίων προσώπων...** **Κι'** ἐκεῖνος θὰ μείνει μὲ τὴν ὀλιγοπιστία του...

Ἡ ἀπάντηση, λοιπόν, στὸ ἀρχικὸ ἐρώτημα, ἂν δηλαδὴ τὸ Ἅγιο Φῶς ὀφείλεται σὲ ἀνθρώπινη ἐπέμβαση ἢ ὄχι, εἶναι μία καὶ μοναδικὴ καὶ ἔρχεται μέσα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν Αἰώνων.**

«Χριστὸς Ἀνέστη»... «Ἀληθῶς Ἀνέστη»!

† Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν!

(*) **Βλ.** <https://imna.gr/>. **Πρωτοπρεσβυτέρου π. Ἐμμανουὴλ Γιαννούλη**, Νομικοῦ, Θεολόγου, τ. Καθηγητοῦ Μ.Ε. καὶ Συγγραφέως, Τακτικοῦ Ἐφημερίου Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ Ἁγίου Διονυσίου Αἰγίνης. Ἅγιον Πάσχα 2023. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

(**) **Σημείωση** (π. Ἐμμανουὴλ Γιαννούλη): **Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα στοιχεῖα προέρχονται ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Χάρη Κ. Σκαρλακίδη: «ΑΓΙΟΝ ΦΩΣ, τὸ Θαῦμα τοῦ Φωτὸς τῆς Αναστάσεως στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ, ἑβδομήντα ἱστορικὲς μαρτυρίες (4ος-16ος αἰ.)», Ἀθήνα 2014, Ἐκδόσεις «Ελαία», καὶ καταχωροῦνται μὲ τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα.**

• Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, Ἀφίδνες Ἀττικῆς. • Μὲ τὴν εὐλογία καὶ ἐπιστασία τοῦ † Μητροπολίτου Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. • Διανέμεται δωρεάν.